

ISSN 2287-030X

วารสารวิชาการ

หอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Journal

ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๙

No.4 Vol.2 July - December 2016

ที่...สิบสาม ตุลา ทรงลาลับ	ยังประทับ อยู่ในใจ ไทยทั้งผอง
เมื่อแผ่นดิน สิ้นราชา น้ำตานอง	หัวใจหมอง แดกร้าว หนาวซิวา
อยู่ในใจ คนไทยนี้ ยิ่งกว่าพ่อ	รักยิ่งหนอ กว่ารักใด ในโลกหล้า
ยืงนับวัน ผันผ่าน กาลเวลา	พระผ่านฟ้า ทรงความดี ที่ตราตรึง
พระปกเกศ ปกเกล้า ชาวสยาม	ทั่วเขตคาม พระองค์ ทรงไปถึง
แม่เหน็ดเหนื่อย เพียงใด ไม่คำนึง	ทรงเป็นหนึ่งใน พระราชา กว่าทั้งปวง
ยามอ่อนล้า เจ็บป่วย ยังช่วยชาติ	ไม่เคยขาด น้ำพระทัย จาก“ในหลวง”
ทรงห่วงใย ด้วยรัก ไทยทั้งทรง	จวบจนล่วง เจ็ดสิบปี ที่ทรงงาน
พอประมาณ มีเหตุผล สร้างภูมิไว้	ทรงคิดให้ เพื่อคนไทย ได้ไขชาน
ทำสิ่งใด ให้จริงใจ ให้ได้งาน	และต้องสาน ด้วยวินัย ไม่ราษฎร์อน
จะขอน้อม รำลึก ไว้เหนือเกล้า	ร้อยเรื่องราว ของพระองค์ ที่ทรงสอน
หมั่นเพียรทำ “ความดี” ที่เฝ้าชวน	“คำทรงสอน” จะมุ่งมั่น หมั่นมุ่งมั่น

ปวงข้าพระพุทธเจ้า ขอน้อมเกล้าน้อมกระหม่อม รำลึกในพระมหากรุณาธิคุณหาที่สุดมิได้
 ข้าพระพุทธเจ้า ข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้าง สำนักหอสมุดแห่งชาติ
 (นางสาวกนกอร ศักดาเดช ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดแห่งชาติ ประพันธ์)

ISSN 2287-030x

วารสารวิชาการ

หอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Journal

วารสารราย ๖ เดือน สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร

ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๕๙

No.4 Vol.2 July – December 2016

ที่ปรึกษา

นายอนันต์ ชูโชติ

อธิบดีกรมศิลปากร

นางสาวกนกอร ศักดาเดช

ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดแห่งชาติ

กองบรรณาธิการ

นางสาววาสนา งามดวงใจ

นางสาววิภาณันท์ ลำงาม

นางบังอร เกษมพงษ์

นางสาวลินดา พิษสี

นางสาวบุบผา ชูชาติ

นางสาวปริศนา ตุ่มชัยพร

นางสาวปุณณภา สุขสาคร

ศิลปกรรม

นายชโย ทองลือ

วัตถุประสงค์

๑. ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้วิชาการด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ภาษา เอกสาร หนังสือและศิลปวัฒนธรรม
๒. เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางด้านมรดกศิลปวัฒนธรรม วิชาชีพและวิชาการบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
๓. ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่กิจกรรมการดำเนินงานของหอสมุดแห่งชาติ

จัดพิมพ์โดย

กลุ่มวิจัยและพัฒนาห้องสมุด สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร

โทร ๐ ๒๖๒๘ ๕๑๙๒ โทรสาร ๐ ๒๖๘๑ ๗๕๔๓

พิมพ์ที่ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา

สี่แยกช้างอิ้ ถนนสามเสน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทร ๐ ๒๒๔๓ ๐๖๑๓ โทรสาร ๐ ๒๒๔๓ ๑๘๒๐

บทบรรณาธิการ

ชาวไทยทั่วประเทศหัวใจแตกสลายเมื่อทราบข่าวพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้เสด็จสวรรคต วันที่ ๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ นับเป็นการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ของปวงชนชาวไทย พระองค์ท่านทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่เปี่ยมไปด้วยทศพิธราชธรรม อีกทั้งยังเป็นนักคิดนักพัฒนา ทรงมีพระเมตตาและเสียสละเพื่อประชาชนชาวไทยมานานถึง ๗๐ ปี นับเป็นความโชคดีที่ประเทศไทยมีพระมหากษัตริย์ที่ทรงคุณเลอสกนิกรได้อย่างสมบูรณ์แบบ สมดังพระราชปณิธาน “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการหอสมุดแห่งชาติได้ตระหนักถึงความสำคัญในพระราชกรณียกิจ พระราชจริยาวัตร พระวิริยอุตสาหะ พระอัจฉริยภาพ พระเมตตาความสนพระราชหฤทัยความใส่พระทัยของพระองค์ที่ทรงมีต่อประชาชนชาวไทยจึงขอแนะนำเรื่องที่เกี่ยวข้องเนื่องในพระองค์มาลงไว้ในวารสารฉบับนี้ เพื่อให้ผู้อ่านและประชาชนรุ่นหลังได้ศึกษาและใช้เป็นแบบอย่างแนวทางในการดำรงชีวิตเพื่อให้มีความสุขสืบไป

น้อมเกล้าน้อมกระหม่อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณอันล้นพ้นหาที่สุดมิได้

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

- ๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ กับการศึกษาของชาติ
➤ นัยนา แยมสาขา

- ๑๐ ศาสตร์พระราชา : การบริการคือนงานบุญ
➤ นายแพทย์จรัญ บุญฤทธิการ

- ๑๙ ในหลวงในดวงใจ ขอเป็นข้าราชการทุกชาติไป
➤ ดร.มณีแสง นามอินทร์

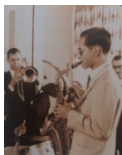
- ๒๕ สืบสานศาสตร์พระราชา พัฒนาชีวิตด้วยเศรษฐกิจพอเพียง
➤ คงศักดิ์ สายอร่าม

- ๔๑ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช :
บรรณานุกรมและสาระสังเขป
➤ อัจฉรา จารุวรรณ

- ๕๑ พระวิริยะอุตสาหะในการทรงงานในหลวงของเรา : แรงบันดาลใจใน
ตัวข้าพเจ้า
➤ ดร.วิชุกร ดิเรกศิลป์

- ๕๖ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชกับเพลงพระราชนิพนธ์
➤ วิภาณันท์ ลำงาม

- ๖๔ เย็นศิระเพราะพระบริบาล
➤ กนกอร ศักดาเดช

พระราชทานเครื่องเขียน แบบเรียน และเครื่องแบบนักเรียนแก่นักเรียนยากจน
โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ จังหวัดมหาสารคาม ๒๗ ตุลาคม ๒๕๑๔

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ กับการศึกษาของชาติ

นัยนา แยมสาขาน^๑

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ เมื่อพุทธศักราช ๒๔๘๙ ทรงประกาศพระปฐมบรมราชโองการในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อพุทธศักราช ๒๔๙๓ ว่า “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ซึ่งพระองค์ ทรงยึดมั่นในทศพิธราชธรรม และทรงพระวิริยะอุตสาหะบำเพ็ญพระราชกรณียกิจนานัปการเพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุข

เป็นแนวทางให้พสกนิกรดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขตามอัตภาพและยังยื่นส่งผลให้ประเทศเจริญก้าวหน้าด้วยพระอัจฉริยภาพ พระปรีชาสามารถ พระราชจริยวัตรอันงดงามทำให้พระเกียรติคุณของพระองค์เป็นที่สรรเสริญจรรยงไปทั่วโลก

ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่มวลเหล่าพสกนิกรนั้น หนึ่งในเรื่องที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ทรงสนพระราชหฤทัยและให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งคือ “การศึกษาของชาติ” ด้วยทรงเล็งเห็นว่าการศึกษเป็นรากฐานของการสร้างพลเมืองที่มี

^๑ อดีตผู้อำนวยการสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ข้าราชการบำนาญ กรมศิลปากร

ทอดพระเนตรแบบจำลองโครงการก่อสร้างอาคาร
การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ที่โรงเรียนวังไกลกังวล

ทรงอธิบายวิธีการทำฝนเทียมพระราชทานแก่นักเรียน
วังไกลกังวล ๓๐ ตุลาคม ๒๕๔๔

ทรงปลูกต้นมะขามบริเวณโรงเรียนราชประชาสถาลัย
ในพระบรมราชูปถัมภ์ อำเภอพระประแดง สมุทรปราการ
ในพิธีเปิดอาคารโรงเรียน ๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๔

เสด็จฯ ไปทรงประกอบพิธีเปิดโรงเรียนราชวินิต

๑๘ มิถุนายน ๒๕๑๑

คุณภาพที่จะสามารถพัฒนาและรักษาความมั่นคง
ให้แก่ประเทศชาติได้ จึงทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจ
ด้านการศึกษามากหลายนานัปการ ทั้งการศึกษา
ในระบบและนอกระบบ ซึ่งจะขอนำพระราชกรณียกิจ
ด้านการศึกษาของพระองค์มากล่าวพอเป็นสังเขป
ดังนี้

ในเรื่องของสถานศึกษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ มีพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้สร้างโรงเรียนขึ้นตามสถานที่ต่าง ๆ หรือทรงรับไว้ในพระบรมราชานุเคราะห์ เพื่อให้เป็นสถานที่ให้
ความรู้แก่เยาวชนไทยให้ได้เติบโตเป็นพลเมืองที่ดี
มีคุณภาพ เป็นกำลังสำคัญของชาติ เช่น โรงเรียน
จิตรลดา โรงเรียนราชวินิต โรงเรียนวังไกลกังวล

เสด็จฯ ทรงประกอบพิธีเปิดอาคารเรียน “ครูพัฒนา”
บริเวณโรงพยาบาลเด็กปัญญาอ่อน ดินแดง
๘ กรกฎาคม ๒๕๐๙

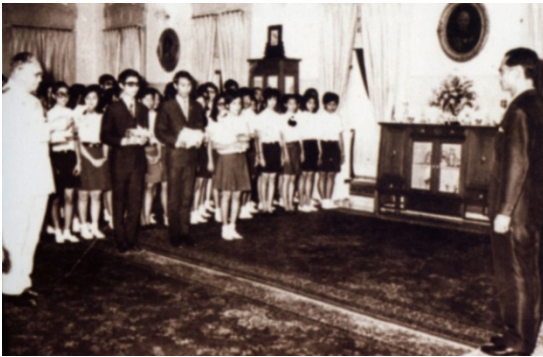
ทรงหว่านข้าวในแปลงนาสาธิต สวนจิตรลดา
๑๖ กรกฎาคม ๒๕๐๔

โรงเรียนราชประชาสถาย โรงเรียน ภ.ป.ร.
ราชวิทยาลัย โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์ โรงเรียน
ราชประชานุเคราะห์ โรงเรียนร่มเกล้า โรงเรียน
สงเคราะห์เด็กยากจน เป็นต้น โรงเรียนที่ทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้น ณ สถานที่ต่าง ๆ นี้
ในปัจจุบัน บางโรงเรียนได้เข้าไปอยู่ในระบบการ
ควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบงาน
ด้านการศึกษา นั้น ๆ โดยตรงแล้ว

นอกจากที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
สร้างและรับโรงเรียนไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์แล้ว
ยังได้พระราชทานเงินและสิ่งของ อีกทั้งยังได้เสด็จฯ
ไปทรงเยี่ยมนักเรียนพิการที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียน
พิเศษ เช่น โรงเรียนราชานุกูล โรงเรียนสอนคนตาบอด
และโรงเรียนจิตต์อารี ฯลฯ ด้วย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙
ทรงตระหนักดีว่าโรงเรียนและการศึกษาในระบบ
ของประเทศไทยนั้น ยังไม่สามารถครอบคลุมและ

สนองตอบความต้องการศึกษาหาความรู้ที่หลากหลาย
ของเหล่าพสกนิกรของพระองค์ได้อย่างทั่วถึง
ด้วยเหตุผลหลายประการ อาทิ การขาดแคลนทุน
ทรัพย์ การเผชิญอุปสรรคนานัปการที่ทำให้ขาด
โอกาสในการเข้ามามีการศึกษาในระบบโรงเรียน
พระองค์จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน
โอกาสแก่ผู้ที่ขาดโอกาสในรูปการจัดการศึกษานอก
ระบบ ทั้งการศึกษาเพื่อทุกคนอย่างเท่าเทียม และ
การศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งมีทั้งที่อยู่ในรูปแบบของ
สถาบันการสอนวิชาชีพ คือ มูลนิธิพระดาบส
(โครงการพระดาบสและโรงเรียนพระดาบส) และที่
อยู่ในรูปของศูนย์การศึกษาต่าง ๆ ได้แก่ ศูนย์ศึกษา
การพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการ
ส่วนพระองค์สวนจิตรลดา รวมทั้งสิ่งพิมพ์ คือ
สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราช
ประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ
หนังสือต่าง ๆ ที่ได้พระราชทานพิมพ์ไว้

คณะกรรมการจัดทำสารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน
เฝ้าฯ กราบถวายรายงานความคืบหน้าและงานที่จะทำต่อไป
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต

๑๖ กรกฎาคม ๒๕๑๕

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการศึกษนอกระบบโรงเรียนในลักษณะการศึกษาตามอัธยาศัย เกิดขึ้นเนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ มีพระราชประสงค์จะช่วยเหลือแก้ปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรไทย ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศที่พระองค์ทรงให้ความสำคัญมาก พระองค์ทรงเน้นการคิดวิธีแก้ปัญหาเรื่องดินและน้ำ ปัญหาหลักของเกษตรกรไทย ด้วยการทรงใช้และทรงคิดค้นวิทยาการแบบใหม่ ๆ ได้พระราชทานแนวพระราชดำริให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาขึ้นเพื่อใช้เป็นสถานที่ศึกษา ค้นคว้า วิจัย ทดลอง และสาธิตแนวทางแก้ไขปัญหาด้านเกษตรกรรมของแต่ละภูมิภาคเป็นการเฉพาะ เพื่อใช้เป็นสถานที่แลกเปลี่ยนข่าวสาร วิทยาการต่าง ๆ ของนักวิชาการ นักปฏิบัติ ประชาชน และหน่วยงานราชการ สำหรับช่วยเหลือเกษตรกรในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งจัดเป็น “พิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต” ที่เป็นที่จัดแสดงและสาธิตผลสำเร็จของการรวบรวมข้อมูลปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหา

ทอดพระเนตรสภาพพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร

๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๒๖

ทอดพระเนตรกิจกรรมของศูนย์ศึกษาการพัฒนา
ห้วยทราย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี

๓ เมษายน ๒๕๔๐

เสด็จฯ ไปทรงติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงาน
ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอง อันเนื่องมาจาก

พระราชดำริ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๓๖

แบบผสมผสานความรู้จากหลายสาขาวิชา เพื่อให้ราษฎรนำแนวทางไปแก้ไขปัญหาในพื้นที่ทำกินของตนเองและขยายผลไปยังหมู่บ้านรอบศูนย์และศูนย์สาขา

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มี ๖ ศูนย์ ในพื้นที่ ๖ จังหวัด ครอบคลุมทุกภูมิภาคของประเทศ ได้แก่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอนมสาร จันทบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา เริ่มดำเนินการเมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๓ (แนวพระราชดำริ คือ ป่าหาน้ำแห้ง ดินเลว ก็พัฒนาได้) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี เริ่มดำเนินการเมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๔ (แนวพระราชดำริ คือ จากยอดเขา สู่ท้องทะเล การฟื้นฟูและจัดการทรัพยากรชายฝั่ง) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพหอง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอเมืองนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส เริ่มดำเนินการเมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๕ (แนวพระราชดำริ คือ ป่าพรุเสื่อมโทรม สะสมดินเปรี้ยว แกล้งดินอย่างเดียวพัฒนาได้ยั่งยืน) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เริ่มดำเนินการเมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๕ (แนวพระราชดำริ คือ ต้นทางคือป่าไม้ ปลายทางคือประมง ระหว่างทาง คือ เกษตรกรรม) ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี เริ่มดำเนินการเมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๖ (แนวพระราชดำริ คือ พื้นดินคืนป่า พัฒนาคุณภาพชีวิต) และศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอ

เมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร เริ่มดำเนินการเมื่อพุทธศักราช ๒๕๒๗ (แนวพระราชดำริ คือ สร้างน้ำเพิ่มป่า พัฒนาชีวิตแบบพอเพียง)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ทรงริเริ่มให้จัดทำหนังสือสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อให้เยาวชนไทยได้มีหนังสือซึ่งเป็นขุมแห่งความรู้ที่ดีสำหรับค้นคว้าวิทยาการทุกสาขาวิชา และแสดงให้เห็นว่าวิชาการต่าง ๆ มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน สามารถช่วยครูสอนนักเรียน พ่อแม่สอนลูก พี่สอนน้อง หรือแม้แต่ผู้อ่านได้สอนตนเอง ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ในการดำเนินการขึ้นต้น ทรงกำหนดให้แบ่งเนื้อหาสาระในสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ ออกเป็น ๓ ส่วน ส่วนแรกเป็นความรู้สำหรับเด็ก ระหว่างวัย ๘ – ๑๐ ขวบ ส่วนที่สองสำหรับเยาวชนวัย ๑๑ – ๑๓ ปี และส่วนที่สามสำหรับเยาวชนตั้งแต่อายุ ๑๔ ปีขึ้นไป รวมทั้งผู้ใหญ่ที่ออกจากโรงเรียนไปแล้ว การจัดทำสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่มแรกเริ่มดำเนินการจัดทำขึ้นเมื่อพุทธศักราช ๒๕๑๑ จัดพิมพ์แล้วเสร็จและนำออกเผยแพร่ในพุทธศักราช ๒๕๑๖ และมีการจัดทำต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ได้พระราชทานทุนการศึกษาและรางวัลแก่นักเรียนที่เรียนดี และโรงเรียนที่จัดการศึกษาดี เช่น ทุนภูมิพล ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ จัดตั้งขึ้นเมื่อพุทธศักราช ๒๔๙๕ เปลี่ยนชื่อเป็น ทุนมูลนิธิภูมิพล เมื่อพุทธศักราช ๒๕๑๐ ทุนอานันทมหิดล

นักเรียนที่ได้รับพระราชทานทุนเล่าเรียนหลวง
เผ่าฯ กราบถวายบังคมลาไปศึกษาต่อต่างประเทศ
ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต
๑๐ สิงหาคม ๒๕๒๑

ทรงก่อตั้งขึ้นเมื่อพุทธศักราช ๒๔๙๘ เปลี่ยนชื่อเป็น ทุนมูลนิธิอานันทมหิดล เมื่อพุทธศักราช ๒๕๐๒ **ทุนเล่าเรียนหลวง** เป็นทุนการศึกษาที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์จัดตั้งขึ้น ๒ ทุน เพื่อให้บุคคลสัญชาติไทยไปศึกษาวิชาการในยุโรป พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานเพิ่มอีก ๑ ทุน ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พุทธศักราช ๒๔๗๕ การพระราชทานทุนนี้ได้หยุดไประยะหนึ่ง ในพุทธศักราช ๒๕๐๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ทรงฟื้นฟูทุนนี้ขึ้นมาใหม่ ปัจจุบันมีทุนเล่าเรียนหลวงจำนวน ๙ ทุน อยู่ในความดูแลของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน **ทุนการศึกษาพระราชทานแก่นักเรียนชาวเขา** ทุนนี้พระราชทานผ่านกระทรวงศึกษาธิการ โดยให้ทุนแก่นักเรียนได้ศึกษาไปจนจบการศึกษา ทำให้ชาวไทยภูเขาได้นำความรู้กลับไปพัฒนาท้องถิ่น ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของพวกเขาดีขึ้นมาก

ทุนพระราชทานการศึกษาสงเคราะห์ มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีพระราชดำริให้มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ฯ ตั้งฝ่ายการศึกษาสงเคราะห์ขึ้นในพุทธศักราช ๒๕๐๖ เพื่อให้ทุนการศึกษาแก่เยาวชนที่ครอบครัวประสบภัยต่อมาจึงขยายให้แก่นักเรียนที่เรียนดีเยี่ยมในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ทุกโรงเรียน **ทุนนวกฤษ** ได้พระราชทานพระราชทรัพย์เป็นทุนประเดิม (มูลนิธินวกฤษ) ในมูลนิธิช่วยนักเรียนที่ขาดแคลนในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อช่วยนักเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์แต่มีผลการเรียนดี ความประพฤติดี ให้มีโอกาสเข้าศึกษาต่อในระดับต่าง ๆ เมื่อพุทธศักราช ๒๕๐๘ ปัจจุบันทุนนี้มี ๓ ระดับ คือ ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษาและระดับอาชีวศึกษาตอนปลาย **รางวัลพระราชทานด้านการศึกษา** ได้พระราชทานรางวัลด้านการศึกษาให้แก่นักเรียนและโรงเรียนต่าง ๆ โดยเริ่มจากพระราชทานรางวัลแก่นักเรียนและโรงเรียนดีเด่นทั่วประเทศในทุกระดับ ในพุทธศักราช ๒๕๐๗ จนถึงปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ มีพระราชประสงค์ที่จะเสด็จฯ ไปพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ด้วยพระองค์เอง แม้จะเป็นพระราชภาระที่หนักและเหน็ดเหนื่อยก็เพื่อให้บัณฑิตทุกคนได้ภาคภูมิใจในเกียรติยศที่ได้มีโอกาสรับพระราชทานปริญญาบัตรจากพระหัตถ์ และยังได้รับพระราชทานพระบรมราโชวาทก่อนออกไปทำงาน ซึ่งจะเป็น

พระราชทานปริญญาบัตรและอนุปริญญาบัตร
แก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์
ณ โรงพยาบาลศิริราช ๓ เมษายน ๒๔๙๓

พระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจาก
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๑๒ มิถุนายน ๒๔๙๗

เกียรติและกำลังใจแก่บัณฑิตใหม่ทุกคน ได้เสด็จฯ
ไปพระราชทานปริญญาบัตรครั้งแรกแก่ผู้สำเร็จ
การศึกษาจากมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ เมื่อวันที่
๓ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๙๓ แล้วได้เสด็จฯ ไป
พระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจาก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม
พุทธศักราช ๒๔๙๓ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วันที่ ๒๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง วันที่ ๒๙
พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ จากนั้นได้เสด็จฯ
ไปพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา
จากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพมหานคร และ
ต่างจังหวัดอีกหลายแห่ง ทรงปฏิบัติพระราชภารกิจนี้
เป็นเวลานานปีจนเมื่อมีบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาไปละ
หลายหมื่นคน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
พระบรมวงศ์เสด็จฯ แทนพระองค์เพื่อทรงแบ่งเบา
พระราชกรณียกิจนี้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙
ได้พระราชนิพนธ์ทั้งบทความ บทพระราชนิพนธ์
แปล และบทพระราชนิพนธ์ที่ทรงสอดแทรกแนวคิด
ธรรมะ และแผ่ความรู้ด้านต่าง ๆ เอาไว้อย่าง
แยบคาย ซึ่งจัดเป็นการให้การศึกษานอกระบบประเภท
การศึกษาตามอัธยาศัยอีกรูปแบบหนึ่ง บทพระราช
นิพนธ์ต่าง ๆ ของพระองค์ เช่น เมื่อข้าพเจ้าจาก
สยามมาสู่สวีตเซอร์แลนด์ ดีโต นายอินทร์ผู้ปิดทอง
หลังพระ พระมหาชนก ทองแดง เป็นต้น นั้น
ผู้สนใจสามารถอ่านได้ตามอัธยาศัยอย่างไม่รู้เบื่อ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙
ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจที่เกี่ยวกับการศึกษาอื่นๆ
อีกอย่างมากมายและหลากหลายรูปแบบ เช่น เสด็จฯ
ไปทรงวางศิลาฤกษ์อาคารเรียน เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยม
สถานศึกษา เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรกิจกรรมต่าง ๆ
ของสถานศึกษาต่าง ๆ เสด็จฯ ไปทรงร่วมประชุม
ทางวิชาการ ฯลฯ และยังทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้ก่อตั้งมูลนิธิช่วยครูอาวุโสอีกด้วย

ทรงประกอบพิธีเปิดโรงเรียนร่มเกล้าแห่งแรก
อำเภอโนนสูง จังหวัดนครพนม ๓๐ ตุลาคม ๒๕๑๖

ทอดพระเนตรโรงเรียนร่มเกล้า บ้านบุเกะปาละ
อำเภอยี่งอ จังหวัดนราธิวาส ๘ กันยายน ๒๕๒๑

มีพระราชปฏิสันถารกับผู้แทนโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม
เขตการศึกษา ๒ ที่ได้รับพระราชทานรางวัลการปรับปรุง
ส่งเสริมปอเนาะ ณ มัลลียะดกลาง อำเภอเมืองปัตตานี
จังหวัดปัตตานี ๒๔ สิงหาคม ๒๕๑๙

ทรงเจิมแผ่นดวงฤกษ์โรงเรียนวัดศรีจันทร์ประดิษฐ์
จังหวัดสมุทรปราการ ๒ กรกฎาคม ๒๕๑๘

นอกจากพระราชกรณียกิจต่าง ๆ เกี่ยวกับการศึกษาที่แสดงให้เห็นประจักษ์ชัดแล้วว่า ทรงให้ความสำคัญแก่การศึกษาของชาติเป็นอย่างยิ่งแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ยังมีพระบรมราโชวาทอีกหลาย ๆ องค์ ในหลาย ๆ โอกาสที่พระราชทานแก่บุคลากรทางการศึกษาที่สมควรน้อมนำมาใส่เกล้าใส่กระหม่อมและปฏิบัติตามเพื่อสนองพระมหากรุณาธิคุณ โดยพระบรมราโชวาทหลายๆ องค์นั้นนอกจากจะทรงเน้นย้ำให้ผู้จัดการศึกษาต้องสอนให้นักเรียนมีความรู้ในด้านเนื้อหาวิชาการต่างๆ แล้ว ยังต้องสอนให้นักเรียนมีความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของวิชาการทั้งในสาย

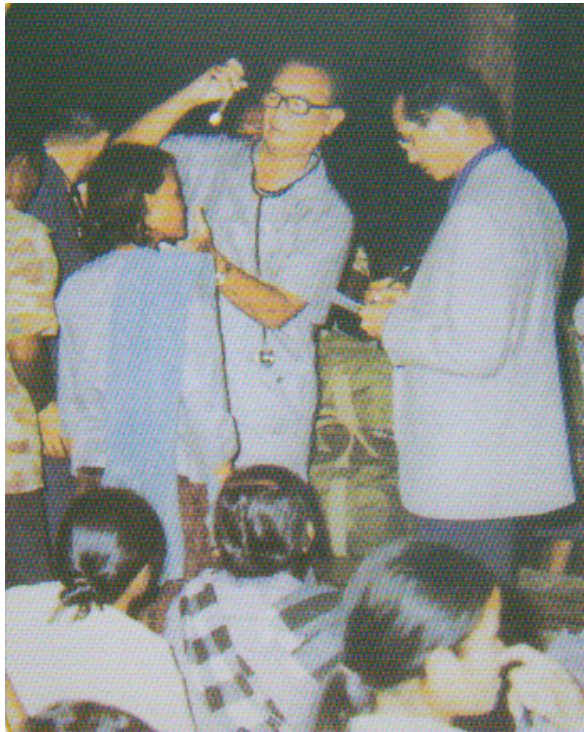
วิทยาศาสตร์และสายศิลปศาสตร์ว่าต้องนำมา
ประยุกต์ใช้ร่วมกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแล้ว
ยังทรงเน้นย้ำให้ผู้จัดการศึกษาสำนึกถึงความ
รับผิดชอบต่อผลลัพธ์สุดท้ายของการเรียนการสอน
เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติอยู่เสมอว่า
คือ การผลิตพลเมืองที่ดีให้แก่ชาติ ดังพระบรม
ราโชวาทที่พระราชทานแก่คณะครูและนักเรียน
ที่ได้รับพระราชทานรางวัลฯ ณ ศาลาดุสิดาลัย
พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต เมื่อ
วันที่ ๒๗ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๒๔ ความว่า
“...สังคมและบ้านเมืองใดให้การศึกษาคือดี
แก่เยาวชนได้อย่างครบถ้วนพอเหมาะกับทุก ๆ ด้าน
สังคมและบ้านเมืองนั้นถึงจะมีพลเมืองที่มีคุณภาพ
ซึ่งสามารถธำรงรักษาความเจริญมั่นคงของ

ประเทศชาติไว้ และพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปได้
โดยตลอด ผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาทุก ๆ คนจึงต้อง
ถือว่าตัวของท่านมีความรับผิดชอบต่อชาติบ้านเมือง
อยู่อย่างเต็มที่ ในอันที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่ให้
เที่ยงตรง ถูกต้อง สมบูรณ์โดยเต็มกำลัง จะประมาท
หรือละเลยมิได้ เพราะถ้าปฏิบัติให้ผิดพลาด
บกพร่องไปด้วยประการใด ๆ ผลร้ายอาจเกิดขึ้นแก่
ส่วนรวม และประเทศชาติได้มากมาย ทุกฝ่ายจะต้อง
ร่วมกันสร้างเสริมรากฐานชีวิตอันแข็งแกร่งสมบูรณ์
ให้แก่เยาวชนทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และความรู้
ความฉลาด สำคัญที่สุดจะต้องฝึกฝนอบรมให้รู้จัก
ผิดชอบชั่วดี รู้จักตัดสินใจด้วยเหตุผล และรู้จัก
สร้างสรรค์ตามแนวทางที่สุจริตยุติธรรม...” ♦

หนังสืออ้างอิง

กรมศิลปากร. สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการศึกษา.

กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๕.

ศาสตร์พระราช : การบริการคื่องานบุญ

นายแพทย์จรัญ บุญฤทธิการ^๑

บทความนี้เรียบเรียงขึ้นจากเอกสารประกอบการบรรยายเรื่องศาสตร์พระราช : การบริการคื่องานบุญ ที่ผู้เขียนได้บรรยายให้กับบรรณารักษ์ของสำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร โรงแรมแคนทารี โฮเต็ล กบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๙ การบรรยายในวันนั้นถือเป็นการมาพบปะกันระหว่างคนสองกลุ่มที่มีลักษณะการทำงานที่เหมือนกันคือ การเป็นผู้ให้บริการโดยผม หมอจรัญ บุญฤทธิการ และคณะบุคลากรโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศรและ

บรรณารักษ์ของสำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร จำนวน ๗๐ คนที่มาอบรมความรู้ในโครงการพัฒนาบุคลากร : การพัฒนาบุคลิกภาพและการสื่อสารเพื่อการบริการที่เป็นเลิศ ระหว่างวันที่ ๒๑-๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

ในนามของโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร ยินดีต้อนรับคณะบรรณารักษ์ของสำนักหอสมุดแห่งชาติ ด้วยความยินดียิ่ง จังหวัดปราจีนบุรี เมืองศรีมหาโพธิ์คู่บ้าน ไผ่ตงหวานคู่เมือง ผลไม้ลือเลื่อง เขตเมืองทวารวดี คือคำขวัญของจังหวัดปราจีนบุรี

^๑ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร จังหวัดปราจีนบุรี

นายแพทย์จรัส บุญฤทธิการ
ผู้อำนวยการโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร

หวังว่าทางสำนักหอสมุดแห่งชาติผู้จัดงานโครงการ
จะได้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้คือ เพื่อให้
บุคลากร บรรณารักษ์ได้เกิดความรู้และมีทัศนคติที่ดี
ต่อการให้บริการโอกาสเดียวกันได้ให้เกียรติเชิญผม
มาเป็นวิทยากร บรรยายความรู้เรื่อง ศาสตร์
พระราชฯ : การบริการคืองานบุญ อันเป็นหัวข้อ
อบรมหนึ่งในโครงการ รู้สึกยินดีและขอขอบคุณยิ่ง
หวังใจว่าการมาครั้งนี้ทุกท่านจะได้รับประโยชน์
กลับไป ไม่ว่าจะเป็นความรู้ต่าง ๆ ที่ได้จากการอบรม
ความสุขความสบายความประทับใจที่ได้รับจาก
โรงแรมสถานที่จัดอบรมและการไปศึกษาดูงานที่
โรงพยาบาล ณ ตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศรซึ่งเป็น
แหล่งศึกษาดูงานระดับชาติและนานาชาติ
ด้านการแพทย์แผนไทยที่มีชื่อเสียงของโรงพยาบาล
เจ้าพระยาอภัยภูเบศร

ดังที่กล่าวมาข้างต้นว่าการมาพบกัน
ระหว่างคนสองกลุ่มสองอาชีพคืออาชีพแพทย์และ

อาชีพบรรณารักษ์ที่มีลักษณะการทำงานที่
เหมือนกันคือการทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการและที่
เหมือนกันอีกประการคือการดำรงตนเป็นข้าราชการ
ซึ่งหมายถึงการเป็นผู้รับใช้ประชาชนนั่นเอง ดังนั้น
การบรรยายจะขอให้เข้าใจว่าการมาพบกันในวันนี้
ไม่ใช่การมาสอนสั่งให้ทำหรือโอ้อวดตนต่อผู้ฟัง
ทุกท่าน แต่ให้ได้ประจักษ์ว่าเราคือทีมเดียวกัน แม้จะ
มีอาชีพที่ต่างกันแต่จุดมุ่งหมายของเราเหมือนกัน
คือ ความเป็นเลิศในการเป็นผู้ให้บริการที่ดี

ขอเริ่มที่ประสบการณ์ชีวิตส่วนตัวเพื่อ
แนะนำตัวเองต่อผู้ฟังโดยลำดับคือ เมื่อสำเร็จ
การศึกษาจากแพทยศาสตรบัณฑิตจากคณะแพทย์
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใน พ.ศ. ๒๕๓๒
จึงได้รับราชการเป็นแพทย์ในตำแหน่งผู้อำนวยการ
โรงพยาบาลตาพระยา จังหวัดสระแก้ว (พ.ศ. ๒๕๓๒-
๒๕๓๘) ได้รับอนุมัติบัตรสาขาเวชศาสตร์ครอบครัว
จากราชวิทยาลัยเวชศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๔๖ และสำเร็จ
หลักสูตรปริญญาโท สาขาสาธารณสุขมูลฐาน
มหาบัณฑิต (Master of Primary Health Care
Management : MPH) ระหว่างนั้นได้ย้ายไป
ปฏิบัติงานในฐานะแพทย์และผู้บริหารโรงพยาบาล
ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือมาตลอด อาทิ ผู้อำนวยการ
โรงพยาบาลตราด จังหวัดตราด ผู้อำนวยการ
จังหวัดจันทบุรี ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ
โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร จังหวัด
ปราจีนบุรีบ้านเกิด ซึ่งได้ตั้งใจไว้ว่าจะกลับมารับใช้
ชาวจังหวัดปราจีนบุรีเพื่อทำประโยชน์ให้กับชุมชน
ท้องถิ่นและการได้กลับมาใช้ชีวิตที่บ้านเกิดจังหวัด

ปราจีนบุรี นับเป็นความสุขความภูมิใจของชีวิต
การเป็นแพทย์ข้าราชการกระทรวงสาธารณสุข

ส่วนหนึ่งของโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัย
ภูเบศร จังหวัดปราจีนบุรี โรงพยาบาลแห่งนี้ได้เริ่ม
ดำเนินการเมื่อ วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๘๔ ได้รับการ
ยกฐานะขึ้นเป็นโรงพยาบาลศูนย์ เมื่อวันที่ ๔
กรกฎาคม ๒๕๓๙ มีการปรับปรุงทั้งด้านโครงสร้าง
อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ที่ทันสมัย มีการจัดการ
และพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพในทุกด้าน โดย
มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพบริการตั้งแต่ปี ๒๕๓๙
มาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งผ่านการรับรองในปี
๒๕๕๓ ปัจจุบันก้าวเข้าสู่ปีที่ ๗๖ มีพื้นที่ทั้งหมด
จำนวน ๖๗ ไร่ ๒๗ ตารางวา ขนาดเตียง ๕๐๐ เตียง
การทำงานของแพทย์และบุคลากรชาวอภัยภูเบศร
ได้ตั้งมั่นและยึดหลักการทำงานตามพระราช
ปณิธานของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดช
วิกรม พระบรมราชชนกที่ดำรัสไว้ว่า “ขอให้ถือ
ประโยชน์ส่วนตนเป็นที่สอง ประโยชน์ของเพื่อน
มนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง ลาภ ทรัพย์ และเกียรติยศ
จะตกแก่ตัวท่านเอง ถ้าท่านทรงธรรมแห่งอาชีพไว้
ให้บริสุทธิ์”

ด้วยความตั้งมั่นและยึดถือตามพระราช
ปณิธานของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศรฯ พระบรม
ชนกนาถส่งผลให้การทำงานที่ผ่านมามีรางวัล
ความสุขที่ได้จากงาน ได้แก่ รางวัลข้าราชการพลเรือน
ดีเด่น (ครุฑทองคำ) พ.ศ. ๒๕๓๖ รางวัลศิษย์เก่า
ดีเด่นบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล ด้านบริการ
พ.ศ. ๒๕๕๙ และรางวัลโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัย

ภูเบศร เป็นสถานบริการสาธารณสุขปลอดบุหรี่
รางวัลมูลนิธิดีเด่นของภาคตะวันออก (มูลนิธิสมเด็จพระ
ญาณสังวรโรงพยาบาลตราด จังหวัดตราด)
รางวัลชนะเลิศระดับประเทศศูนย์รับเรื่องราวร้อง
ทุกข์ กระทรวงสาธารณสุข รางวัลองค์กรดีเด่นด้าน
การแพทย์แผนไทย รางวัลอุตสาหกรรมยอดเยี่ยม
ประเภทสปาภูมิปัญญาไทย (รางวัลกนิษฐทองคำจาก
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย) รางวัลชนะเลิศระดับ
นานาชาติ (United National Public Service
Awards) ในโครงการศูนย์การเรียนรู้สำหรับเด็กป่วย
เรื้อรังในโรงพยาบาลตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระ
เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี รางวัล
เหล่านี้คือเกียรติยศที่ตกมาถึงตัว ครอบครัวและ
องค์กร รวมถึงโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร
หนึ่งในองค์กรที่ได้รางวัลความสุขจากการทำงาน

การทำงานภายใต้ ศาสตร์พระราชฯ :
การบริการคืองานบุญ หัวข้อบรรยายที่ขอนำมาแบ่งปัน
เป็นประสบการณ์เพื่อให้บุคลากรที่ทำงานด้าน
บริการ ได้รับความรู้ ความเข้าใจและเกิดทัศนคติ
ต่อการเป็นผู้ให้บริการที่ดี มีศักยภาพเป็นบรรณารักษ์
ที่บริการดี เก่งและมีความสุขในการทำงาน ไม่ว่า
บุคคลใดจะมีอาชีพใดในการทำงานหากได้ยึด
พระราชปณิธานของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร
อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนกในพระบาทสมเด็จพระ
พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเป็นที่ตั้ง เชื่อว่า
ผลลัพธ์แห่งการทำงานย่อมจะเป็นประโยชน์ต่อ
ตนเองและเพื่อนมนุษย์เช่นกัน การทำงานหากได้
ตระหนักและเห็นคุณค่าของการเป็นผู้ปฏิบัติงานที่ดี

การได้เรียนรู้และยึดมั่นในศาสตร์พระราชาลักการ
ทรงงานในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา
ภูมิพลอดุลยเดชที่บัดนี้ได้เสด็จสู่สวรรคาลัยแล้ว
ขอน้อมกล่าวไว้เพื่อถวายสดุดีและเทิดพระเกียรติ
แด่พระองค์ที่ได้ทรงประกอบพระราชกรณียกิจ
มากมาย ทุกด้าน ทุกสาขาวิชา เพื่อพัฒนาแผ่นดิน
ธรรมแผ่นดินทองหลักการทรงงาน ๒๓ หลักการ
ได้แก่

๑. ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ
๒. ระเบิดจากข้างใน
๓. แก้ปัญหาที่จุดเล็ก
๔. ทำตามลำดับ
๕. ภูมิสังคม
๖. องค์กรรวม
๗. ไม่ติดตำรา
๘. ประหยัด เรียบง่ายได้ประโยชน์สูงสุด
๙. ทำให้ง่าย
๑๐. การมีส่วนร่วม
๑๑. ประโยชน์ส่วนรวม
๑๒. บริการที่จุดเดียว
๑๓. ทรงใช้ธรรมชาติ ช่วยธรรมชาติ
๑๔. ใช้ธรรมปราบอธรรม
๑๕. ปลุกป่าในใจคน
๑๖. ขาดทุนคือกำไร
๑๗. การพึ่งตนเอง
๑๘. พออยู่พอกิน
๑๙. เศรษฐกิจพอเพียง
๒๐. ความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกัน

๒๑. ทำงานอย่างมีความสุข

๒๒. ความเพียร : พระมหาชนก

๒๓. รู้รัก สามัคคี

หลักการทั้ง ๒๓ หลักการที่ได้ยกมานี้
จะเห็นว่าหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระ
ปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชนั้น พระองค์ทรง
ยึดการดำเนินงานในลักษณะทางสายกลาง
ที่สอดคล้องกับสิ่งที่อยู่รอบตัวและสามารถปฏิบัติ
ได้จริง เมื่อศึกษาหลักการทั้งหมดโดยละเอียดทำให้
ตระหนักว่า พระองค์ทรงมีความละเอียดรอบคอบ
และทรงคิดค้นหาแนวทางพัฒนาเพื่อมุ่งมั่นสู่
ประโยชน์สูงสุด มีคุณค่าต่อการพัฒนาประเทศและ
ประชาชนอย่างสมดุลตามกฎเกณฑ์แห่งธรรมชาติ
ก่อเกิดเป็นทฤษฎีปรัชญาแห่งการดำรงชีวิตที่ดีและ
เหมาะสมตามอัตภาพของแต่ละคนแต่ละชุมชน
แต่ละองค์กร ที่ควรยึดเป็นแบบอย่างในการเจริญ
รอยตามเบื้องพระยุคลบาทและน้อมนำมาปฏิบัติ
เพื่อให้บังเกิดผลต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ
ผลงานของพระองค์นั้นได้ก่อเกิดเป็นโครงการ
ตามแนวพระราชดำริมากมายกว่า ๔,๐๐๐ โครงการ

โดยสรุปจะเห็นได้ว่าการนำศาสตร์
พระราชามาใช้เป็นแนวทางในการทำงานนั้นมีความ
สำคัญมาก ซึ่งสามารถนำมาปฏิบัติได้อย่างไม่
ยาก ขอเพียงให้มีความมุ่งมั่น ร่วมแรงร่วมใจเพื่อทำ
ให้ภารกิจที่ตนรับผิดชอบสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย
ที่ได้ตั้งไว้ ดังตัวอย่างของการดำเนินชีวิตด้วยการ
เป็นข้าราชการที่ดี ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ตั้งแต่เริ่มปฏิบัติงาน

นายแพทย์เจริญ บุญฤทธิ์การ ถ่ายภาพหน้าตึกโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร

จนถึงปัจจุบันได้ถ่ายทอดมายังบุคลากรและผู้ใกล้ชิด ได้ถือเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนเมื่อมีโอกาส กลับมายังบ้านเกิดจังหวัดปราจีนบุรีเมืองสมุนไพร จึงมีความฝันที่จะให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและสมุนไพรพื้นบ้านได้เป็นที่ประจักษ์ว่า “สมุนไพรและการแพทย์แผนไทยจะช่วยชาติได้” ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้และมุ่งมั่นที่จะนำพาองค์กรก้าวสู่ “อภัยภูเบศร เวชนคร (Herb Valley)” ให้เป็นผู้นำด้านการแพทย์แผนไทยในอาเซียนในอนาคตอันใกล้นี้ จึงวางแนวนโยบายของโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร เพื่อการเป็นองค์กรสู่ความเป็นเลิศในการบริการ การมุ่งให้ปราจีนบุรีเป็น Herb City (ปราจีนบุรี เมืองสมุนไพร)

นอกจากนี้การเป็นแพทย์ยังได้ถือปฏิบัติ น้อมนำพระบรมราโชวาทของพระองค์ท่านที่ได้พระราชทานให้แก่คณะแพทย์กลุ่มหนึ่งที่เข้าเฝ้าฯ ถวายการรักษาพระองค์ ความว่า “ เป็นแพทย์ต้อง

อ่อนน้อมถ่อมตน ทุกคนมีดี อย่าไปดูถูกเขา” ซึ่งมีความหมายว่าผู้ที่เป็นหมอควรมีมิตรไมตรีจิตและให้เกียรติต่อผู้คนรอบข้าง ทุกคนมีดีอยู่ในตัว แต่ไม่มีใครดีไปกว่ากัน ซึ่งถือว่าเป็นคุณสมบัติอันเป็นแก่นของความเป็นแพทย์ว่าแพทย์ที่ดีนั้นต้องเป็นอย่างไร รวมถึงพระบรมราโชวาทและกระแสพระราชดำรัสพระราชทานเมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๑ ความว่า “งานราชการนั้นคืองานของแผ่นดิน ข้าราชการจึงต้องสำเหนียกตระหนกอยู่ตลอดเวลา ถึงฐานะและหน้าที่ของตนแล้วตั้งใจปฏิบัติงานทุกอย่างโดยเต็มกำลังสติปัญญาความสามารถ ด้วยความสุจริตเที่ยงตรงและด้วยความมีสติยังคิด รู้ว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด สิ่งใดควรงดเว้น เพื่อให้งานที่ทำปราศจากโทษเสียหาย และบังเกิดผลประโยชน์ที่แท้ คือความเจริญมั่นคงของประเทศชาติและประชาชน”

ด้วยหลักการทั้งหมดที่ได้กล่าวมาจึงมีนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศรให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและค่านิยมร่วม พร้อมเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์และการมีจิตสำนึกต่อท่านเจ้าพระยาอภัยภูเบศร ผู้ก่อตั้งโรงพยาบาลแห่งนี้ โดยเสริมสร้างและคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของอภัยภูเบศร กำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่เป็นเลิศและเทคนิคในการให้บริการประชาชน ยึดผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของโรงพยาบาล ให้ผู้รับบริการได้รับความปลอดภัยมากที่สุดและผู้รับบริการมีความมั่นใจในการใช้บริการของโรงพยาบาล พัฒนาประสิทธิภาพการจัดการบุคลากร การสร้างขวัญกำลังใจแก่บุคลากรของโรงพยาบาล ฯลฯ ภายใต้วิสัยทัศน์ของโรงพยาบาล คือ “บริการสุขภาพแบบผสมผสานที่เป็นเลิศและการแพทย์แผนไทย สมุนไพรสู่สากล” และค่านิยมร่วมได้แก่ “อภัยภูเบศร บริการดี มีน้ำใจ ใฝ่เรียนรู้”

การทำงานในทุกวิชาชีพทุกองค์กรล้วนต้องทำหน้าที่ของตนในฐานะผู้ให้บริการ ดังเช่น มหาตมะ คานธี นักปราชญ์และผู้นำระดับโลกของประเทศอินเดียได้กล่าวถึงงานบริการไว้ว่า “ผู้รับบริการ คือ คนสำคัญที่สุดที่มาเยือนเรา ในสถานที่แห่งนี้ เขามีได้มาพึ่งเรา เราต่างหากที่พึ่งเขา การรับใช้เขาคือวัตถุประสงค์ในงานของเรา เขามีใช้บุคคลภายนอกแต่เขาเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรเรา ในการรับใช้เขาเราได้ช่วยเหลือ

อะไรเขาเลย เขาต่างหากเป็นฝ่ายช่วยเหลือเรา โดยให้โอกาสแก่เราที่จะรับใช้เขา” จะเห็นว่าคำกล่าวของท่านมหาตมะ คานธี ได้ชี้ให้เห็นว่า การบริการเป็นสิ่งสำคัญของทุกองค์กร คำว่า “บริการ” มาจากภาษาอังกฤษว่า “Service” แยกอักษรออกเป็นความหมาย ดังนี้

S = Smile ยิ้มแย้ม

E = Enthusiasm ความกระตือรือร้น

R = Rapidness ความรวดเร็วครบถ้วน มีคุณภาพ

V = Value มีคุณค่า

I = Impression ความประทับใจ

C = Courtesy มีความสุภาพอ่อนโยน

E = Endurance ความอดทน เก็บอารมณ์

รวมความได้ว่า การบริการ คือ การให้ความช่วยเหลือหรือการดำเนินการเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นการบริการที่ดี ผู้รับบริการก็จะได้รับความประทับใจและชื่นชมองค์กร ซึ่งเป็นสิ่งดีสิ่งหนึ่งอันเป็นผลดีกับองค์กรของเราเบื้องหลังความสำเร็จเกือบทุกงานมักพบว่า งานบริการเป็นเครื่องมือสนับสนุนงานด้านต่างๆ เช่น งานประชาสัมพันธ์ งานบริการวิชาการ เป็นต้น ดังนั้นถ้าบริการดี ผู้รับบริการจะเกิดความประทับใจ ซึ่งการบริการถือเป็นหน้าเป็นตาขององค์กร ที่สำคัญภาพลักษณ์ขององค์กรก็จะดีไปด้วย

มีผู้กล่าวว่า การบริการที่ดีต้องเกิดขึ้นจากใจ เพราะการบริการเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว สบายใจและพอใจ คนส่วนใหญ่คิดว่า งานบริการเป็นเรื่องของบริการ

ของการรับใช้ แท้ที่จริงไม่ใช่ งานบริการคืองานใดๆ ก็ได้ที่เกิดจากมีผู้ให้และผู้รับ แท้ที่จริงไม่ใช่ งานบริการคืองานใด ๆ ก็ได้ที่เกิดจากมีผู้ให้และผู้รับอย่างมีเงื่อนไข กล่าวคือ เป็นบริการที่ดีแล้ว ผู้รับต้องพึงพอใจต้องให้บริการแบบเป็นเลิศ (Service Excellent) หมายถึง เป็นการให้บริการที่เปี่ยมด้วยใจที่เกินร้อย

ดังนั้น ผู้ให้บริการที่ดีจะสนับสนุนให้องค์กร เป็นองค์กรที่มีความเป็นเลิศในงานบริการ การพัฒนาบุคลากรจึงเป็นหัวใจสำคัญต่อการให้บริการ ที่ผู้บริหารจะละเลยมิได้ การส่งเสริมให้บุคลากร ได้มีโอกาสเพิ่มพูนศักยภาพในการเป็นผู้ให้บริการที่ดีด้วยทักษะ ประสบการณ์ เทคนิคต่างๆ ในงานบริการ จะส่งผลให้การบริการขององค์กรเป็นที่น่าประทับใจ ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจ และอยากกลับมาใช้บริการอีก ส่วนนี้จึงขอหยิบยกความรู้ให้เห็นถึง คุณสมบัติของผู้ให้บริการที่ดี ซึ่งมีผู้ให้ความรู้ไว้มากมาย หลายตำรา หลายหลักการ จึงเลือกที่จะนำเสนอไว้เป็นตัวอย่างเท่านั้น

คุณสมบัติของผู้ให้บริการที่ดี

๑. **มีจิตใจรักในงานบริการ** ผู้ให้บริการต้องมีความสมัครใจทุ่มเททั้งร่างกายและแรงใจ มีความเสียสละ ผู้ที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้ต้องมีใจรักและชอบในงานบริการ

๒. **มีความรู้ในงานที่ให้บริการ** ผู้ให้บริการต้องมีความรู้ในงานที่ตนรับผิดชอบ สามารถตอบข้อซักถามจากผู้รับบริการได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ

๓. **มีความกระตือรือร้น** พฤติกรรมความ

กระตือรือร้นจะแสดงถึงความมีจิตใจในการต้อนรับ ให้ความช่วยเหลือแสดงความห่วงใยจะทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดี ในการช่วยเหลือผู้รับบริการ

๔. **มีกิริยาวาจาสุภาพ** กิริยาวาจาเป็นสิ่งที่แสดงออกจากความคิด ความรู้สึก และส่งผลต่อผู้พบเห็น

๕. **มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์** ผู้ให้บริการควรมีความคิดใหม่ๆ ไม่ควรยึดติดกับประสบการณ์หรือบริการที่ทำอยู่ เคยปฏิบัติมาอย่างไรก็ทำไปอย่างนั้น ควรมีการปรับเปลี่ยนวิธีการให้บริการ มีความคิดใหม่ๆ ในการปฏิรูประบบงานบริการได้ดี

๖. **ควบคุมอารมณ์ได้** งานบริการเป็นงานที่พบปะผู้คนมากมายหลายตา อาจจะให้บริการที่ไม่ถูกใจผู้รับบริการได้ อาจจะถูกตำหนิ พุดจา ก้าวร้าวได้ ดังนั้นผู้ให้บริการต้องสามารถควบคุมสติอารมณ์ได้เป็นอย่างดี

๗. **มีทัศนคติต่องานบริการดี** การบริการเป็นการช่วยเหลือผู้ทำงานบริการเป็นผู้ให้จึงต้องมีความคิดความรู้สึกต่องานบริการในทางที่ชอบ และเต็มใจที่จะให้บริการ

มีสาเหตุหลายประการที่ทำให้ผู้รับบริการเกิดการเปลี่ยนใจ เช่น ตาย สถานที่ห่างไกล อิทธิพลจากคนใกล้ชิด คู่แข่งแย่งชิงไป มีค่าใช้จ่ายสูง และความไม่ประทับใจการบริการ นอกจากนี้ยังได้แบ่งผู้รับบริการออกเป็น ๔ ประเภท ได้แก่ ประเภท A เอาแต่ใจ ใช้เหตุผล (Analytical) ประเภท B เอาแต่ใจ ใช้อารมณ์ (Bold) ประเภท C ใจดีเป็นกันเอง (Caring) และสุดท้ายประเภท D วิดกกังวล ขาดความมั่นใจ

(Doubt) จากข้อมูลพบว่าความไม่ประทับใจบริการ มีสูงถึง ๖๘ เปอร์เซ็นต์และการที่ผู้รับบริการ มีลักษณะแตกต่างกันจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ให้บริการ จะต้องคำนึงว่าจะทำอย่างไรให้ผู้รับบริการเกิดความ ประทับใจตลอดไป การเปลี่ยนความ “พอใจ” เป็น “ความประทับใจ” หมายความว่า เราควรใส่ใจต่อ ความต้องการของผู้รับบริการโดยเน้น การต้อนรับ (Need to Welcome) ความสำคัญ (Need to Important) ความเอาใจใส่ (Need to Understand) และความสะดวกสบาย (Need to Comfort) ของ ผู้รับบริการเป็นสำคัญ ตัวอย่างเช่น ในกรณีที่ ผู้รับบริการให้คำแนะนำ (Comment) ผู้ให้บริการ ต้องตั้งใจรับคำแนะนำ ไม่แก้ตัว ไม่โยนความผิด หรือโต้แย้งกับลูกค้าทันที ใส่ใจและสอบถาม ข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นที่เป็นประโยชน์เข้าใจ และแสดงความรู้สึกร่วมต่อสถานการณ์ลูกค้า อย่างจริงใจ พร้อมทั้งจะขอใจในคำแนะนำ สร้างความ เชื่อมั่นว่าจะนำไปปรับปรุง นอกจากนี้ยังมีกรณีที่ ผู้รับบริการร้องเรียน (Complaint) ผู้ให้บริการต้อง รับฟังอย่างตั้งใจ นิ่งฟังก่อนไม่เถียง (Apologize) จากนั้นกล่าวคำขอภัยในความผิดพลาด (Accept) ยอมรับในส่วนที่เราบกพร่อง จากนั้นจึงสอบถาม เพื่อแสดงความรับผิดชอบ (Ask) ดำเนินการรายงาน ผลให้ทราบ (Action & Feedback) สุดท้ายต้อง ชดเชยความรู้สึกที่เสียไป (Compensate)

การมีบุคลิกภาพที่ดีนับว่ามีความสำคัญ ไม่น้อยต่อภาพลักษณ์ของการให้บริการ ทั้งโดย ส่วนตัวของผู้ให้บริการและองค์กร ผู้ทำหน้าที่

ให้บริการต้องพัฒนาตนเองในทุกด้านทั้งเรื่องของ ความรู้ ทักษะวิธีการให้บริการที่ดี และการ เสริมสร้างบุคลิกภาพเพื่อสร้างความประทับใจต่อ ผู้มารับบริการ การมีบุคลิกภาพที่ดีขอให้คาถาบุคลิกดี บริการประทับใจไว้ดังนี้ มองสบตา ยิ้มพิมพ์ใจ ปราศรัยทักทาย ให้ความสำคัญ จ้นจำคุณได้ นิ่งฟังไม่เถียง หลีกเลียงตำหนิ ตริตรองแก้ไข จริงใจเสมอ หากผู้ให้บริการได้นำไปใช้ในการ พัฒนาตนเองเพื่อการมีบุคลิกภาพที่ดี เชื่อมั่นว่า จะเป็นส่วนส่งเสริมให้การบริการเกิดความประทับใจ ต่อผู้รับบริการ

การพูดหรือการสื่อสารก็ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็น ในการทำงานเพื่อให้บริการประทับใจการคิด ก่อนพูดนั้น จะนำมาซึ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการสื่อสารเพื่อนำไปสู่การให้บริการที่ประทับใจ ของผู้รับบริการ การคิดก่อนพูดมีวิธีการสื่อสาร โดยคำนึงถึงเรื่องดังต่อไปนี้ “พูดให้ดัง ฟังให้ชัด สัมผัสสสส จะพูดให้เกิดประโยชน์ ทุกสิ่งสรรพ ต้องขัดเกลา ถ้อยคำ ที่จ้านรรจา อย่าหุนหันพูดไป ก่อนไตร่ตรอง”

สุดท้ายการทำงานอย่างมีความสุข ในฐานะ ที่เราเป็นข้าราชการ ขอให้คิดว่าโดยแท้จริงแล้วเรา คือ ผู้ให้บริการ ผู้สานประโยชน์ที่จะทำให้งานของ “ราชา” หรือประเทศให้ประสบความสำเร็จตาม จุดประสงค์ คือทำให้ประเทศพัฒนาก้าวหน้าจึงทำ ให้ข้าราชการทุกคนต้องเป็นนักบริการไปด้วย (ราชัน นาสมพงษ์ : <http://www.gotoknow.org>) ขอน้อมอุทิศถวาย ความดีทั้งหมดให้กับ

พระอัจฉริยภาพอันสูงส่งขององค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ที่ได้ทรงวางหลักคิด ทฤษฎี แนวทางการดำรงชีวิตและการประพฤติปฏิบัติตนเพื่อการทำงาน โดยทรงเน้นให้ทุกคนได้มองผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นหลัก นำพาประเทศชาติประชาชน องค์กร ไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยศาสตร์พระราชา

ขอทิ้งท้ายให้คิดสำหรับชีวิตการทำงานที่ต้องเป็นผู้ให้บริการที่มีความสุขไม่ย่อท้อหรือชิงชังกับชีวิตที่ต้องทำงานรับใช้ประชาชน ขอให้คิดเสียใหม่ว่าการบริการคือการทำบุญอย่างหนึ่ง สิ่งสำคัญที่สุดจงระวังความคิด การกระทำ คำพูดของเราเพราะความคิด การกระทำ คำพูด จะกลายเป็น

ความประพฤติ ความเคยชิน และอุปนิสัยของเรา และการฝึกคิดบวกไม่ได้เป็นการหลอกตัวเราว่าไม่มีปัญหาแต่การคิดบวก สอนให้เรามีสุขได้ภายใต้ปัญหาที่มีอยู่นั้นหมายความว่า ความสุขเราต้องสร้างส่วนความทุกข์นั้นมาเอง อย่าทุกข์โดยไม่จำเป็น

ท้ายสุดจะขอเป็นกำลังใจให้ทั้งหมด สร้างผลงานให้ปรากฏ โลกสดใส จากวันนี้ถึงวันต่อไป ขอให้เป็นขวัญใจประชาชน ได้รางวัลความสุขจากการทำงาน ด้วยธรรมะพระพุทธศาสนาสำหรับการทำงานที่ว่า อยู่โดยไม่ต้องมีความรู้สึกว่าเราดี เเด่น ดัง อะไรเลย เพียงแต่รู้สึกว่าเป็นผู้มีประโยชน์ที่สุดคนหนึ่ง นั้นแหละถูกต้องและเป็นสุขแท้ เพื่อเธอ เพื่อฝัน เพื่อวันของเรา ONE TEAM ONE DREAM สวัสดิ์ ♦

บรรณานุกรม

กฤตวัฏ บวรนิรมาณ. **ลูกค้าคือใคร? – มหาตมะ คานธี**. ๘ มกราคม ๒๕๕๓. สืบค้นจาก :

<http://oknation.nationtv.tv/blog/kritwat/2010/01/08/entry-1>. (๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๙).

กระทรวงสาธารณสุข. **สาธารณสุขของแผ่นดิน**. นนทบุรี : กระทรวงฯ, ๒๕๕๐.

จรัญ บุญฤทธิ์การ. **เอกสารประกอบการอบรมโครงการพัฒนาบุคลากร : การพัฒนาบุคลิกภาพและการสื่อสารเพื่อการบริการที่เป็นเลิศ** ระหว่างวันที่ ๒๑ - ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ ณ โรงแรมแคนทารีไฮเต็ล กบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี.

จิตินันท์ นันทโพบูลย์. **บริการด้วยใจ บุญก็ได้ งานก็สำเร็จ**. กรุงเทพฯ : อรินทร์ธรรมะ, ๒๕๕๙.

พิสิทธิ์ พิพัฒน์โมกุล. **เทคนิคการให้บริการลูกค้าเพื่อสร้างความประทับใจของลูกค้า**. สืบค้นจาก :

<http://www.impressionconsult.com/web/index.php/articles/1144-article-technical-customer-service-to-impress-customers-15072015.html>. (๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๙).

ราชนัน นาสมพงษ์. **การบริการที่ดี**. สืบค้นจาก : <https://www.gotoknow.org/posts/355352%202553>. (๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๙)

หลัก ๒๓ ข้อ ในการทรงงานของในหลวง. สืบค้นจาก : http://www.crma.ac.th/msdept/knowledgemsd/23king_work.htm. (๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๙).

ในหลวงในดวงใจ ขอเป็นข้าราชการทุกชาติไป

ดร.มณีนีแสง นามอินทร์^๑

“นี่คุณผมจะไปบวชนะ” ผมกล่าวกับภรรยา “ที่ไหน เมื่อไร” ภรรยาถาม และไม่เชื่อว่าผมจะทำจริง ผมตอบภรรยาว่า “วันนี้ เช้านี้ และเดี๋ยวนี้ ที่สำนักสงฆ์ธรรมชาติ บ้านสำโรงทุ่ง” นี่คือบทสนทนาระหว่างผมกับภรรยาเมื่อเช้ามืดของวันที่ ๑๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

หลังจากที่ผมทราบข่าวพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ เสด็จสวรรคต ตั้งแต่วันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๙ เป็นต้นมา ผมก็คิดกังวลและหมกมุ่นตลอดเวลา ซึ่งถือเป็นทุกข์ใหญ่หลวงของผมที่คิดตลอดเวลาว่าจะตอบแทนพระคุณพระองค์ท่านได้

^๑ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านจิ้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๓

อย่างไร จึงจะเหมาะสมและทำให้ผมมีความทุกข์น้อยลง ผมกระทำทุกอย่างเหมือนคนไทยทุกคนควรทำ เช่น ร่วมพิธีฟังพระสวดพระอภิธรรมถวายพระองค์ท่าน แต่งชุดดำไว้ทุกข์ นำนักเรียนทำโบดำไว้ทุกข์ แจกจ่ายแก่ประชาชนแต่ความทุกข์ก็ไม่ค่อยลดลงยังกังวลตลอดเวลา มีแต่ความทุกข์คิดถึงพระองค์ท่านว่าทำไมท่านจึงทิ้งประชาชนไปและแล้วบ่ายวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๙ ผมได้ไปที่สำนักสงฆ์ธรรมชาติบ้านสำโรงทุ่ง ตำบลบ้านกอก อำเภोजัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นสำนักสงฆ์ในหมู่บ้านที่ก่อตั้งขึ้นพร้อม ๆ กับผมไปรับตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนคนใหม่โรงเรียนบ้านสำโรงทุ่ง สำนักสงฆ์นี้เป็นที่พักสงฆ์ที่เงียบสงบ มีต้นไม้ร่มรื่น ผมได้สนทนาธรรมกับพระอาจารย์มหาไพฑูรย์ ธรรมโร เจ้าอาวาส ทำให้เกิดแรงบันดาลใจที่จะบวชเพื่อปฏิบัติธรรมเพื่อให้หายกังวล พระอาจารย์บอกว่า

มีโครงการบวชหลายโครงการที่ราชการกำหนดไว้ เป็นการบวชถวายพระราชกุศล ไม่ต้องมีค่าใช้จ่ายอะไร ให้ผมรบวชพร้อมกับคณะ แต่ผมก็อยากบวชเร็วๆ อาจารย์จึงติดต่ออุปัชฌาย์ให้ และมีค่าใช้จ่ายต้องจ่ายเอง ผมก็บอกเต็มใจในการใช้จ่ายทั้งหมด เมื่อผมกลับมาถึงบ้านก็คิดมากมายแต่ไม่กล้าเอ่ยและกล่าวอะไรกับภรรยาและใครๆ เลย นอนก็ไม่ค่อยหลับเพราะคิดมากกว่าที่ทำได้หรือไม่ได้ จะมีปัญหาอะไรไหม และผมควรบวชไหม ตอบอะไรไม่ได้เลย จนผมกลับไปตอนใกล้รุ่งพอตื่นเช้ามาก็พูดกับภรรยาตามข้อความเบื้องต้น

หลังจากกล่าวกับภรรยาแล้ว ผมก็เดินทางไปสำนักสงฆ์ธรรมชาติด้วยรถยนต์ส่วนตัว ไปถึงวัดพระอาจารย์ เตรียมอุปกรณ์การบวชไว้หมดแล้ว และพระอาจารย์ก็เตรียมมีดปลงผมและโกนผมให้ผมเรียบร้อยและนำไปบวชที่วัดปทุมชาติ บ้านหนอง

บัวใหญ่ โดยมีพระครูวุฒิธรรมธาดาเป็นพระอุปฌาย์ พระมหาไพฑูรย์ ธมฺสโร เป็น พระกรรมวาจาจารย์ และพระครูพิทักษ์ เป็น พระอนุสาสนาจารย์ การบวช ในครั้งนี้ทำให้ผมได้มีเวลาปฏิบัติตนตามหลักธรรม คำสอนของพุทธศาสนา ตื่นเช้าทำวัตรเช้าสวดมนต์ ตั้งแต่ตีสี่และนั่งสมาธิต่อจนถึงหกโมงเช้าทุกวัน ส่วนตอนเย็นก็เริ่มทำวัตรเย็น และสวดมนต์เย็น ตั้งแต่สี่โมงเย็น นั่งสมาธิต่อจนถึงหกโมงเย็นเช่นกัน ปฏิบัติเช่นนี้ตลอดระยะเวลาการบวช โดยพระอาจารย์ เป็นคนนำปฏิบัติ และทำตนเป็นแบบอย่าง ผมไม่นึก ว่าการบวชครั้งนี้จะทำให้ผมได้ข้อคิดหลายอย่างได้ บ่อยครั้งได้หยุดในเรื่องที่ไม่จำเป็น ไม่กังวลอีกต่อไป ได้รู้ว่าสัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม มีเกิด มีดับ เป็นกฎของธรรมชาติ ซึ่งก็ได้ยินได้ฟังมามาก่อน บวชแต่พอมีเวลานิดหน่อยเราก็กลับไปคิดอีก แต่ตอนนี้ได้ปล่อยวางมากขึ้น นี่คือการนิมิตการบวช

ในเรื่องสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ เช่นเดียวกัน ทำให้เข้าใจว่าบุญคุณที่ยิ่งใหญ่ ที่จะตอบแทนในหลวงนั้น คงหนีไม่พ้นเรื่องการทำดี ทำตนให้มีประโยชน์แก่สังคม ทำตนไม่ให้ตนเองเดือดร้อน ไม่ให้คนอื่นเดือดร้อน เป็นหลักสำคัญที่สุด ซึ่งที่ผ่านมาผมอยากให้คนอื่นมีความสุขจริง แต่ผมก็มักกังวลเรื่อย ๆ ตลอดเวลาว่า เราไม่น่าทำเลย อะไรประมาณนี้ ซึ่งก็หมายถึงตนเองเดือดร้อน นั้นเอง พอได้บวชได้มีเวลาคิดมากขึ้น ได้รำลึกถึงว่า เราจะทำดีถวายในหลวงรัชกาลที่ ๙ ได้อย่างไร และได้ศึกษาอย่างละเอียดเพื่อทบทวนความรู้จากหนังสือ วินัย ๕ ประการ (The Fifth Discipline) ของ ปีเตอร์

เซงเก้ (Peter Senge) ทำให้คลายกังวลได้บ้าง

Peter M.Senge (2006) เชื่อว่าหัวใจของการสร้างความดีเพื่อการเรียนรู้อยู่ที่การสร้างวินัย ๕ ประการ ในรูปของการนำไปปฏิบัติของบุคคล ทีม และองค์การอย่างต่อเนื่อง วินัย ๕ ประการที่เป็น แนวทางการปฏิบัติเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ มีดังนี้

๑. Personal Mastery : มุ่งสู่ความเป็นเลิศ และรอบรู้ โดยมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองให้ไปถึง เป้าหมายด้วยการสร้างวิสัยทัศน์ส่วนตัว (Personal Vision) เมื่อลงมือกระทำและต้องมุ่งมั่นสร้างสรรค์ จึงจำเป็นต้องมี แรงมุ่งมั่นใฝ่ดี (Creative Tension) มีการใช้ข้อมูลข้อเท็จจริงเพื่อคิดวิเคราะห์และ ตัดสินใจ (Commitment to the Truth) ที่ทำให้ มีระบบการคิดตัดสินใจที่ดี รวมทั้งใช้การฝึกจิต ได้สำนึกในการทำงาน (Using Unconsciousness) ทำงานด้วยการดำเนินไปอย่างอัตโนมัติ

๒. Mental Model มีรูปแบบวิธีการคิด และมุมมองที่เปิดกว้าง ผลลัพธ์ที่จะเกิดจากรูปแบบ แนวคิดนี้จะออกมาในรูปของผลลัพธ์ ๓ ลักษณะคือ เจตคติ หมายถึง ท่าที หรือความรู้สึกของบุคคล ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เหตุการณ์ หรือเรื่องราวใดๆ ทศนคติแนวความคิดเห็นและกระบวนการทัศน กรอบความคิด แนวปฏิบัติที่เราปฏิบัติตาม ๆ กันไป จนกระทั่งกลายเป็นวัฒนธรรม

๓. Shared Vision การสร้างและสาน วิสัยทัศน์ เป็นความมุ่งมั่นที่ทุกคนต้องร่วมกัน บูรณาการให้เกิดเป็นรูปธรรมในอนาคต ลักษณะ

วิสัยทัศน์ที่ดี คือ ผู้นำต้องเป็นฝ่ายเริ่มเน้นเข้าสู่กระบวนการพัฒนาวิสัยทัศน์อย่างจริงจัง วิสัยทัศน์นั้นจะต้องมีรายละเอียดชัดเจนเพียงพอที่จะนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติได้

๔. Team Learning การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม องค์การควรมุ่งเน้นให้ทุกคนในทีมมีสำนึกร่วมกันว่า เรากำลังทำอะไรและจะทำอะไรต่อไปอย่างไร การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมขึ้นกับ ๒ ปัจจัย คือ IQ และ EQ ประสานกับการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม

๕. System Thinking มีความคิดความเข้าใจเชิงระบบ ควรมีความสามารถในการเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบนอกจากมองภาพรวมแล้ว ต้องมองรายละเอียดของส่วนประกอบย่อยในภาพนั้นให้ออกด้วย วินัยข้อนี้สามารถแก้ไขปัญหาที่สลับซับซ้อนต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

จะเห็นได้ว่ามนุษย์เป็นผู้มีปัญหา ก่อนที่จะเชื่ออะไร จะต้องมียุติผล จะต้องไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนเสมอ (พระพรหมคุณาภรณ์. ๒๕๕๑ : ๑๒๒-๑๓๕) ได้กล่าวไว้ในหนังสือชาวพุทธต้องรู้วามมนุษย์จะต้องสร้างทัศนคติที่มีเหตุผล ไม่ยึดถือสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพียงเพราะฟังตาม ๆ กันมา ยินดีรับฟังคำสอนทุกฝ่าย ทุกด้าน ด้วยใจเป็นกลาง ไม่ด่วนตัดสินสิ่งที่ยังไม่รู้เห็นว่าเป็นเท็จ ไม่ยินกรานยึดติดแต่สิ่งที่ตนรู้หรือคิดเห็นเท่านั้นว่าถูกต้องเป็นจริง เมื่อรับฟังทฤษฎี คำสอน ความคิดเห็นของผู้อื่นแล้วพิจารณาเท่าที่เห็นด้วยปัญญาตนว่า เป็นสิ่งที่มี

เหตุผล และเห็นว่าผู้แสดงทฤษฎี คำสอนหรือความเห็นนั้น ๆ เป็นผู้มีความจริงใจ ไม่ลำเอียง มีปัญญาจึงเลื่อมใสรับเอามาเพื่อคิดหาเหตุผลทดสอบความจริงต่อไป แล้วนำสิ่งที่ใจรับมานั้นมาขบคิดทดสอบด้วยเหตุผล จนแน่ใจแก่ตนว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องแท้จริงอย่างแน่นอน จนซาบซึ้งด้วยความมั่นใจในเหตุผลเท่าที่ตนเองมองเห็นแล้วพร้อมที่จะลงมือปฏิบัติพิสูจน์ทดลองให้รู้เห็นความจริงประจักษ์ต่อไป และถ้ามีความเคลือบแคลงสงสัยก็รีบสอบถามด้วยใจบริสุทธิ์ พิสูจน์เหตุผลให้ชัดเจนเพื่อให้ศรัทธานั้นมั่นคงแน่นแฟ้น เกิดประโยชน์สมบูรณ์ (พระพรหมคุณาภรณ์. ๒๕๕๖ : ๖๕-๗๕)

นอกจากนี้ยังได้ศึกษาหนังสือทฤษฎีการบริหาร ของ ฮอย และ มิเกล (Wayne K. Hoy ; Cecil G. Miskel : 2008) เพื่อจะได้นำหลักการบริหารไปใช้ในการบริหารโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพราะเกิดเป็นข้าราชการ หรือข้าราชการพระองค์ท่านแล้ว การได้ทำหน้าที่ของตนให้เกิดประโยชน์แล้ว ย่อมถือว่าได้ทำดี จะได้หมดกังวล ซึ่งหนังสือของ ฮอย และ มิเกล ได้นำแนวคิดทฤษฎี

ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาแล้ว
ยังสามารถแยกทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร
การศึกษามาเลือกใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อีก เช่น

ทฤษฎีภาวะผู้นำ ผู้นำจะต้องปรับเปลี่ยนให้
เหมาะสมกับความพร้อมของลูกน้องและสถานการณ์

ทฤษฎี X และ Y ของแมคเกรเกอร์ เป็นการ
มุ่งแก้ไขพฤติกรรมของหัวหน้างานให้เลื่อมใส
ลูกน้องในแง่ร้ายแต่ให้มองในแง่ดี ทฤษฎี X เป็นการ
มองลูกน้องในแง่ร้ายและทฤษฎี Y เป็นการมอง
ลูกน้องในแง่ดี

ทฤษฎีแนวทาง – เป้าประสงค์ หัวหน้างาน
ต้องสร้างแรงจูงใจแก่ลูกน้อง เพื่อให้เขามีพฤติกรรม
ที่พึงปรารถนาไปสู่การทำงานให้บรรลุเป้าหมาย

ทฤษฎีความต้องการ ๕ ขั้นของอับราฮัม
มาสโลว์ ได้แก่ ความต้องการด้านกายภาพ ความ
ปลอดภัย ความต้องการด้านสังคม ความต้องการ
ได้รับการยกย่องนับถือ และความต้องการสำเร็จ
สมหวังในชีวิต

ทฤษฎีความต้องการ ๕ ขั้นของอีริค ฟรอมม์
มนุษย์มีความต้องการ ๕ ประการ ได้แก่ มีสัมพันธภาพ

สร้างสรรค์ มีสังกัด มีเอกลักษณ์แห่งตน และมีหลัก
ยึดเหนี่ยว

ทฤษฎีความต้องการความสัมฤทธิ์ผลของ
แมคเคลแลนด์ มนุษย์มีความต้องการ ๓ ด้าน ได้แก่
ความสำเร็จ อำนาจ และความต้องการทางสังคม

ทฤษฎีการเสริมแรงของสกินเนอร์
การเสริมแรงของมนุษย์มีพื้นฐานอยู่บนปัจจัย
๓ ประการ ได้แก่ มนุษย์จะมีพฤติกรรมตามการ
เสริมแรงที่เกิดขึ้นกับตนและการทำงานของตน
เป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดหรือสังเกตได้ และการ
เสริมแรงที่เหมาะสมนั้นจะทำให้พฤติกรรมที่เป็น
ที่ต้องการมีเพิ่มขึ้น และที่ไม่ต้องการมีลดน้อยลงไป
แบ่งเป็น การเสริมแรงทางบวก คือ การให้รางวัล
ในผลลัพธ์จากการกระทำที่ต้องการหรือปรับปรุง
พฤติกรรม และการเสริมแรงทางลบ คือ การให้
รางวัลจากการสามารถจัดสิ่งที่ไม่ต้องการออกไปได้

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ โครงสร้าง
บุคลิกภาพของมนุษย์ ประกอบไปด้วยพลัง
๓ ประการ ได้แก่ Id Ego และ Superego

ทฤษฎีสององค์ประกอบของเฟรดเดอริค
เฮิร์ชเบิร์ก แรงจูงใจของมนุษย์เกิดขึ้นจากปัจจัย
สองอย่าง (อ่านต่อได้ที่ : <http://www.gotoknow.org/posts/353664>)

นอกจากนี้ ท่าน ศ.ดร.เสริมศักดิ์ วิศวลาภรณ์
ราชบัณฑิต (๒๕๕๔, ๒๕๕๗) ท่านเป็นอาจารย์สอน
ในขณะที่ผมเรียนดุขุฎิบัณฑิต ท่านได้กล่าวไว้ใน
หนังสือบริหารอย่างผม การบริหารอย่างรามเกียรติ์
ท่านได้ให้ข้อคิดมากมายในการบริหาร การทำความดี

การสร้างคุณธรรมและการรักษาคุณธรรม ยกตัวอย่าง เช่น ใช้ปาก ตา หู ให้เป็นธรรมชาติ คับที่อยู่ได้ คับใจ ก็ต้องอยู่ให้ได้ เป็นต้น ท่านสอนให้เอาใจเขามาใส่ใจใจ เราอย่างดีว่า อยู่ในปัจจุบันขณะอย่าฟุ้งซ่าน และอีกมากมายที่อ่านแล้วเป็นความจริงทั้งหมด จากการศึกษาดังกล่าว ทำให้เรารู้ว่าการทำความดี ถวายในหลวงรัชกาลที่ ๙ นั้น คือการทำหน้าที่

ของตนเองให้ดีที่สุดอย่าให้ขาดตกบกพร่อง เพราะ การทำความดีนั้นบางครั้งก็สับสนว่าเราทำนั้นดีหรือไม่ ยัง บอกไม่ได้ว่าดี พอได้ศึกษาหลักธรรมทางศาสนา ได้ศึกษาทฤษฎีได้ทบทวนความคิดของตนเองแล้ว ทำให้รู้ว่าการมาบวชครั้งนี้ทำให้เข้าใจชีวิตดีขึ้น ว่าทุกคนต้องทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด ♦

บรรณานุกรม

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **การพัฒนาที่ยั่งยืน**. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก, ๒๕๕๑.

_____ **สิ่งที่ชาวพุทธต้องรู้**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๖.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. **บริหารอย่างรามเกียรติ์**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพฯ : อีทีพับลิชชิง, ๒๕๕๗.

_____ **บริหารอย่างผม**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. ชลบุรี : คณะพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๔.

Hoy, W.K. & Miskel, C.G. **Educational Administration : Theory, Resource and Practice**. 8th ed. Singapore : McGraw-Hill, 2008.

Senge, Peter M. **The Fifth Discipline : The Art and Practice of the Learning Organization**. 2nd ed. Singapore : Doubleday, 2006.

สืบสานศาสตร์พระราชา พัฒนาชีวิตด้วยเศรษฐกิจพอเพียง

คงศักดิ์ สายอร่าม^๑

ขออัญเชิญพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ซึ่งเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อจะได้ศึกษาเพิ่มเติม มีดังนี้

“... เมื่อปี ๒๕๑๗ วันนั้นได้พูดถึงว่า เราควรปฏิบัติให้พอมี พอกิน พอมีพอกินนี้ ก็แปลว่า เศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง ถ้าแต่ละคนมีพอมี พอกินก็ใช้ได้ ยิ่งถ้าประเทศพอมีพอกินก็ยิ่งดี และประเทศไทยเวลานั้นก็เริ่มจะเป็นไม่พอกิน บางคนมีมาก บางคนไม่มีเลย ...”

“...ขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทยพออยู่พอกิน มีความสงบและทำงาน ตั้งจิตอธิษฐาน ตั้งปณิธานในทางนี้ ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบพออยู่พอกิน ไม่ใช่จะรุ่งเรืองอย่างยอดเยี่ยมแต่มีความพออยู่พอกิน มีความสงบ เปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ถ้าเรารักษาความพออยู่พอกินนี้ได้ เราก็จะยอดเยี่ยมยิ่งยวดได้...” (๔ ธันวาคม ๒๕๑๗)

“...คนเรา ถ้าพอใจในความต้องการก็มี ความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียน

^๑ ข้าราชการบำนาญ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิดอันนี้ ไม่ใช่เศรษฐกิจ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข...” (๔ ธันวาคม ๒๕๔๑)

“เศรษฐกิจพอเพียงนั้น เขาตีความว่าเป็นเศรษฐกิจชุมชน หมายความว่า ให้พอเพียงในหมู่บ้าน หรือในท้องถิ่น ให้สามารถที่จะมีพอกิน เริ่มด้วยพอมี พอกิน พอมีพอกินนี้ได้พูดมาหลายปี ๑๐ กว่าปีมาแล้ว ให้พอมีพอกิน แต่ว่าพอมีพอกินนี้เป็นเพียงเริ่มต้นของเศรษฐกิจ เมื่อปีที่แล้วบอกว่าถ้าพอมีพอกิน คือพอมีพอกินของตัวเองนั้น ไม่ใช่เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจสมัยหิน สมัยหินนั้นเป็นเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน แต่ว่าค่อยๆ พัฒนาขึ้นมา” (๒๓ ธันวาคม ๒๕๔๒)

“ฉันพูดเศรษฐกิจพอเพียง ความหมาย คือทำอะไรให้เหมาะสมกับฐานะของตัวเอง คือ ทำจากรายได้ ๒๐๐ – ๓๐๐ บาทขึ้นไป เป็น ๒ หมื่น ๓ หมื่น บาท คนชอบเอาคำพูดของฉัน เศรษฐกิจพอเพียงไปพูดกันเลอะเทอะ เศรษฐกิจพอเพียงคือทำเป็น Self - Sufficiency มันไม่ใช่ความหมายไม่ใช่แบบที่ฉันคิดที่ฉันคิดคือเป็น Self - Sufficiency of Economy เช่น ถ้าเขาต้องการดู TV ก็ควรให้มีดู ไม่ใช่ไปจำกัดเขาไม่ให้ซื้อ TV ดู เขาต้องการดูเพื่อสนุกสนาน ในหมู่บ้านไกลๆ ที่ฉันไป เขามี TV ดู แต่ใช้แบตเตอรี่ เขาไม่มีไฟฟ้า แต่ถ้า Sufficiency นั้นมี TV เขาฟุ่มเฟือยเปรียบเสมือนคนไม่มีสตางค์ไปตัด Suit และยังใส่ Necktie Versace อันนี้ก็เกินไป...” (๑๗ มกราคม ๒๕๔๔)

จากพระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ในเบื้องต้นผู้ที่ได้ยินแม้แต่ผู้เขียนเองยังมองภาพในความหมายไม่ชัดเจน ท่าน ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ซึ่งได้รับใช้ถวายงานพระองค์ท่านมาอย่างต่อเนื่อง ได้พยายามอธิบายทำความเข้าใจทางสื่อต่างๆ พอจับใจความได้ว่า ผู้คนทั่วไปพอได้ยินคำว่าเศรษฐกิจพอเพียงต่างก็คิดเหมือนกันว่าคงเป็นกลุ่มชาวไร่ชาวนาที่ยากจน มีบ้านเก่าๆ มีคอกควาย มีกองฟาง ฯลฯ เท่านั้น แท้จริงแล้ว ศาสตร์ของพระราชารื่องเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ทุกผู้ทุกนามสามารถนำไปปรับใช้กับวิถีชีวิตของตนเองได้ทั้งสิ้น นับแต่ผู้มีหนี้สินยากจนเชื่อใจจนถึงบริษัทห้างร้านใหญ่ๆ นับสิบนับร้อยล้านบาทก็สามารถน้อมนำศาสตร์ของพระราชารื่องเศรษฐกิจพอเพียงไปเป็นหลักในการดำเนินกิจการของตนได้เพราะหลักและวิธีการเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงที่พระองค์พระราชทานให้นั้น ผู้น้อมนำไปใช้สามารถปรับให้สัมพันธ์กับกิจการของตนได้ทุกกรณี ปัจจุบันนี้ศาสตร์ของพระราชานี้เป็นที่กล่าวขวัญและยอมรับในระดับนานาชาติของประเทศของโลก เพราะเมื่อดำเนินการถูกต้องตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามที่พระองค์โปรดพระราชทานแล้วจะสามารถพัฒนาตนและครอบครัวให้ดีขึ้นได้ตามลำดับ คือ

จาก - ยากจน ข้นแค้น มีหนี้สิน

เป็น - พออยู่ พอกิน หมดหนี้ หมดสิน

แล้วเลื่อนขึ้นเป็น - อยู่ดี กินดี มีทรัพย์สิน - เงินออม

สุดท้ายคือ - มั่งมี ศรีสุข

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีหลักดำเนินการรวม ๕ ข้อ เป็นแกนหลักสำคัญ ๓ ข้อ และแกนหลักเสริม ๒ ข้อ ในภาษาโดยทั่วไปพูดกันติดปากว่า “๓ ห่วง ๒ เงื่อนไข”

หลักสำคัญ ๓ หลักหรือ ๓ ห่วงนั้น ได้แก่

๑. มีความพอประมาณ รู้จักประมาณ

กำลังของตน ความถนัดของตน ความรู้และความสามารถของตนในเรื่องที่จะทำว่าเรามีความคิดความอ่านมีกำลังปัญญา กำลังกาย กำลังใจทำเรื่องนี้ได้หรือไม่ ไม่เห่อทำตามคนอื่นหรือตามกระแส จึงต้องรู้จักประมาณตน และไม่เป็นการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ตัวอย่างเช่น เห็นคนอื่นทำสิ่งนั้นแล้วรวยประสบความสำเร็จ เราก็อยากรวยจึงทำแบบเขาบ้าง จึงมีโอกาสผิดพลาดได้ง่ายเพราะทำตามกระแสนี้ไม่ประมาณตนว่าเหมาะกับสิ่งนั้นๆ หรือไม่ คิดแต่จะรวยอย่างเดียว ในภาษาชาวบ้านความพอประมาณก็คือการคาดคะเนหรือกะการ

เช่น เราจะแบกเสาหลัก ๑ ต้น ก็ต้องพิจารณาดูให้ชัดเจนว่าเสานี้มีน้ำหนักเท่าใด ร่างกายเราแข็งแรงพอจะแบกหรือไม่ เป็นต้น

โดยสรุป ความพอประมาณนั้นมีแนวคิด ดังนี้

- การพึ่งพาตนเอง เน้นผลิตพืชผลให้เพียงพอกับการบริโภคในครัวเรือน หรือจะทำการใดเน้นทำด้วยตนเองพึ่งตนเองเป็นสำคัญ
- มีความพอดี ไม่เบียดเบียนตนเองหรือเบียดเบียนผู้อื่น
- มีความประหยัด อดออม ประมาณค่าใช้จ่ายได้ถูกต้องรัดกุม

- ลด ละ เลิก ความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีพ
- ประเมินกำลังของเราได้ถูกต้องไม่เอนเอียง

๒. ยึดหลักความมีเหตุผล เมื่อผ่านข้อ “พอประมาณ” มาแล้วก็เข้าสู่ข้อ “ความมีเหตุผล” คือ คิดสุ่วิธีการที่จะทำให้กิจการประสบความสำเร็จว่าจะทำอย่างไรดี ทำอย่างไรเหมาะสมที่สุด สะดวกที่สุด ปลอดภัยที่สุด เป็นต้น ความมีเหตุผลที่สมบูรณ์จะนำไปสู่การตัดสินใจที่ดี ถูกต้อง รัดกุม

โดยสรุป ความมีเหตุผลมีแนวคิด ดังนี้

- มีเหตุผลที่ดีในการประกอบการตัดสินใจในทุกเรื่องด้วยความพอเพียงของตน
- รู้จักค้นหาต้นเหตุของปัญหาให้ถูกต้อง ชัดเจน
- ไตร่ตรองค้นหาวิธีแก้ปัญหา ตัวอย่างในโทรทัศน์ เช่น จน --> เครียด --> กินเหล้า ก็จะทำให้จนมากขึ้น สุขภาพทรุดโทรม ต้องแก้ด้วย จน --> ขยัน --> ประหยัด เป็นต้น

- ดำเนินการแก้ปัญหาตามวิธีที่คิดไว้ว่าดีที่สุด ถูกต้องที่สุด ด้วยความรอบคอบในการตัดสินใจ
- แสวงหาความรู้ต่างๆ มาสนับสนุนเหตุผลอยู่ตลอดเวลา

๓. มิถุณิคุ้มกันที่ดี ข้อนี้เป็นข้อสำคัญมาก เป็นเสมือนเครื่องเตือนสติมิให้ล้าด้วยความโลภ จนเกินไปเพราะจะทำให้ขาดเหตุผลที่ดี ขณะเดียวกัน เป็นการเตรียมตัวพร้อมในการรับความผิดพลาด ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ เพราะข้อมูลและสถานการณ์ต่างๆ อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา

ในการค้าจำเป็นต้องมีต้นทุนเหลือไว้บ้าง เพื่อยามคับขันจำเป็น หากผิดพลาดมากยิ่งขึ้น โอกาสแก้ไขได้ เพราะถ้าทุ่มเททั้งหมดเพราะความโลภ อยากรได้มากๆ หากผิดพลาดขาดทุนขึ้นมา เรา ก็จะสิ้นเนื้อประดาตัวเลย เกิดความทุกข์ความเดือดร้อนในภาษาพูดคุยกันเรียกว่ามีแผนสำรอง หรือมีก๊อกลง เป็นต้น

โดยสรุป การมีมิถุณิคุ้มกันที่ดี มีแนวคิด ดังนี้

- เตรียมพร้อมรับสถานการณ์ต่างๆ ตลอดเวลา
- ใส่ใจหาความรู้ต่างๆ มาใส่ตนอยู่เสมอ
- มีความสุจริตใจเป็นเกะกำบัง
- มีศีลธรรมเป็นหลักจิตใจ
- มีความเพียรพยายาม สติปัญญา เป็นอาวุธ
- มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เป็นเส้นทางของชีวิต
- การประหยัดอดออมเป็นทุนสำรองของชีวิต

นี่คือแกนหลักสำคัญ ๓ ข้อ หรือ ๓ ห่วง ส่วนแกนหลักรอง ๒ ข้อ หรือ ๒ เงื่อนไข ได้แก่ เงื่อนไขเกี่ยวกับความรู้และเงื่อนไขเกี่ยวกับคุณธรรม

(๑) เงื่อนไขเกี่ยวกับ “ความรู้” สามารถแบ่งความรู้ได้เป็น ๓ ประการ คือ

ก. มีความรอบรู้ คือจะทำอะไรสักหนึ่งอย่าง จำเป็นต้องแสวงหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ให้มากที่สุด เช่น ศึกษาจากตำรา สอบถามท่านผู้รู้ สอบถามจากผู้ปฏิบัติทั้งที่ประสบความสำเร็จและ ประสบความผิดพลาด สังเกตพิจารณาดูตัวงานที่เรา จะทำนั้นว่า มันน่าจะมีปัญหาอุปสรรคใดๆ บ้าง จะมีทางปรับปรุงแก้ไขได้อย่างไร เตรียมรับมือไว้ก่อน วิธีนี้จะทำให้ไม่เกิดปัญหาในภายหลังหรือหากเกิดขึ้นมาก็แก้ไขได้ทันทีเพราะเราเตรียมการไว้เรียบร้อยแล้ว

ข. มีความรอบคอบ โดยการนำองค์ความรู้ต่างๆ มาประสานกันเพื่อเข้าสู่อุปการปฏิบัติ การขั้นตอนนี้ต้องระมัดระวังมากเพราะความรู้หนึ่งหรือ ปัจจัยหนึ่งย่อมอาจเหมาะสมกับกิจกรรมหนึ่งๆ เท่านั้น การนำมาประกอบร่วมกันด้วยความรอบคอบ เป็นการพิจารณาวางแผนงานต่างๆ ให้ละเอียด รัดกุม ปฏิบัติได้จริงและมีแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นไว้พร้อมแล้ว ดังคำกล่าวที่ว่า

- วางแผนงานได้ดี เท่ากับงานสำเร็จไปแล้ว ๕๐%
- วางแผนงานได้ดี และทบทวนแผนงานเป็นอย่างดี เท่ากับงานสำเร็จไปแล้ว ๗๕% เป็นต้น

ค. มีความระมัดระวัง เมื่อเรามีความรู้ ความรอบคอบ จนประกอบเป็นแผนงานที่ดีแล้ว เราก็นำแผนงานนั้นมาปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนด้วยความระมัดระวัง ไม่ประมาท ในขณะเดียวกันก็พร้อมที่จะรับมือปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่มีตัวแปร

ทำให้เกิดขึ้น ซึ่งก็ต้องรับมือแก้ปัญหาโดยใช้ความรู้และความรอบคอบมาเป็นตัวดำเนินการแก้ปัญหาต่อไปจนบรรลุตามเป้าหมาย

(๒) เจื่อนไขแห่งคุณธรรม เจื่อนไขคุณธรรมนี้สำคัญมากที่จะสนับสนุนให้กิจกรรมที่จะทำนั้นประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ขณะเดียวกัน ความมีคุณธรรมจะทำให้เราสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข ได้รับการยอมรับยกย่องจากสังคมสร้างมิตรไมตรีสู่ชุมชน คือ

ก. มีความซื่อสัตย์สุจริต ทุกคนไม่ชอบให้มีใครมาคดโกงตนเองมีแต่ชอบความตรงไปตรงมาจริงใจซื่อสัตย์ต่อกันไม่มีลัษณคมใน ดังสุภาษิตที่ว่า “ซื่อกินไม่หมด คดกินไม่นาน” องค์กรใด บุคคลใด เมื่อมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อกรนั้นบุคคลนั้นจะมีความมั่นคงในใจของผู้ที่มาร่วมกิจกรรมด้วยตราบนานเท่านาน

ข. มีความขยัน หมายถึง เป็นคนมีความตั้งใจทำงานจริงจัง ไม่เกียจคร้าน ไม่หยิบบะโหยงหรือทำอะไรครึ่งๆ กลางๆ แล้วก็เลิกทิ้งไป เช่น ตื่นนอนแต่เช้าตรู่ กระวีกระวาดในหน้าที่การงาน ไม่เที่ยวเตร่ทุกเวลา เป็นคนเอางานเอาการ งานที่ทำก็จะมีโอกาสประสบความสำเร็จมากกว่าความล้มเหลว

ค. มีความอดทน คำนี้แยกได้เป็น ๒ กรณี คือ

อด หมายถึง ต้องทน “อด” ในสิ่งที่ชอบ เช่น เราชอบนอนตื่นสาย เราชอบเที่ยว ฯลฯ ซึ่งหากเราตั้งใจจะทำกรใดๆ แล้ว เราจะต้องอดการนอนตื่นสายตามที่เรชอบมาเป็นตื่นนอนเข้ามิด

หรือเราจะต้องอดการเที่ยวเตร่เพื่อเอาเวลามาทำงาน เป็นต้น ดังนั้นเราจะต้องฝึกการ “อด” ให้เป็นและ “อด” ให้ได้

ทน หมายถึง ต้อง “ทน” ในสิ่งที่เราไม่ชอบไม่รัก เช่น เราต้องทนทำงานหนัก ต้องทนทำงานกลางแดด ต้องทนต่อความเหนื่อยยาก ทั้งๆ ที่ทุกคนชอบสบายด้วยกันทั้งสิ้น และหากเมื่อเราฝึกทนจนสำเร็จแล้ว เชื่อได้ว่าทุกภารกิจที่เราทำจักต้องประสบความสำเร็จอย่างดี เพราะเรามีทั้งอดและทน

ง. มีการแบ่งปัน การแบ่งปันนี้เป็นปัจจัยเสริมให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข การแบ่งปันคือ การให้สอดคล้องกับสุภาษิตที่ว่า “ผู้ให้ย่อมผูกไมตรีไว้ได้” การให้มีหลายกรณีหลายประเภท เช่น ให้รอยยิ้ม ให้สิ่งของเงินทอง ให้ความช่วยเหลือ ให้ความรู้วิชาการ เป็นต้น ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของชาวไทยที่เป็นผู้มีน้ำใจไมตรีมาโดยตลอด การแบ่งปันหรือการให้นี้เปรียบเสมือนกาวประสานใจของทุกคน นับตั้งแต่ในครอบครัว ในชุมชน ในประเทศ จนถึงระดับโลก

ในภาษาพูดโดยทั่วไปเกี่ยวกับศาสตร์ของพระราชารื่องเศรษฐกิจพอเพียงว่ามี ๓ ห่วง ๒ เงื่อนไขก็มีแนวเนื้อหาสาระดังเช่นที่ได้นำเสนอนี้ และทราบว่าขณะนี้หลายประเทศในโลกได้น้อมนำศาสตร์ของพระราชารื่องเศรษฐกิจพอเพียงนี้ไปปรับใช้กับประเทศของตน หลายประเทศต่างชื่นชมในพระปรีชาสามารถในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชที่ทรงคิดค้นหาวิธีการที่จะให้พลสกนิกรของพระองค์ท่าน ได้อยู่ดีกินดีมีความสุข

นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณหาที่สุดมิได้ พวกเราจึงสมควรอย่างยิ่งที่จะได้ศึกษาและน้อมนำมาปฏิบัติในวิถีชีวิตเพื่อความสุขสืบไป

ปัจจัยที่จะช่วยสนับสนุนให้ทุกคนประสบความสุขใน “เศรษฐกิจพอเพียง”

๑. เรามีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจด้วยกัน เราเคารพรัก เทิดทูนพระองค์ท่านยิ่งด้วยชีวิต
๒. เรามีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจร่วมกัน
๓. เรามีวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ชุมชน และประเทศชาติ
๔. เรามีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงชัดเจน
๕. เรามีต้นแบบเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงให้เราศึกษาเรียนรู้
๖. เรารู้จักตัวของเรา นิสัย ใจคอ ของเราดีพอ
๗. เรามีความมุ่งมั่น จริใจ เชื่อใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงจะช่วยให้เราพ้นทุกข์ ลืมตาอ้าปากได้จริง
๘. มีการแสวงหาความรู้มาพัฒนาแนวความคิดและพันธุกรรม
๙. ลงมือทำตามหลักปรัชญาพร้อมทั้งแสวงหาแนวร่วมในลักษณะกลุ่มหรือชุมชนต่อไป
๑๐. ผู้ปฏิบัติมีความขยัน อดทน ประหยัด ซื่อสัตย์ และพัฒนา

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการสร้างระบบ “เศรษฐกิจพอเพียง”

๑. ผู้ปฏิบัติรู้และเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไม่ชัดเจน
๒. ผู้ปฏิบัติติดยึดในวัตถุนิยม บริโภคนิยม ฟุ้งเฟ้อ

๓. มีความเห็นแก่ตัวมากกว่าส่วนรวม เอารอดเอาเปรียบ

๔. สภาพแวดล้อมมีการแข่งขันสูงทำให้เข้าสู่การเอาชนะเกิดความโลภ ละทิ้งอุดมการณ์แห่งปรัชญา

๕. ผู้ปฏิบัติไม่ใส่ใจศึกษาหาความรู้ เรียนรู้ ค้นคว้า ประมาท

๖. ผู้ปฏิบัติขาดศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรม มัวเมาในอบายมุข

๗. ผู้ปฏิบัติมีสภาวะจิตใจไม่หนักแน่น ไม่มั่นคง ขาดความขยัน อดทน ประหยัด ซื่อสัตย์ พัฒนา

๘. ผู้ปฏิบัติได้กระทำตามกระแส มิได้มีความตั้งใจเตรียมพร้อมอย่างแตกฉานมาแต่เดิม (ไม่ได้ระเบิดมาจากข้างใน)

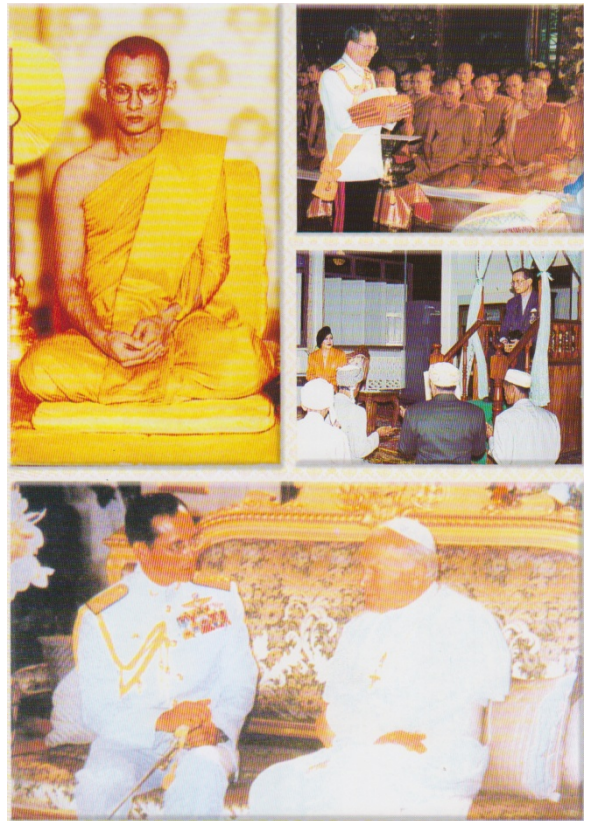
นอกจากพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงนี้แล้ว พระองค์ท่านได้ทรงงานด้านต่างๆ อีกมากมายตลอดระยะเวลา ๗๐ ปีที่ทรงครองราชย์ ได้มีผู้รวบรวมผลงานตามโครงการพระราชดำริของพระองค์ท่านว่ามีจำนวนถึง ๔,๖๘๕ โครงการ พระองค์ท่านทรงงานทุกวันและในการทรงงานนั้นทำให้เหล่าพสกนิกรชาวไทยได้มองเห็นพระราชจริยาวัตรของพระองค์ ที่โปรดพระราชทานให้สมควรที่เราจะได้น้อมนำมาเป็นหลักชัยของชีวิต ในการดำเนินรอยตามเบื้องพระยุคลบาท เพื่อปรับใช้กับชีวิตประจำวันของพวกเรา อันเป็นมงคลสูงยิ่งของชีวิตเป็นขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติ และจะส่งผลให้ทุกภารกิจทั้งส่วนตัว ครอบครัว สังคม ประเทศชาติ ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายเป็นอย่างดี

ด้วยสติปัญญาอันน้อยนิดของผู้เขียน
ขอน้อมเกล้าฯ นำพระราชจริยาวัตรส่วนหนึ่งของ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ที่ผู้เขียนได้พบเห็นได้ศึกษา และได้ขอน้อมเกล้าฯ
รับใส่เกล้าเป็นคติประจำใจในการดำรงชีวิต
โดยหวังเพียงตามรอยเบื้องพระยุคลบาท
ด้วยความจงรักภักดีอย่างสูงยิ่งแห่งชีวิต ได้แก่

๑. พระองค์ท่านทรงมีศีลธรรม ในหลวง
ของเราทรงอุปถัมภ์ค้ำชูทะนุบำรุงทุกศาสนา
ในประเทศไทย ทรงผนวชในบวรพระพุทธศาสนา
ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลทางด้านศาสนาอย่างต่อเนื่อง
ทุกศาสนาในประเทศไทยไม่ห่างไกลจากพระมหา
กรุณาธิคุณของพระองค์ท่าน

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “ทศพิธราชธรรม” คือ
คุณธรรม ๑๐ ประการ ที่พระมหากษัตริยาธิราชเจ้า
พึงปฏิบัติในพระราชจริยาวัตร ซึ่งพระองค์ได้ทรง
พระราชทานในวันประกอบพระราชพิธีบรม
ราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓
ความว่า “เราจะปกครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อ
ประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” ซึ่งเราจะเห็น
ได้ว่า พระองค์ท่านทรงมีพระราชจริยาวัตรในข้อนี้
มาโดยตลอด

๒. พระองค์ท่านทรงมีความกตัญญู
กตเวทิตาคุณ คำว่า กตัญญู คือ การรู้คุณ ส่วน
กตเวทิตาคุณ คือ การตอบแทนพระคุณในพระบาท
สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรม
ฉายาลักษณ์อยู่ชุดหนึ่ง ผู้เขียนเรียกส่วนตัวว่าเป็นชุด
มหากตัญญูที่เจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน ทรงถวายแด่สมเด็จพระ

พระราชชนนีเป็นภาพมหามงคลยิ่งเป็นแบบอย่าง
อันงดงามและประเสริฐที่สุด ผู้ใดพบภาพชุดนี้ขอให้
เก็บใส่กรอบเทิดทูนไว้เหนือเกล้าฯ ก็จะสามารถ
ความสุขความเจริญตลอดไป ได้แก่ “ในหลวง” ทรง
ถวายความเคารพเทิดทูนกตัญญูแด่ “สมเด็จพระยา”
“สมเด็จพระยา” พระราชทานความรักความเมตตาแด่
“ในหลวง” “ในหลวง” มิได้ใช้น้ำหอม “สมเด็จพระยา”
ทรงหอมคุณความดีและความกตัญญูของ “ในหลวง”
“ในหลวง” รับสั่งกับผู้ถวายการประคองแด่ “สมเด็จพระยา”
ว่า “ไม่ต้องคนนี้แม่เราเราประคองเองตอนเล็กๆ
แม่ประคองเราสอนเราเดินหัดให้เราเดิน
เพราะฉะนั้น ตอนนี้แม่เราแก่แล้ว เราต้องประคอง

แม่เดินเพื่อเทิดทูนพระคุณท่านไม่ต้องอายใคร”
“ในหลวง” ทรงรับสั่งกับพยาบาลที่เข็นรถ “สมเด็จพระเจ้า”
ว่า “แม่ของเราทำไมต้องให้คนอื่นเข็น เราเข็นเองได้”
“พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์สุุดประเสริฐ ทรงเลิศ
ในการกตัญญู”

๓. ทรงมีรัชส์ ประหยัด อดออม

๓.๑ ขณะเมื่อทรงพระเยาว์และประทับอยู่
ที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ สมเด็จพระเจ้าทรงสอนให้
ในหลวงทรงปลูกผักและเก็บผักขาย ในที่ประทับ
มีกระป๋องออมสิน เรียกว่า “กระป๋องคนจน” โดยหัก
กำไรไว้ ๑๐% ใส่กระป๋องนี้ สิ้นเดือนสมเด็จพระเจ้า
จะนำเงินออกมาและปรึกษากันว่า “เงินนี้จะเอาไป
ช่วยคนจนอย่างไร”

๓.๒ การใช้ยาสีพระทนต์ มหาดเล็กต้นห้อง
เห็นว่าหลอดยาสีพระทนต์แบนหมดแล้วก็เอาหลอด
ใหม่มาเปลี่ยนแทน ในหลวงรับสั่งให้ไปหายาสี
พระทนต์หลอดเก่าเอามาคืน ทรงรับสั่งว่า “เรายัง
ใช้ได้อีก ๕ วัน” (ทราบว่าทรงใช้วัสดุกลมๆ กลิ้งรัด
ยาสีพระทนต์จนหมดสิ้น)

๓.๓ การใช้ดินสอทรงงาน ทรงเบิกดินสอดำ
ใช้ในการทรงงานเพียงปีละ ๑๒ แท่ง แต่ละแท่งทรง
ใช้จนไม่สามารถจับเขียนได้

๓.๔ เครื่องทรงฉลองพระองค์ต่าง ๆ เช่น

ฉลองพระบาท (หนัง) ทรงให้มหาดเล็ก
นำไปให้ช่างซ่อมรองเท้าซ่อมถวาย ช่างซ่อมรองเท้า
ทราบได้เลยว่า

- ในหลวงทรงใช้ฉลองพระบาทคู่นี้ทรงงานหนักมาก
แค่ไหน ต้องทรงบุกป่าฝ่าดงเพียงใด
- ทรงสามารถรับสั่งหาฉลองพระบาทคูใหม่มาใช้
เพียงใดก็ได้แต่พระองค์ทรงเลือกที่จะซ่อมเพื่อนำ
กลับไปทรงใช้อีก

ฉลองพระองค์ (เสื้อ) ทรงให้มหาดเล็กนำ
ฉลองพระองค์ (เสื้อ) ไปให้ช่างเสื้อเย็บซุน (เพราะว่า
ด้านที่ติดกับพระศอมีร่องรอยชำรุด) แล้วนำไปใช้อีก

นาฬิกาข้อมือพระหัตถ์ ผู้ที่มีความชำนาญ
สันทัดในเรื่องนาฬิกาข้อมือได้เคยเปิดเผยว่านาฬิกา
ข้อมือที่ในหลวงทรงใช้นั้น ยี่ห้อพื้น ๆ ทั่วไป ราคา
ไม่แพงมาก พวกเราทั่วไปสามารถซื้อหามาใช้ได้

ฉลองพระบาท (ผ้าใบ) ทรงใช้รองเท้า
ผ้าใบในตลาดทั่วไปราคาไม่แพงมาก เป็นต้น
ข้อมูลเหล่านี้ผู้เขียนได้รับทราบจากสื่อต่าง ๆ เช่น
โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ เช่นเดียวกับ
คนไทยทั่วประเทศและคนทั่วโลกและนี่คือสิ่งหนึ่งใน
พระราชจริยาวัตรอันงดงามยิ่งที่ในหลวงรัชกาลที่ ๙
ทรงพระราชทานมรดกอันล้ำค่าที่คนไทยต้องจดจำ
และดำเนินรอยตามเปี่ยมคุณค่า โดยเฉพาอย่างยิ่ง
การประหยัดเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งประเภทหนึ่งใน
ศาสตร์ของพระราชารื่องเศรษฐกิจพอเพียง

๔. ทรงมีสุขภาพ อ่อนน้อม

๔.๑ ทรงสุขภาพอ่อนน้อมต่อพระภิกษุสงฆ์

๔.๒ ทรงสุขภาพให้เกียรติและไม่ถือพระองค์
กับพสกนิกรของพระองค์ ทรงประทับนั่งพับเพียบ
บนพื้นดิน รับฟังคำถวายรายงานโดยไม่ถือพระองค์
ยังความปลาบปลื้มปิติเป็นล้นพ้นแก่ผู้ถวายรายงาน

และผู้พบเห็น “ในหลวง” ทรงค้อมพระวรกายลงหา
คุณยายตุ้ม อายุ ๑๐๒ ปี ชาวจังหวัดนครพนม ที่นั่งอยู่
กับพื้นดิน พระพักตร์เกือบสัมผัสกับศีรษะคุณยายตุ้ม
ของที่คุณยายตุ้มถวายเป็นดอกบัวสายสีชมพู จำนวน
๓ ดอก ซึ่งเก็บจากข้างบ้านตั้งแต่เช้าและเริ่มเหี่ยวแล้ว
ทรงแยมพระสรวลให้คุณยายตุ้ม และทรงรับ
ดอกบัวสาย ๓ ดอกนั้นจากสองมือของหญิงชรา
ที่บรรจงพนมขึ้นจรดหน้าผากพร้อมดอกบัวสาย
ผู้เขียนมีข้อสังเกตส่วนตัวว่า

- ดอกบัวสาย ๓ ดอกนั้น กลีบดอกเหี่ยวพับหมดแล้ว
- จะงามก็ไม่งามและไม่มีราคาค่างวดเท่าใดเลย แต่มี
ความหมายสำคัญยิ่งด้วย “เป็นตัวแทนของหัวใจของ
คุณยายตุ้มผู้ชราซึ่งมานั่งคอยรับเสด็จตั้งแต่เช้า”

เพราะคุณยายตุ้มได้ฝากหัวใจไว้กับดอกบัวสาย ๓ ดอกที่เก็บนำมานี้เพื่อถวายให้ “ในหลวง” โดยเฉพาะ

“ในหลวง” ทรงน้อมพระวรกายรับหัวใจของคุณยายตุ้มที่น้อมเกล้าฯ ถวายด้วยความจงรักภักดีอย่างสูงยิ่ง นี่คือการสุภาพนอบน้อมในพระราชจริยาวัตรของ “ในหลวง” ที่ชัดเจนมากเหมือน “ฟ้าโน้ม...สู่ดิน”

๕. ทรงแสวงหาความรู้

จากที่เราเคยได้ยินรับสั่งของ “ในหลวง” เกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนาชนบทที่พระองค์ท่านพระราชทาน ตัวอย่างเช่น เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ซึ่งพระองค์ท่านทรงทำเป็นตัวอย่างอยู่เสมอมา ยังผลให้โครงการของพระองค์สำเร็จตามวัตถุประสงค์ทุกประการ

คำว่า “เข้าใจ” หมายถึง ผู้จะทำการใด ๆ ต้องมีความเข้าใจในเรื่องที่จะทำ บุคคลที่จะร่วมงาน ภูมิประเทศ ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ศาสนา ฤดูกาล ฯลฯ ก็ต้องทำการศึกษาแสวงหาความรู้ เรื่องนั้น ๆ เพื่อจะได้เข้าใจ

พระองค์ท่านทรงทำเป็นตัวอย่างอยู่เสมอ เช่น ทรงสนทนากับชาวบ้าน ชาวเขา ฯลฯ เพื่อขอทราบข้อมูลในพื้นที่ เป็นต้น รับทราบความต้องการที่แท้จริง ปัญหาที่แท้จริงในทุกกรณี อันเป็นการ “เข้าถึง” และนำข้อมูลเชิงประจักษ์ทุกกรณีมาปรับใช้ในการดำเนินงานซึ่งเป็นช่วงของการ “พัฒนา”

พระองค์ท่านทรงพระปรีชาสามารถในหลายศาสตร์วิชา ด้วยเพราะพระองค์ท่านทรงแสวงหาความรู้โดยตลอด พระราชจริยาวัตรข้อนี้สมควรที่พสกนิกรของพระองค์จะได้น้อมนำมาเป็นแนวทางปฏิบัติในชีวิตเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจะทำให้ประสบความสำเร็จทั้งทางด้านวิชาการและปฏิบัติการ

๖. ทรงมีพระราชวิริยะ อุตสาหะเพียรพยายามอุทิศทุ่มเทเสียสละ

ตลอดระยะเวลา ๗๐ ปี ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงครองราชย์นั้น ปวงชนชาวไทยโดยทั่วไปทราบข่าวพระราชกรณียกิจของพระองค์ท่านจากสื่อต่าง ๆ น้อยมาก เมื่อเทียบกับพระราชกรณียกิจที่พระองค์ทรงกระทำให้ชาวไทยทั้งประเทศ

หลังจากพระองค์ท่านเสด็จสวรรคตจึงได้มีการนำพระราชกรณียกิจทั้งปวงมาเผยแพร่เพื่อเป็น

การเกิดพระเกียรติพระองค์ ทำให้เราถึงทราบว่ “พ่อ” ของแผ่นดินไทยของเราได้ทรงตรากตรำ พระวรกายเพื่อบำบัดทุกข์สร้างความสุขให้กับชาวไทย ขนาดนี้เชียวหรือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการหลวง ที่ทรงพระราชทานให้กับชาวไทยภูเขาในภาคเหนือ ได้ฟังชาวเขาเผ่าต่าง ๆ กล่าวรำลึกที่พระองค์ทรง พระราชทานความเมตตาต่าง ๆ จนพวกเขาอยู่ดีกินดี ได้ฟังคำพรรณนาแสดงความเสียใจอย่างสุดซึ้ง ที่ชาวเขากล่าวพร้อมน้ำตา เขาพูดด้วยความซื่อด้วย ความจริงใจด้วยความรักเกิดทุนอย่างสูงสุดแห่งชีวิต ผู้เขียนเองก็มีความรู้สึกร่วมกับเขาด้วย นี่เป็นส่วน หนึ่งในพระราชกรณียกิจที่ “พ่อหลวง” ของปวงชนชาวไทยได้พระราชทาน

“ในหลวง” มีพระราชกรณียกิจกำหนดในการทรงงานภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย โดยใช้ คำว่า “เสด็จแปรพระราชฐาน” ดังนี้

๑. เดือน มกราคม – มีนาคม เสด็จทรงงาน ในพื้นที่ภาคเหนือโดยประทับ ณ พระตำหนักภูพิงค์ ราชนิเวศน์ จ. เชียงใหม่

๒. เดือน เมษายน – กรกฎาคม เสด็จทรงงานในพื้นที่ภาคกลางโดยประทับ ณ พระราชวัง ไกลกังวล จ.ประจวบคีรีขันธ์

๓. เดือน สิงหาคม – ตุลาคม เสด็จทรงงาน ในพื้นที่ภาคใต้โดยประทับ ณ พระตำหนักทักษิณ ราชนิเวศน์ จ.นราธิวาส

๔. เดือน พฤศจิกายน – ธันวาคม เสด็จ ทรงงานในพื้นที่ภาคอีสานโดยประทับที่พระตำหนัก ภูพานราชนิเวศน์ จ.สกลนคร

รวมความแล้วทั้งปีพระองค์ท่านทรงมิได้ พักผ่อนพระวรกายเลย ทรงเสด็จไปทั่วทุกพื้นที่ของ ประเทศ เพื่อพสกนิกรของพระองค์ท่านโดยแท้ ผู้เขียนเคยได้อ่านข้อความที่พระองค์ท่านมีรับสั่งว่า “ความทุกข์ของประชานั่น รอไม่ได้”

ในเบื้องต้นความเข้าใจของคนทั่วไปจาก นิยายหรือตำนานต่าง ๆ ว่าเมื่อพระมหากษัตริย์เสด็จ แปรพระราชฐานนั้น ก็เข้าใจกันว่าพระมหากษัตริย์ เสด็จไปพักผ่อน เสด็จไปเข้าป่าล่าสัตว์สำราญ พระราชฤทัย เป็นต้น ซึ่งตรงกันข้ามกับ “พ่อหลวง” ของปวงชนชาวไทย การที่พระองค์เสด็จแปร พระราชฐานนั้น พระองค์ท่านทรงเหน็ดเหนื่อย มากกว่าการประทับในพระบรมมหาราชวังเสียอีก ดังที่กล่าวมาแล้ว

ท่าน ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ได้กล่าวว่า พระองค์ท่านทรงงานตลอดเวลา และทรงงานได้ ทุกสถานที่ การถวายงานผู้เข้าเฝ้าถวายงานต้อง เตรียมพร้อมตลอดเวลา กลางแดด กลางฝน ดึกดื่น กลางสะพาน กลางไร่นา ศาลาพักผ่อนโดยสาริมทาง ฯลฯ พระองค์ท่านก็ทรงงานได้ บ่งชี้ได้ว่าพระองค์ท่าน ทรงมีพระราชวิริยะอุตสาหะ เพียรพยายามอุทิศ พุ้มเท เสียสละต่อพสกนิกรของพระองค์ท่านโดยแท้ พระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชที่มีพระเสโท (เหงื่อ) เต็มพระนลาฏ (หน้าผาก) จนพระองค์ท่าน ทรงยกพระพาหา(แขน) ขึ้นปาดพระเสโทหรือมี พระเสโทหยดจากปลายพระนาสิก (จมูก) ของ พระองค์ท่านนั้นเหนือคำบรรยายใด ๆ ที่จะแสดงได้

ชัดเจนว่า พระองค์ท่านทรงมีพระราชวิริยะอุตสาหะ เพียรพยายาม อุทิศ หุ่นเท เสียสละ เพียงใด

นับเป็นบุญคุณของพวกเราชาวไทยที่ได้ เกิดได้ร่มพระบารมีของพระองค์ท่าน สมดังคำกล่าว ที่ว่า “คนไทยโชคดีที่มีในหลวง” และสมควรที่เรา จะได้น้อมนำพระราชจริยวัตรในข้อนี้ไว้เหนือเกล้า เหนือกระหม่อมดำเนินรอยตามเบื้องพระยุคลบาท เป็นมิ่งขวัญเป็นสิริมงคลสืบไป

๗. ทรงกล้าคิดนอกกรอบ

ในโลกนี้มีประเทศหลายประเทศซึ่ง ปกครองโดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ของประเทศ รวมทั้งประเทศไทยด้วย และ พระมหากษัตริย์ของทุกประเทศต่างยกย่องถวาย พระเกียรติยศแด่พระมหากษัตริย์ของประเทศไทย รัชกาลที่ ๙ ว่า “ทรงเป็นราชาแห่งพระราชาทอง” (King of the Kings) เพราะตระหนักว่า “ในหลวง” ของชาวไทยทรงทำงานหนักมาโดยตลอดและ ประสบความสำเร็จตามลำดับ ทำให้ชนบทได้รับการ พัฒนามากขึ้น ประชาชนอยู่ดีกินดีมากขึ้น

ส่วนหนึ่งในความสำเร็จของโครงการ พระราชดำริ คือ “ในหลวง” ทรงกล้าคิดนอกกรอบ ด้วยเพราะพระองค์ท่าน ทรงเป็นนักวิทยาศาสตร์ ทรงเป็นนักคิด ทรงเป็นนักวิชาการ และทรงเป็นนัก ปฏิบัติการ เช่น

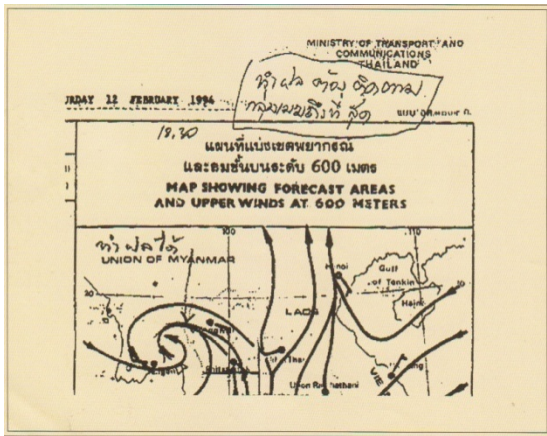
(๑) ทรงนำพืชเมืองหนาวไปให้ชาวเขาใน ภาคเหนือปลูกแทนฝิ่น ผลปรากฏว่า

- พืชเมืองหนาวสร้างรายได้ให้ชาวเขาเป็นอย่างดี
- ฝิ่นซึ่งเป็นยาเสพติดสูญหายไป โดยทางตำรวจไม่ ต้องไปจับกุม ชาวเขาเลิกสูบฝิ่น
- ป่าไม้ไม่ถูกทำลาย สังคมอยู่อย่างมีความสุข
- ชาวเขาต่างถวายความจงรักภักดีแด่พระองค์ท่าน อย่างสูงสุด เกิดความมั่นคงในภูมิภาค ฯลฯ

(๒) ทรงคิดค้นการทำฝนหลวง ผลปรากฏว่า

- ทำให้เกิดฝนตก ลดความแห้งแล้ง สร้างความชุ่มชื้น สามารถทำการเกษตรได้ เกิดการกินดีอยู่ดี ไม่ยากจน

- ประเทศไทยมีชื่อเสียงเรื่องการทำฝนหลวง เพราะ เป็นประเทศแรกที่ทำสำเร็จ ปัจจุบันมีหลายประเทศ

ลายพระราชหัตถ์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ที่ทรงพระราชทานข้อแนะนำการฝ่าฝนหลวงทางโทรสาร

มาติดต่อขอรับพระราชทานสูตรฝนหลวงไปใช้ในประเทศของตน ฯลฯ

(๓) ทรงคิดค้นการแก้ดินเปรี้ยวด้วยการ “แก้งดิน”

ด้วยพระปรีชาสามารถทรงคิดค้นวิธีการที่จะทำให้พื้นที่ที่ดินเปรี้ยวทำการเพาะปลูกไม่ได้ในภาคใต้ของประเทศไทยนั้นดินหายเปรี้ยว วิธีการ “แก้งดิน” ตามที่พระองค์ท่านทรงคิดค้นได้นั้นประสบความสำเร็จ ที่ดินเปรี้ยวนั้นกลับเป็นดินดีทำการเพาะปลูกได้

ที่กล่าวมานี้เป็นเพียงบางส่วนเท่านั้นและสามารถยืนยันได้ว่าการคิดนอกกรอบคิดจากผู้อื่น หากประกอบด้วยเหตุผลตามหลักวิทยาศาสตร์ที่ถูกต้องก็จะสามารถบังเกิดประโยชน์ได้เป็นอย่างดี จึงเป็นแนวทางหนึ่งซึ่งชาวไทยควรน้อมนำมาเป็นแนวทางปฏิบัติในการดำรงชีวิต

๘. ทรงมีพระเมตตา

พระราชจริยาวัตรของพระองค์ท่านทรงมีพระเมตตานี้ ปรากฏเด่นชัดมากที่สุดขณะที่พระองค์ทรงงานในท้องถิ่นทุรกันดารของทุกภาคในประเทศไทย ทรงพระราชทานความเมตตาหลายครั้ง เช่น

- ทรงโปรดให้ราษฎรเข้าเฝ้าถวายรายงานในขณะที่ยังแต่งตัวไม่เรียบร้อย
- ทรงโปรดขึ้นประทับบนบ้านของชาวไทยภูเขา ที่อยู่อาศัยตามอัตภาพของเขา
- ทรงป้อนยา/อาหารแก่เด็กเขาด้วยพระองค์เอง
- ทรงสนทนากับนายวาเด็ง ชาวอำเภอสาวยบุรี จังหวัดปัตตานี ที่ออกมาจับเสด็จตอนหัวค่ำ ขณะที่นายวาเด็งสวมกางเกงขาก๊วยเพียงตัวเดียว ภายหลังทรงรับสั่งว่านายวาเด็งนี้ “เป็นพระสหายแห่งสาวยบุรี”
- ทรงพระราชทานความเมตตาให้ผู้ป่วยโรคเรื้อนได้เข้าเฝ้าอย่างใกล้ชิด ทรงจับมือผู้ป่วยอย่างไม่ทรงรังเกียจ ทรงพระราชทานเงินส่วนพระองค์มาช่วยสร้างที่อยู่สร้างที่รักษาให้คนป่วยโรคเรื้อน
- ทรงพระราชทานความเมตตาต่อสัตว์ เช่น คุณทองแดงสุนัขทรงเลี้ยง โคมในโครงการชิงห่มัน จังหวัดเพชรบุรี แม้แต่ช้างป่าที่อำเภออุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยพระราชทานพระราชดำริในการจัดแหล่งน้ำ อาหาร เพื่อมิให้ช้างป่าออกมาทำลายพืชไร่และถูกฆ่าตาย เป็นต้น

พระเมตตาที่พระองค์ท่านพระราชทานมาโดยตลอดพระชนม์ชีพของพระองค์ เป็นพระมหากรุณาธิคุณแก่ทุกชีวิตหาที่สุดมิได้ นับเป็นพระราช

ทรงสนทนากับนายวาเด็ง ชาวอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ เสด็จพระราชดำเนิน
ทรงเยี่ยมผู้ป่วยที่สถานพยาบาลโรคเรื้อน พระประแดง

จริยวัตรอันงดงามที่เราท่านทั้งหลายจะได้ชื่นชมนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ก็จะประสบความสุขสงบตลอดไป ดังคำกล่าวที่ว่า “เมตตาธรรมล้ำจุนโลก”

๙. ทรงมีคุณธรรม

นับแต่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้รับการกราบถวายบังคมทูลเชิญเสด็จดำรงสถานะพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๙ ของประเทศไทย เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๔๘๙ ถึงวันประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่

๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๓ ซึ่งในครั้งนั้นพระองค์ทรงมีพระราชดำรัสว่า “เราจะปกครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

พระราชดำรัสองค์นี้มี ๑๙ พยางค์ แต่คงคุณค่าความศักดิ์สิทธิ์เหนือยิ่งชีวิตชาวไทย ประเทศไทย และเป็นจริงตามพระราชปณิธานในพระองค์ท่านตลอดรัชสมัยอันยาวนานถึง ๗๐ ปี

ด้วยปัญญาอันน้อยนิด ผู้เขียนขอน้อมเกล้า น้อมกระหม่อมอัญเชิญพระราชดำรัสองค์นี้เป็นปฐมบทในการศึกษาและมีความเข้าใจในบางคำ คือ **ปกครอง** หมายถึง ดูแล รักษา พัฒนา บำบัดทุกข์ บำรุงสุข

แผ่นดิน หมายถึง พระราชอาณาจักรไทย

โดยธรรม หมายถึง ทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ

อันประกอบด้วยศีลธรรม จริยธรรม

ยุติธรรม คุณธรรม ฯลฯ

เพื่อประโยชน์ หมายถึง ทุกพระราชกรณียกิจของพระองค์จะต้องมีแต่คุณประโยชน์

สุข หมายถึง ความสุขของผู้อยู่ในความปกครองของพระองค์ท่าน

มหาชนชาวสยาม หมายถึง ประชาชนชาวไทยทั่วประเทศ

จึงเห็นได้ว่าพระราชดำรัสและพระราชจริยวัตรตลอดจนพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ที่ได้ทรงพระราชทานให้กับปวงชนชาวยุคไทยนั้นมีคุณค่าอันสุดแสนจะกล่าวพรรณนา ได้หมดสิ้นครบถ้วน นับว่าเป็นมรดกอันล้ำค่าที่พระองค์ท่านพระราชทานไว้ให้แก่ชาวไทย

ส่วนหนึ่งของศาสตร์พระราชา คือ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและพระราชจริยวัตรส่วนน้อยของพระองค์ท่านที่ได้นำเสนอนี้เป็นความจริงปรากฏเป็นที่ประจักษ์และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ เป็นบุญของประเทศไทยที่มี “ในหลวง”

“ในหลวง” ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ

ทรงเป็นพ่อแห่งชาติ

ทรงเป็นกษัตริย์แห่งวาริน

ทรงเป็นปราชญ์แห่งแผ่นดิน

ทรงเป็นองค์ภูมิินทร์เลิศกตัญญู

บัดนี้ พระองค์เสด็จสู่สวรรคาลัยแล้วสมควรที่เราชาวไทยจะได้น้อมเกล้าน้อมกระหม่อม น้อมนำพระราชดำรัส พระราชดำริ พระราชกรณียกิจที่ “พ่อหลวง” โปรดพระราชทานให้ไว้มาเป็นต้นแบบอันดีงามเพื่อปรับใช้ในการดำเนินชีวิต อันเป็นการดำเนินรอยตามเบื้องพระยุคลบาท อันเป็นการ “ก้าวตามพ่อ” “สืบสานปณิธานของพ่อ” “รักพ่อทำตามพ่อสอน” เชื่อได้ว่าจะเกิดประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติ ตลอดจนชุมชน สังคม และประเทศไทย อันเป็นที่รักของเราทุกๆ คน ♦

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง. **เย็นศิระเพราะพระบริบาล**. กรุงเทพฯ : กรมฯ, ๒๕๕๓.

กรมส่งเสริมการเกษตร. **พระเจ้าแผ่นดินนักส่งเสริมการเกษตร**. กรุงเทพฯ : กรมฯ, ๒๕๕๐.

กระทรวงพาณิชย์. เอกอัครราชทูต ปัญญาแห่งแผ่นดิน = King of creation intellectual property of H.M. King Bhumipol Adulyadej. กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ, ๒๕๕๐.

กระทรวงสาธารณสุข. **สาธารณสุขของแผ่นดิน**. นนทบุรี : กระทรวงฯ, ๒๕๕๐.

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารจดหมายเหตุ ในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี. **นบพระภูมิบาลบุญดีแรก : ลิลิตเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช**. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการฯ, ๒๕๔๙.

คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ. **พระร่มเกล้าของชาวไทย = Our beloved king**. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการฯ, ๒๕๓๐.

พระเมตตาที่สุดในชีวิต ‘วาเต็ง’ ‘พระสหายแห่งลุ่มน้ำสายบุรี’. ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๙. สืบค้นจาก:
<http://www.matichon.co.th/news/341648>. (๑ ธันวาคม ๒๕๕๙).

ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. เรื่อง ทองแดง = The story of Tongdaeng.

พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๖.

รู้ไทยอนุรักษ์ไทย ค่านิยม ๑๒ ประการ. สืบค้นจาก : <http://http://12corevalues.com/10>.

(๑ ธันวาคม ๒๕๕๙).

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. ๘๐ พรรษา ปวง

ประชาเป็นสุขสานต์. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ, ๒๕๕๐.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับเศรษฐกิจพอเพียง.

กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ, ๒๕๕๐.

สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ในหลวงของเรากับฝนหลวง. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ :

สำนักงานฯ, ๒๕๔๑.

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ. พลังแห่งแผ่นดิน นวมนิพนธ์มหाराชา. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ,

๒๕๔๘.

องค์พุทธมามกะ : ความมั่นคงของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สมาคมความมั่นคง

พระพุทธศาสนาในประเทศไทย, ๒๕๔๘.

องค์เอกอัครศาสนูปถัมภก. กรุงเทพฯ : สถาปรมุขบาทหลวงโรมันคาทอลิกแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๐.

พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช : บรรณานุกรมและสาระสังเขป

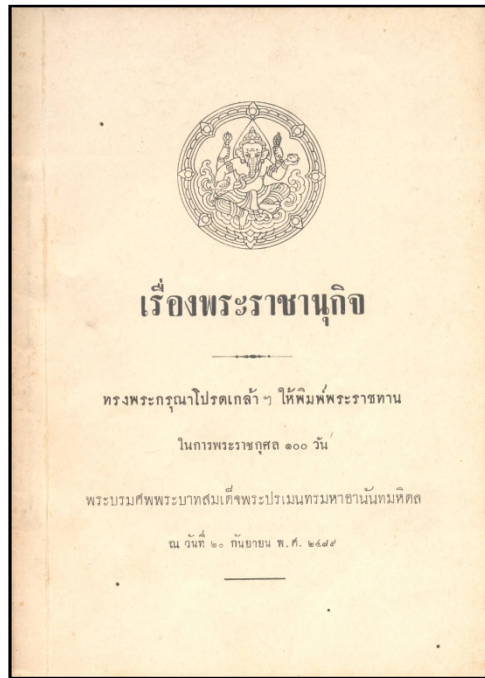
อัจฉรา จารุวรรณ^๑

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระราชนิพนธ์งานเขียนตั้งแต่ครั้งยังทรงพระเยาว์ พระองค์ทรงมีหลักการเขียนตั้งพระบรมราโชวาทพระราชทานแก่คณะกรรมการสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันศุกร์ที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ความว่า

“นักเขียน นักประพันธ์ งานสำคัญก็คือแสดงความคิดของตนออกมาเป็นเรื่องราวชีวิต หรือเรื่องแต่งขึ้นมา เพื่อให้ผู้อื่นได้ประโยชน์ คือความรู้ บ้าง บั่นเทิงบ้าง นักแสดงความคิดสำคัญมาก เพราะว่ามีอิทธิพลต่อชีวิตของมวลมนุษย์ อาจทำให้เกิดความคล้อยตามไป และตัวท่านเขียนดีก็ยิ่งคล้อยตามกันมาก ฉะนั้น นักประพันธ์ต้องมีความรับผิดชอบสูง เพราะท่านเป็นผู้ปั้นความคิดและความบริสุทธิ์ในความคิดจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ ดั่งบทความกลั่นกรองไว้ในสมองว่า สิ่งที่จะเขียนออกมาจะไม่แสดง ไม่ทำลายความคิดของประชากร ไม่ทำลายผู้อื่น และตนเอง คือมีเสรีภาพในการเขียนอย่างเต็มที่ในขอบเขตของศีลธรรม”

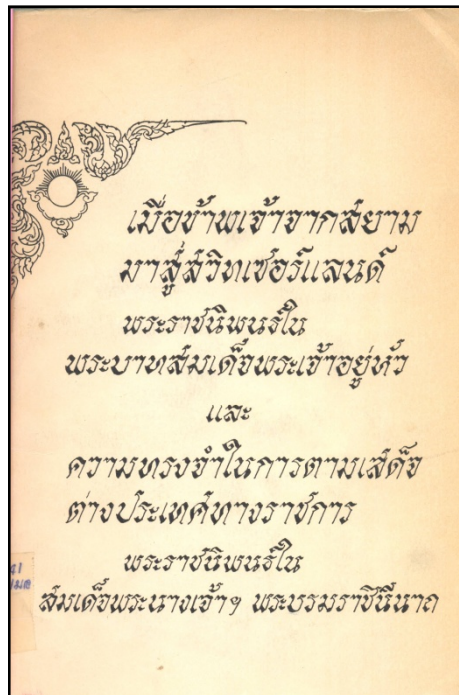
สำนักหอสมุดแห่งชาติ ได้รวบรวมพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จัดทำบรรณานุกรมและสาระสังเขปพร้อมภาพปกหนังสือ จำนวน ๙ เรื่อง แบ่งเป็นพระราชนิพนธ์ ๗ เรื่อง คือ เรื่องพระราชานุกิจ เมื่อข้าพเจ้าจากสยามสู่สวีทเซอร์แลนด์ พระมหาชนก = Mahajanaka พระมหาชนก ฉบับการ์ตูน = The Story of Mahajanaka Cartoon Edition เรื่องทองแดง = The Story of Tongdaeng เรื่องทองแดงฉบับการ์ตูน = The Story of Tongdaeng cartoon version และพระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคลเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัยสวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต และพระราชนิพนธ์แปล ๒ เรื่อง เรื่องแรกคือ นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ ทรงแปลจากเรื่อง A Man called intrepid ของ William Stevenson เรื่องที่สอง คือเรื่อง ตีโต จากต้นฉบับภาษาอังกฤษ ชื่อ Tito ของ Phyllis Auty ดังต่อไปนี้

^๑ บรรณารักษ์ชำนาญการ สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร

กรมศิลปากร. เรื่องพระราชนุกิจ. พระนคร : โรงพิมพ์พระจันทร์, ๒๔๘๙. ๓๙ หน้า. (ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์พระราชทานในการพระราชกุศล ๑๐๐ วัน พระบรมศพพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล ณ วันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๙)

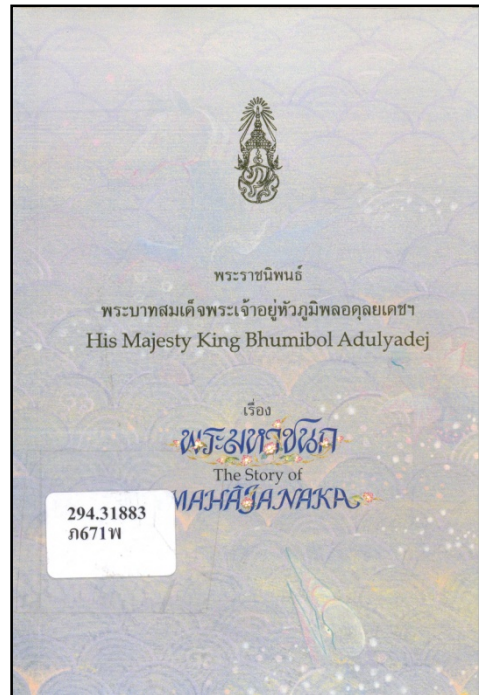
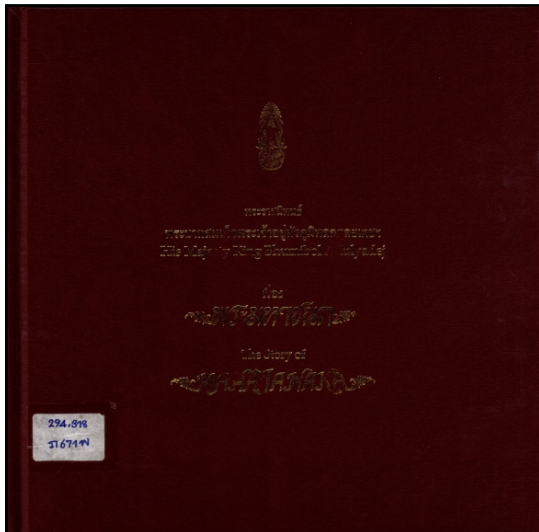
พระราชนุกิจของพระมหากษัตริย์ในสมัยรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๘ โดยสมเด็จพระเจ้าบรมเธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงแต่งคำอธิบายและทรงรวบรวมเรียบเรียงพระราชนุกิจรัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๕ ต่อมากรมศิลปากรได้ทูลขอให้หม่อมเจ้าหญิงพูนพิสมัย ดิศกุล ทรงช่วยเหลืออีก ๓ รัชกาล โดยทรงขอให้พระยาอนิรุทธเทวา (ม.ล. เพ็ญ พึ่งบุญ) ช่วยเรียบเรียงเรื่องพระราชนุกิจรัชกาลที่ ๖ หม่อมเจ้าอมรทัต กฤดากร ทรงช่วยเรียบเรียงเรื่องพระราชนุกิจรัชกาลที่ ๗ และพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องพระราชนุกิจรัชกาลที่ ๘ เพื่อให้พระราชนุกิจกรุงรัตนโกสินทร์ครบแปดรัชกาล พระราชนุกิจ คือ กำหนดเวลาที่พระเจ้าแผ่นดินจะทรงประพาศพระราชนุกิจต่าง ๆ เป็นประจำทุกวันเป็นการส่วนพระองค์ไม่เกี่ยวกับราชการแผ่นดิน

ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา, สิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ, สมเด็จพระนางเจ้า.

เมื่อข้าพเจ้าจากสยามมาสู่สวิทเซอร์แลนด์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ทวีกิจการพิมพ์, ๒๕๑๕. (๒), ๘๖, (๗) หน้า. (พิมพ์เป็นที่ระลึกเนื่องในงานฉาบฉวย นายอรุณ ทองงาม ณ เมรุวัดเทพศิรินทราวาส วันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๕)

ทรงพระราชนิพนธ์เป็นรูปแบบบันทึกประจำวัน ตั้งแต่เสด็จจากประเทศไทยเพื่อไปทรงศึกษาต่อ ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๔๘๙ ก่อนเสด็จออกเดินทาง ๓ วัน จนถึงวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๔๘๙ ได้ทรงพรรณนาความรู้สึกของพระองค์ตอนจากเมืองไทยถึงความรักและห่วงใยพสกนิกรของพระองค์ และยังได้ทรงบรรยายถึงการเดินทาง จบลงด้วยหน้าที่ที่จะต้องทรงกระทำเพื่อบ้านเมืองต่อไป

ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา. พระมหากษัตริย์ = Mahajanaka. พิมพ์ครั้งที่ ๑.

กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๓๙. ๑๖๒ หน้า.

ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา. พระมหากษัตริย์ = Mahajanaka. พิมพ์ครั้งที่ ๒.

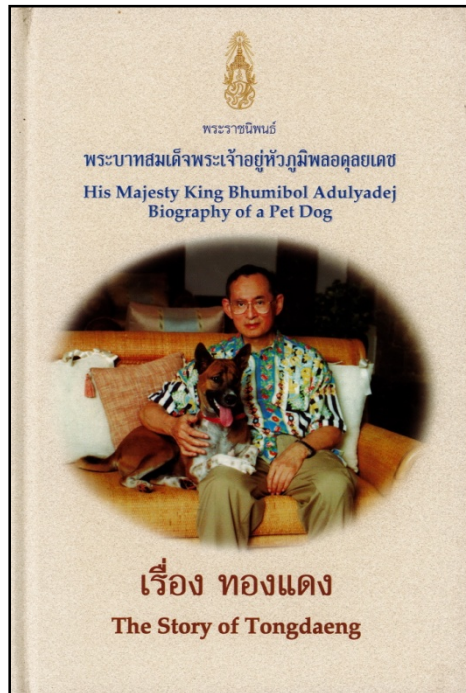
กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๐. ๑๖๒ หน้า.

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๐ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงสดับพระธรรมเทศนาของสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (วิน ธรรมสัจจานันท์ มหาเถร) วัดราชผาติการามเรื่องพระมหากษัตริย์ ทรงสนพระราชหฤทัย จึงทรงค้นเรื่องพระมหากษัตริย์ในพระไตรปิฎก (พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกายชาดก เล่มที่ ๔ ภาคที่ ๒) และทรงแปลเป็นภาษาอังกฤษตรงจากมหากษัตริย์ชาดกตั้งแต่ต้นเรื่องโดยทรงดัดแปลงเล็กน้อย เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้นและให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน

ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา. พระราชนิพนธ์เรื่อง พระมहाชนก ฉบับการ์ตูน = The Story of Mahajanaka Cartoon Edition. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ : อมรินทร์, ๒๕๔๒. ๑๑๙ หน้า. (จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาครบ ๖ รอบ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๒)

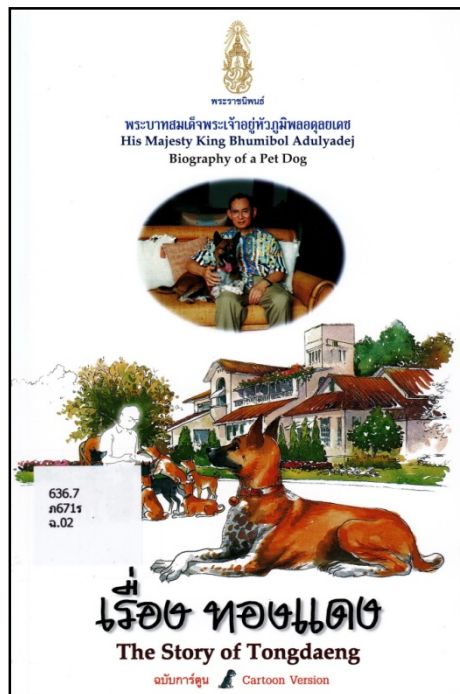
เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๐ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงสดับพระธรรมเทศนาของสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (วิน ธรรมสางโร มหาเถร) วัดราชผาติการามเรื่องพระมहाชนก ทรงพระราชดำริว่าพระมहाชนกชาดกมีคติที่แจ่มแจ้งและน่าจะเป็นประโยชน์แก่ชนทุกหมู่ จึงทรงพระราชนิพนธ์เรื่องโดยทรงดัดแปลงให้ทันสมัยขึ้น โปรดให้ศิลปินไทยวาดรูปประกอบทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้พิมพ์พระราชนิพนธ์เรื่องพระมहाชนกฉบับการ์ตูนเพื่อสะดวกแก่การศึกษาทำความเข้าใจของเด็กและเยาวชน พระราชนิพนธ์เรื่องพระมहाชนกมีทั้งภาคภาษาไทยและภาษาอังกฤษอยู่ในเล่มเดียวกัน

ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา. เรื่องทองแดง = The Story of Tongdaeng.

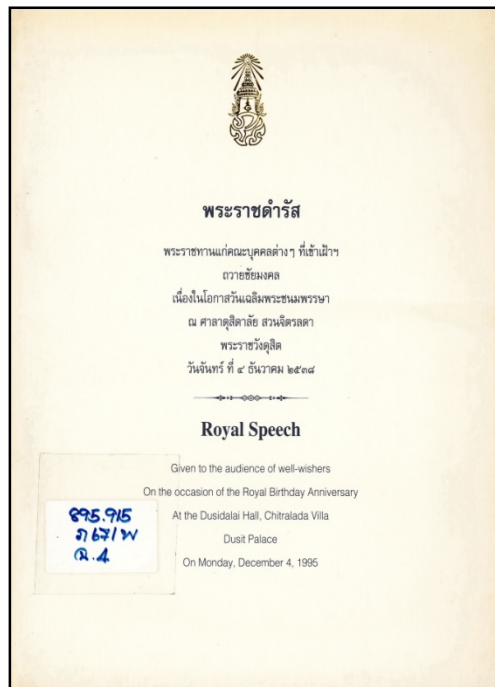
กรุงเทพฯ : อมรินทร์, ๒๕๔๖. ๘๓ หน้า.

ทองแดง เป็นสุนัขจรจัดเพศเมียมีผู้นำมาทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินไปเปิดศูนย์การแพทย์พระราม ๙ มีลักษณะพิเศษต่างจากลูกสุนัขตัวอื่น คือ มีสายสร้อยรอบคอครึ่งเส้น มีถุงเท้าขาวทั้ง ๔ ขา มีหางม้วนขดเป็นวง ปลายหางมีดอกสีขาว และมีมุกแด่น พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงค้นในหนังสือพบว่า “คุณทองแดง” มีลักษณะคล้ายคลึงกับสุนัขพันธุ์บาเซนจิ ซึ่งเป็นสุนัขพันธุ์โบราณ มีถิ่นกำเนิดทางแอฟริกาใต้และทรงยกย่องว่าเป็นสุนัขที่มีสัมมาคารวะ มีกิริยามารยาทเรียบร้อย เจียมเนื้อ เจียมตัว รู้จักที่ต่ำที่สูง มีความกตัญญูรู้คุณ ทรงพระราชนิพนธ์เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

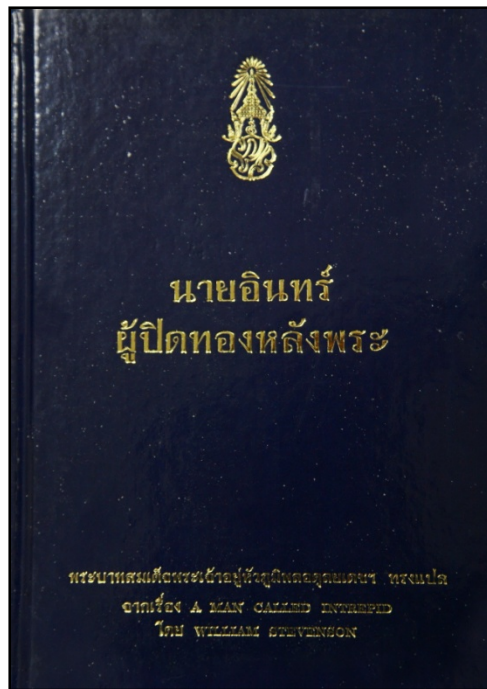
ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา. เรื่องทองแดงฉบับการ์ตูน = The Story of Tongcaeng cartoon version. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๔. ๑๗๒ หน้า.

เมื่อพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงพระราชนิพนธ์หนังสือเรื่องทองแดง เป็นเรื่องสุนัขทรงเลี้ยงที่เฉลียวฉลาดจงรักภักดีหนังสือเล่มนั้นเป็นที่นิยมมาก ในเวลาต่อมาคุณชัย ราชวัตร ได้เขียนการ์ตูนทูลเกล้าฯ ถวายประกอบพระราชนิพนธ์เรื่องทองแดง ภาพการ์ตูนเป็นภาพสีสดใสดูมีชีวิตชีวา ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับทองแดงและสุนัขทรงเลี้ยงอื่นๆ แนวทางที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา ภูมิพลอดุลยเดชทรงค้นคว้าเรื่องสุนัข และภาพทิวทัศน์ในพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต และ วังไกลกังวล หัวหิน

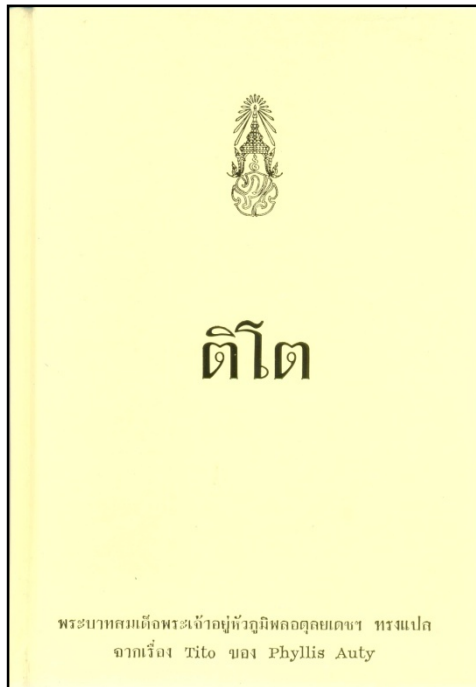
ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา. **พระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคลเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต.** กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๓๙. ๑๒๒ หน้า.

พระราชดำรัสที่พระราชทานแก่คณะบุคคลที่เข้าเฝ้าฯ ถวายชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาของทุกปี เป็นพระราชนิพนธ์ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ พระองค์ทรงเริ่มแปลพระราชดำรัสเรื่องน้ำและสิ่งแวดล้อมซึ่งมีพระราชดำรัส เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๒ เป็นเรื่องแรกหลังจากนั้นก็ทรงแปลพระราชดำรัสในวันเฉลิมพระชนมพรรษาเรื่อยมา

สตีเวนสัน, วิลเลียม, ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา. **นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ = A Man called intrepid.** พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๓๘. ๖๐๓ หน้า.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงแปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษเรื่อง “A Man called intrepid” ของ เซอร์วิลเลียม สตีเฟนสัน เป็นหนังสือที่ได้รับความนิยมและมียอดจำหน่ายกว่าสองล้านเล่ม พระองค์ทรงใช้ระยะเวลาในการแปลถึงสามปีเริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๐ และเสร็จเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๓ แสดงให้เห็นว่าทรงมีพระราชอุตสาหะในการแปลเป็นอย่างมาก นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับ นายอินท์ หรือ Intrepid เป็นชื่อรหัสของเซอร์วิลเลียม สตีเฟนสัน ซึ่งเป็นหัวหน้าหน่วยราชการลับอาสาสมัครของอังกฤษ ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ มีหน้าที่ล้วงความลับทางทหารของเยอรมันเพื่อรายงานต่อนายเซอร์วินสตัน เชอร์ชิล นายกรัฐมนตรีอังกฤษ และประธานาธิบดีรูสเวลท์ แห่งสหรัฐอเมริกา เพื่อร่วมกันต่อต้านการขยายอำนาจของนาซีหรือแผนร้ายของฮิตเลอร์ที่หวังแผ่อำนาจเข้ามาครอบครองโลกโดยมี “นายอินทร์” และผู้ร่วมในงานนี้เป็นตัวอย่างของผู้กล้าหาญที่ยอมอุทิศชีวิตเพื่อความถูกต้อง ยุติธรรม เสรีภาพ และสันติภาพ โดยไม่หวังลาภยศสรรเสริญใด ๆ

ออดี, ฟิลลิส, ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา. **ติโต** = Tito. พิมพ์ครั้งที่ ๘.

กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๓๘. ๑๒๑ หน้า.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงแปลเรื่อง ติโต จากต้นฉบับเรื่อง Tito ของ ฟิลลิส ออดี เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๙ เพื่อใช้ในศึกษาและเรียนรู้บุคคลที่น่าสนใจของโลกคนหนึ่ง รวมถึงผู้สนใจในประวัติศาสตร์ได้รู้จักติโตอย่างกว้างขวางมากขึ้น ติโต รู้จักกันในนามของจอมพลติโต เดิมชื่อ โจชิป โบรช นายกรัฐมนตรีคอมมิวนิสต์คนแรก และประธานาธิบดีของประเทศยูโกสลาเวีย เกิดที่เมืองคุมโรเวค โครเอเชีย ในปี พ.ศ. ๒๔๙๑ ติโตได้แยกประเทศออกจากโซเวียต ทำการพัฒนาประเทศและตั้งตนเป็นประเทศคอมมิวนิสต์อิสระ (ลัทธิติโต) เป็นผู้ก่อตั้งสมาคมประเทศผู้ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ติโต เป็นรัฐบุรุษของประเทศยูโกสลาเวีย ซึ่งประกอบด้วยหลายชนชาติ มีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ เมื่อในยามวิกฤติประชาชนกลับมารวมกันเป็นปึกแผ่น สามารถรักษาความสมบูรณ์และเพิ่มพูนความเจริญของประเทศตลอดชีวิตของเขา ในปี พ.ศ. ๒๕๒๓ ติโตเสียชีวิตมีอายุ ๘๘ ปี หลังจากนั้นประเทศยูโกสลาเวียก็ค่อย ๆ สลายลง จนกระทั่ง มีความแตกแยกจนยากที่จะแก้ไขได้ ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

พระวริยะอุตสาหะในการทรงงานในหลวงของเรา : แรงบันดาลใจในตัวข้าพเจ้า

ดร.วิษุกร ดิเรกศิลป์^๑

มงคลชีวิตที่กล่าวไว้ในทางพระพุทธศาสนา ๓๘ ประการ มีอยู่ข้อหนึ่งกล่าวไว้ว่า ปฏิรูปประเทศาโส การได้เกิดในประเทศถิ่นฐานที่เหมาะสมเป็นมงคลสูงสุดของชีวิต พระธรรมนี้ถูกต้องยิ่งนักที่เราได้เกิดในประเทศไทยภายใต้ร่มพระบารมีขององค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และเป็นบุญประการหนึ่งที่ได้มีโอกาสได้ศึกษาแนวทางการทรงงานของพระองค์เป็นศาสตร์ของพระราชชาติล้าลึกอย่างยิ่ง พระจริยวัตรของพระองค์ที่ประทับใจและถือเป็นต้นแบบในการทำงานในชีวิตประจำวันของข้าพเจ้าจะขอยกมาแสดงเพียง

สองประการ คือ ความเพียรและการใช้ข้อมูลในการทำงาน ดังจะกล่าวต่อไป

ในการทรงงานของในหลวงของเรา พระองค์ทรงแสดงให้เห็นถึงวริยะอุตสาหะของพระองค์โดยตลอด หากพิจารณาถึงพื้นที่ในการทรงงานแล้วเราจะเห็นได้ว่างานของพระองค์อยู่ท่ามกลางสภาพพื้นที่ที่ทุรกันดารแทบทั้งสิ้นกระจายอยู่ทั้ง ๔ ภูมิภาคของประเทศทำให้พระองค์ต้องเสด็จพระราชดำเนินไปยังพื้นที่ เพื่อทรงงาน นายปราโมทย์ ไ้มักลัด อดีตอธิบดีกรมชลประทาน เป็นบุคคลผู้หนึ่งที่เคยถวายงานอย่างใกล้ชิดกล่าวว่า

^๑ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโคกสว่าง (คุรุประชานุกุล) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต ๓

ในรอบหนึ่งปี ในหลวงของเราทรงงาน ๗ เดือนในภูมิภาคต่าง ๆ ๔ ภูมิภาค เหลือจากนั้นเป็นพระราชกรณียกิจในเมืองหลวง เช่น ทรงงานทดลองที่ตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชทานปริญญาบัตร เป็นต้น อีกประมาณ ๔ เดือนเศษ และไม่มีวันหยุดวันเสาร์ อาทิตย์เหมือนทางราชการ ในบางพื้นที่เสด็จฯ โดยเฮลิคอปเตอร์หรือรถยนต์ไปไม่ถึงก็ต้องทรงเสด็จฯ ด้วยพระบาท พระองค์จะต้องเสด็จฯ ขึ้นภูเขาสูงในสภาพเนินเขาที่สูงชันหรือในสภาพที่ต้องลุยน้ำลุยโคลน มี หาก ตัวคูน ที่คอยสร้างความรำคาญเกาะตามมือตามเท้าดูดเลือดและมีข้อสังเกตประการหนึ่งคือ การเสด็จฯ ลงพื้นที่นั้นมักเสด็จไปตอนเย็น หลังจากที่ทรงเยี่ยมราษฎรที่มารอเฝ้ารับเสด็จแล้ว มีอยู่คราวหนึ่งพระองค์เสด็จฯ ไปยังอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ หลังจากทรงเยี่ยมราษฎรแล้วเป็นเวลาจวนเจียนจะพลบค่ำ พระองค์เสด็จไปยังห้วยลำพะยังเพื่อดูพื้นที่ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ มีชาวบ้านเสด็จฯ นำทางโดยใช้รถยนต์ มีชาวบ้านที่ขึ้นรถในขบวนมาด้วยคนหนึ่ง สภาพถนนเป็นถนนดินขรุขระ เป็นหลุมเป็นบ่อไม่ราบเรียบ รถแล่นพืดเหวี่ยงไปตลอดทาง แล่นไปจนสุดถนนเจอคันนาไม่สามารถจะไปได้ คณที่ขับรถนำหน้าขบวนเสด็จฯ ต้องหยุดแล้วลงรถมาชะเง้อดูทาง รถยนต์พระที่นั่งตามมาทัน ในหลวงเสด็จฯ ลงจากรถตรัสว่าหลงทางกันแล้ว เลยแยกมาแล้ว ผ่านแยกทางขวามือนั้นมาแล้ว และตรัสบอกให้ตามพระองค์ไปจะนำไปแล้วขบวนรถก็กลับมาเส้นทางเดิม เมื่อถึงแยกก็ลงรถ ในหลวงนำเดินไปยังจุดที่พิกัดในแผนที่บอกไว้ว่า

เป็นจุดที่น่าจะสร้างอ่างเก็บน้ำได้ ขณะนั้นก็เป็นเวลาจวนพลบค่ำ พระองค์เสด็จฯ นำทางพามุดร่วลวดหนาม นี่แสดงให้เห็นถึงความวิริยะอุตสาหะอดทน ไม่ย่อท้อ แม้จะเป็นเวลาพลบค่ำแล้ว และที่สำคัญข้อมูลของพระองค์แม่นยำกว่าทุกคน ทรงศึกษาแผนที่มาก่อนแล้ว จึงรู้พิกัดที่จะไป และนำคณะไปถูกทาง

ข้อคิดในเหตุการณ์นี้ ประการแรก คือทรงมีความวิริยะอุตสาหะ หรือความเพียร ความอดทน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก เมื่อมีเป้าหมายชัดเจนแล้ว ก็ไปให้ถึงเป้าหมาย ไม่เลิกล้มกลางคัน ถึงแม้ว่าจะไปผิดทาง ถึงแม้ว่าจะเป็นเวลาพลบค่ำ ก็ไม่เป็นปัญหาอุปสรรคในการเดินทางและไปดูพื้นที่การทำงานในชีวิตประจำวันของเราก็เช่นกัน เราไม่ควรย่อท้อ กำหนดเป้าหมายของงานที่แล้วเสร็จเอาไว้ แล้วเดินไปสู่เป้าหมายนั้น ถึงแม้ว่าจะยากลำบากสักปานใดก็ไม่เลิกล้มความตั้งใจ มีการวิเคราะห์ไว้เป็นข้อสังเกตว่า คนไทยขาดความเพียรทำอะไรสู้ชาวต่างชาติ เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ไม่ได้

ก็เห็นจะจริงในข้อนี้ เราเคยคิดบ้างไหมว่าสงครามโลกครั้งที่สองจบลง ญี่ปุ่นพ่ายแพ้สงคราม บ้านเมืองพินาศย่อยยับ โดยเฉพาะเมืองอิโรซิม่า และเมืองนางาซากิ ถูกสหรัฐอเมริกาทิ้งระเบิดปรมาณูลงสองเมืองนี้วอดวาย มีผู้คนบาดเจ็บล้มตายเป็นเรือนแสน และหลังสงครามยังมีข้อผูกมัดกับประเทศผู้ชนะสงครามในการชดใช้ค่าเสียหายที่เรียกว่าค่าปฏิกรสงคราม คนญี่ปุ่นต้องทำงานหนักเพื่อส่งใช้หนี้ ไม่กี่ปีก็ใช้หนี้ได้หมดและสามารถพัฒนาประเทศขึ้นมาเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจได้ ถ้าหน้าไม่แพ้สหรัฐอเมริกาที่เข้าไปปลดอาวุธญี่ปุ่นตอนแพ้สงคราม การบรรลุความสำเร็จในการพัฒนาประเทศชี้ให้เห็นว่า คนญี่ปุ่นมีความอดทนสูงเป็นพิเศษ ในเมืองไทยของเราถ้าเราไม่เอาญี่ปุ่นมาเปรียบเทียบกับเรื่องความอดทน ก็ในหลวงของเราเป็นแหละที่เป็นต้นแบบในเรื่องนี้ได้ ความเพียร เป็นธรรมะข้อหนึ่งในหมวดทศพิธราชธรรม อันเป็นธรรมของพระราชาที่ปกครองประชาชน คือข้อที่ ๖ ว่าด้วย ความเพียร ตปะ แปลว่า การขจัดความเกียจคร้าน พระราชนิพนธ์ของในหลวงเรื่องพระมหากษัตริย์สอนเราในเรื่องความเพียร ความเพียรก็ยอม

ต้องอาศัยความอดทนเป็นพื้นฐาน พระมหากษัตริย์ล่องเรือสำเภาไปค้าขายสินค้ายังเมืองสุวรรณภูมิ เกิดอับปางลงกลางมหาสมุทร พระมหากษัตริย์ได้อาศัยความเพียรในการลอยคอว่ายน้ำอยู่ในมหาสมุทรถึงเจ็ดวันเจ็ดคืน ในขณะนั้นนางมณีเมขลาซึ่งเป็นเทพธิดา มีหน้าที่คอยตรวจตราดูแลท้องมหาสมุทรได้มาพบพระมหากษัตริย์ และถามว่านี่ใคร เมื่อแลไม่เห็นฝั่งก็อุตสาหะพยายามว่ายน้ำอยู่ท่ามกลางมหาสมุทร ท่านรู้อำนาจประโยชน์อะไร จึงพยายามว่ายน้ำอยู่อย่างนี้นักหนา พระมหากษัตริย์ตอบว่า เราได้ตรองเห็นปฏิบัติแห่งโลกและอานิสงส์แห่งความเพียร เพราะฉะนั้น ถึงแม้จะมองไม่เห็นฝั่ง เราก็ต้องพยายามว่ายน้ำอยู่ท่ามกลางมหาสมุทร จากการกล่าวโต้ตอบระหว่างพระมหากษัตริย์กับนางมณีเมขลา พระองค์ทรงสอนพสกนิกรให้มีความมุ่งมั่น ให้มีความเพียรพยายาม อย่าเกียจคร้าน เมื่อทำงานเหน็ดเหนื่อยก็อย่าท้อถอย แม้จะพบปัญหาอุปสรรคก็อย่าละทิ้งความพยายาม เหมือนกับพระมหากษัตริย์นั้น ถึงแม้ว่าจะมองไม่เห็นฝั่งก็ยังเพียรพยายามว่ายน้ำต่อไปอย่างไม่ท้อถอย สุดท้ายผลแห่งความเพียรก็นำไปสู่ความสำเร็จสมใจปรารถนา

ข้อคิดในประการที่สอง เรื่องการอาศัย ข้อมูลในการทรงงาน ในหลวงของเราทรงงานด้วย อาศัยข้อมูลทั้งสิ้น ก่อนจะลงพื้นที่ในวันถัดไป กลางคืนพระองค์จะทรงศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะพื้นที่ที่จะลงไปสำรวจ พระองค์จะศึกษา แผนที่ พิกัดในแผนที่ถึงที่ตั้งของพื้นที่ ซึ่งในเรื่องการใช้แผนที่นั้น เป็นที่เลื่องลือกันว่าพระองค์เก่งในเรื่อง การอ่านแผนที่ แผนที่ของพระองค์จะให้มาตราส่วน ๑ : ๕๐,๐๐๐ และเช็คข้อมูลจากแผนที่ทางทหาร ประกอบด้วย ทรงชี้แนะได้ว่าแผนที่ทางทหารตก หล่นอะไรบ้างเมื่อพระองค์ลงไปพบเห็นสภาพจริง ก็ทรงให้ข้อมูลทางทหารในการปรับให้เป็นปัจจุบัน เป็นที่รู้จักกันในหมู่ข้าราชการที่คอยรับใช้ถวายงานแด่ พระองค์ว่าทรงใช้แผนที่ได้อย่างแม่นยำมากและ พระองค์มีการพัฒนาแผนที่ของพระองค์ โดยการ พับปะติดแผนที่ในหลาย ๆ ส่วนมาเป็นเล่มเดียวกัน

ทำให้สะดวกในการหยิบฉวยเมื่อจะลงพื้นที่ เมื่อ กลับถึงตำหนักที่พักก็จะทรงทบทวนสิ่งที่พระองค์ลงไป เห็นมาในพื้นที่จริง กับแผนที่ฉบับที่พระองค์ใช้ มีการปรับข้อมูลเป็นประจำ เรียกว่าอัปเดตข้อมูล แทบทุกวัน และในการใช้แผนที่พระองค์จะกางแผนที่ ลงที่พื้นห้องทรงงาน ไม่โปรดใช้โต๊ะเพราะเมื่อ กางแผนที่แล้วจะล้นโต๊ะ จึงทรงนั่งพับเพียบกับพื้นและ กางแผนที่ ในการหาข้อมูล พระองค์จะลงพื้นที่เพื่อ ดูสภาพทางภูมิศาสตร์ สภาพดินฟ้าอากาศ ตลอดจนสภาพสังคมของชุมชนนั้น ๆ เรียกว่าทรง ศึกษาภูมิสังคม คือ ทั้งภูมิศาสตร์ที่ตั้ง และสังคม ความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วน ก่อนลงสรุปข้อมูล และ ลงพื้นที่ในวันรุ่งขึ้น ในการแสวงหาข้อมูลของ พระองค์ทรงใช้เครื่องมือที่หลากหลายประกอบกัน นอกจากที่กล่าวมาแล้วว่าทรงใช้แผนที่ ก็ทรงใช้

เครื่องมืออย่างอื่นอีก เช่น เชื่อมทิศเมื่อทรงลงพื้นที่ก็มีการใช้วิทยุสื่อสารในการสอบถามหรือบอกให้ทีมงานเช็คข้อมูล การใช้บาร์โอมิเตอร์เพื่อดูสภาพความกดอากาศ และที่สำคัญพระองค์จะทรงหาข้อมูลจากพื้นที่โดยตรงอีกครั้งหนึ่งก่อนลงสรุป โดยสอบถามจากประชาชนในพื้นที่ ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ในการเก็บข้อมูลแหล่งข้อมูลปฐมภูมิเป็นแหล่งที่จะให้ข้อมูลได้ตรงประเด็นถูกต้อง และแม่นยำค่อนข้างมาก การทำงานของเราก็คงเช่นกัน เราต้องศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับงานที่เราทำ เช่น ถ้าเราจะทำการค้าขาย เราก็ต้องศึกษาทำเลที่ตั้ง ของชุมชนที่เราจะนำสินค้าไปขาย ศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคของกลุ่มเป้าหมายสินค้าของเรา ก่อนการลงทุน ข้อมูลจะบอกให้เราทราบความสำคัญ ปัญหาของงาน ตลอดจนการวิเคราะห์

ความต้องการในการพัฒนา มีคำกล่าวที่อ้างถึงตำราพิชัยสงครามของซุนวูไว้ว่า รู้เขา รู้เรา รบร้อยครั้ง ชนะร้อยครั้ง นั่นคือ ความสำคัญของข้อมูลในการทำงานนั่นเอง หลักคิดของในหลวงของเราในเรื่องเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ก็เป็นหลักการของการศึกษาข้อมูลเพื่อวางแผนดำเนินงานนั่นเอง

ที่นำมากล่าวเพียงสองประการใช้ว่าจะมีเพียงนี้ แต่ต้องการชี้ให้เห็นถึงเรื่องความเพียร ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จ และการที่จะทำงานสำเร็จได้นั้น ต้องรู้จักการใช้ประโยชน์จากข้อมูลในการทำงาน ยังมีอีกหลายประเด็นเกี่ยวกับการทรงงาน คงไม่สามารถนำมากล่าวไว้ในบทความนี้ได้หมดสิ้นแน่นอน จึงอยากจะทำให้หลักคิดแก่ท่านผู้อ่านไว้เป็นเบื้องต้นเท่านั้นเอง ♦

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง. **เย็นศิระเพราะพระบริบาล**. กรุงเทพฯ : กรมฯ, ๒๕๕๓.

กรมส่งเสริมการเกษตร. **พระเจ้าแผ่นดินนักส่งเสริมการเกษตร**. กรุงเทพฯ : กรมฯ, ๒๕๕๐.

ปราโมทย์ ไ้มักัด. **การทรงงานของพ่อในความทรงจำ เล่มที่ ๑**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตะวันออก, ๒๕๕๕.

----- **การทรงงานของพ่อในความทรงจำ เล่มที่ ๒**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตะวันออก, ๒๕๕๖

พระเจ้าแผ่นดินของเราและเหตุการณ์สำคัญในรัชสมัย. นนทบุรี : สำนักพิมพ์ศรีปัญญา, ๒๕๕๘.

ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา. **พระมหาชนก**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๐.

สุเมธ ตันติเวชกุล. **ตามรอยพระยุคลบาท ครูแห่งแผ่นดิน**. กรุงเทพฯ : วี – พรินท์, ๒๕๕๖

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. **๘๐ พรรษา ปวง**

ประชาเป็นสุขสันต์. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ, ๒๕๕๐.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. **พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับเศรษฐกิจพอเพียง**.

กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ, ๒๕๕๐.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชกับเพลงพระราชนิพนธ์

วิภาณันท์ ลำงาม^๑

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่มีพระปรีชาสามารถทางดนตรี ทรงเป็นคีตกวีและนักดนตรีที่ชาวโลกยกย่อง ทรงเกี่ยวข้องกับการดนตรีมาตั้งแต่สมัยที่ยังทรงเป็นสมเด็จพระอนุชาธิราช ในรัชกาลที่ ๘ ขณะที่ทรงศึกษาอยู่ ณ ประเทศสวีเดนแลนด์ ได้ทรงฝึกเครื่องดนตรีที่โปรดมากที่สุดคือ Clarinet และ Saxophone ทั้งนี้ทรงได้รับการถวายการสอนและฝึกตามแบบฉบับการศึกษาดนตรีอย่างแท้จริง โดยทรงเรียนดนตรีทั้งในลีลาคลาสสิก และลีลาดนตรีแจ๊ส ทรงมีพระราชหฤทัย และโปรดที่จะทรงดนตรีแบบแจ๊สมากกว่า แต่ก็ยังต้องทรงฝึกดนตรี

ในลีลาดนตรีคลาสสิกด้วย พระอาจารย์ได้ถวายคำแนะนำ ให้ทรงฝึกอย่างเข้มงวดนานกว่า ๒ ปี เมื่อได้ทรงฝึกฝนดนตรีขั้นพื้นฐานพอสมควรแล้ว จึงเริ่มทรงดนตรีไปในแนวแจ๊ส โดยทรงฝึกเครื่องเป่ากับแผ่นเสียงของวงดนตรีที่มีชื่อเสียง เช่น วงดนตรีของซิดนีย์ บาร์เช่ (Sydney Bachet) ซึ่งเป็นนักเป่า Soprano Saxophone ที่มีชื่อเสียงของโลก ในฐานะนักดนตรีทรงเป็นนักดนตรี ที่มีพระปรีชาสามารถในทางบรรเลงเสียงนักดนตรีอาชีพ ในฐานะดุริยิกวิ ทรงพระราชนิพนธ์เพลงไว้ถึง ๔๘ เพลง ซึ่งเป็นที่นิยมของคนไทย และชาวต่างประเทศเป็นอย่างมาก โดยบทเพลงพระราชนิพนธ์ที่พระองค์ทรงพระราช

^๑ บรรณารักษ์ปฏิบัติการ สำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร

นิพนธ์ทำนองเพลงตั้งแต่ยังทรงเป็นสมเด็จพระอนุชาธิราช ทั้งเพลงที่ทรงพระราชนิพนธ์ทำนองด้วยพระองค์เอง และเพลงที่พระราชนิพนธ์เนื้อร้องภาษาอังกฤษ ซึ่งเพลงที่ทรงพระราชนิพนธ์ทำนองและเนื้อร้องภาษาอังกฤษด้วยพระองค์เอง มี ๕ เพลง ได้แก่ Echo, Still on My Mind, Old-Fashioned Melody, No Moon และ Dream Island

ในยุคแรกหลังจากที่เพลงพระราชนิพนธ์มีทำนองและเนื้อร้องสมบูรณ์แล้ว จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ครูเอื้อ สุนทรสนาน นำไปบรรเลงในวงดนตรีกรมโฆษณาการหรือวงสุนทราภรณ์ ระยะหลังพระองค์ทรงมีพระราชกรณียกิจมากมาย ทำให้พระองค์ทรงไม่มีเวลาที่จะทรงพระราชนิพนธ์เพลงใหม่ ๆ ออกมา เพลงสุดท้ายที่พระองค์ทรงพระราชนิพนธ์ออกมาคือเพลง "เมนูไข่" เป็นเพลงแนวสนุกสนาน เนื้อร้องโดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานเป็นของขวัญในวันพระราชสมภพครบ ๗๒ พรรษาแด่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ เมื่อพุทธศักราช ๒๕๓๘

เพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

๑. แสงเทียน (Candle Light Blues)

เป็นเพลงพระราชนิพนธ์เพลงแรก เป็นงานทดลองของพระองค์ในจังหวะบลูส์ ได้พระราชทานให้นำออกบรรเลงครั้งแรก พุทธศักราช ๒๔๙๐ และในพุทธศักราช ๒๔๙๖ นางสาวสดใส วาณิชวัฒนา (รองศาสตราจารย์สดไฉ่ พันธุ์โกมล) ประพันธ์เนื้อ

ร้องภาษาอังกฤษ

๒. ยามเย็น (Love at Sundown) เป็น

งานทดลองของพระองค์ในจังหวะฟอกซ์ทรีอต พระราชทานเพลงพระราชนิพนธ์ที่มีเนื้อร้องสมบูรณ์ให้นายเอื้อ สุนทรสนาน มอบให้นายคีติ คีตากร นักดนตรีชาวฟิลิปปินส์ นำไปแยกและเรียบเรียงเสียงประสาน

๓. เพลงสายฝน (Falling Rain) ทรง

พระราชทานให้พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ นิพนธ์เนื้อร้องภาษาไทย และทรงนิพนธ์เนื้อร้องภาษาอังกฤษร่วมกับท่านผู้หญิงนพคุณ ทองใหญ่ ณ อยุธยา เป็นเพลงจังหวะวอลท์ที่ไพเราะ มีลีลานุ่มนวลอ่อนหวานเหมาะสำหรับลีลาศ

๔. ใกล้รุ่ง (Near Dawn) ทรงพระราชทาน

ให้วงดนตรีสุนทราภรณ์ นำออกบรรเลงครั้งแรกทางสถานีวิทยุกระจายเสียงกรมโฆษณาการเมื่อเดือนกรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๘๙

๕. ชะตาชีวิต (H.M. Blues) ทรงพระราช

นิพนธ์หลังจากเสด็จขึ้นครองราชย์ และเสด็จพระราชดำเนินกลับไปทรงศึกษาต่อที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์อีกวาระหนึ่ง วันเสาร์ที่ ๖ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๙๐ ได้ตั้ง “วงกระป๋อง” เล่นดนตรีที่พระตำหนักวิลล่าวัฒนา เมืองโลซาน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ นิพนธ์เนื้อร้องภาษาอังกฤษใส่ในทำนองเพลงที่ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นและศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร เป็นผู้ประพันธ์เนื้อร้องภาษาไทย

๖. ดวงใจกับความรัก (Never Mind the Hungry Men's Blues) ทรงพระราชทานทำนองเพลงแก่พระเจ้า วรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ ให้ทรงนิพนธ์เนื้อร้องภาษาอังกฤษ และให้นักดนตรีออกบรรเลงในวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ครบ ๒๐ พรรษา ในวันเสาร์ที่ ๖ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๙๐

๗. มาร์ชราชวัลลภ (Royal Guards March) ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้น หลังจากเสด็จขึ้นเถลิงถวัลย์ราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์ในรัชกาลที่ ๙ และทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย ในจังหวัดมณฑลและพระราชทานให้เป็นเพลงประจำกรมทหารราบที่ ๑ มหาดเล็กรักษาพระองค์ เพื่อใช้ในพิธีสวนสนาม

๘. อาทิตย์อัสดง (Blue Day) ทรงพระราชนิพนธ์ขณะประทับแรมบนภูเขาในเมืองดาโวล ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

๙. เทวาคูฝัน (Dream of Love Dream of You) บทเพลงนี้สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ขณะยังทรงเป็นหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิตติยากร ทรงขับร้องเพลงพระราชนิพนธ์ Dream of Love Dream of You พร้อมด้วยเพลงพระราชนิพนธ์ Blue Day หลังพระกระยาหารค่ำในงานเลี้ยง ณ สถานเอกอัครราชทูตไทย ประจำกรุงลอนดอน เมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๙๒ ก่อนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะพระราชทานพระอัมรรค์หมั้นในวันนั้น

๑๐. คำหวาน (Sweet Words) ทรงพระราชนิพนธ์เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๑๓ กุมภาพันธ์

พุทธศักราช ๒๔๙๒ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ นิพนธ์เนื้อร้องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

๑๑. มหาจุฬาลงกรณ์ (Maha Chulalongkorn) เป็นเพลงพระราชนิพนธ์เพลงแรกที่ใช้ทำนองเพลงแบบ Pentatonic Scale หรือ Five Tone Scale ซึ่งหมายถึง ในบทเพลงจะประกอบด้วยตัวโน้ตทั้งหมดเพียง ๕ เสียงเท่านั้น ในปีพุทธศักราช ๒๔๙๗ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นายเทวาประสิทธิ์ พาทยโกศล นำทำนองเพลง "มหาจุฬาลงกรณ์" ซึ่งเป็นเพลงที่มีทำนองเพลงในแนวสากลมาปรับปรุงให้มีทำนองเพลงในแนวไทยเดิมเพื่อใช้สำหรับเป็นเพลงใหม่โรงก่อนการบรรเลงดนตรีไทย นายเทวาประสิทธิ์ รับพระราชทานลงมาทำและบรรเลงถวายด้วยวงปี่พาทย์ถึงสองครั้งด้วยกัน หลังจากทรงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงแก้ไขจนเป็นที่พอพระราชหฤทัยแล้วจึงพระราชทานเพลงนี้แก่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑๒. แก้วตาขวัญใจ (Lovelight in My Heart) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ นิพนธ์เนื้อร้องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เป็นเพลงในจังหวัดวอลซ์

๑๓. พรปีใหม่ มีพระราชประสงค์ที่จะพระราชทานพรปีใหม่ แก่บรรดาพสกนิกรไทยด้วยเพลง จึงทรงพระราชนิพนธ์เพลง "พรปีใหม่" และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ นิพนธ์เนื้อร้อง แล้ว

พระราชทานแก่วงดนตรี ๒ วง คือ วงดนตรีนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นำออกบรรเลง และวงดนตรีสุนทราภรณ์ นำออกบรรเลง วันอังคารที่ ๑ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๙๕

๑๔. รักคืนเรือน (Love Over Again) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ นิพนธ์เนื้อร้องทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทย แล้วพระราชทานให้นำออกบรรเลงในงานของสมาคมนักเรียนเกาอังกฤษในพระบรมราชูปถัมภ์

๑๕. ยามค่ำ (Twilight) พระราชทานให้นำออกบรรเลง ในงานของสมาคมนักเรียนเกาสหรัฐอเมริกา ในพระบรมราชูปถัมภ์ เมื่อวันเสาร์ที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๙๕ เป็นเพลงในจังหวะฟอกซ์ทรีออต

๑๖. ยิ้มสู้ (Smiles) เป็นบทเพลงพระราชนิพนธ์เพื่อเป็นการปลอบขวัญและให้กำลังใจแก่คนตาบอด แล้วพระราชทานให้นำไปบรรเลง ในงานสมาคมช่วยคนตาบอด เมื่อวันเสาร์ที่ ๑ มีนาคม ๒๔๙๕

๑๗. มาร์ชธงไชยเฉลิมพล (The Colours March) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานแก่กองทัพบกไทย เพื่อใช้ในการเชิญธงไชยเฉลิมพลในพิธีการของกองทัพ

๑๘. เมื่อโสมส่อง (I Never Dream) พระราชทานให้นำไปบรรเลงในงานรื่นเริงประจำปีของสมาคมนักเรียนเกาสหรัฐอเมริกาในพระบรมราชูปถัมภ์ ต่อมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ท่าน

ผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา แต่งเนื้อร้องภาษาไทยถวาย

๑๙. ลมหนาว (Love in Spring) ได้พระราชทานเพลงนี้ออกบรรเลงครั้งแรกในงานประจำปีของสมาคมนักเรียนเกาอังกฤษในพระบรมราชูปถัมภ์ ต่อมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา แต่งเนื้อร้องภาษาไทยถวาย

๒๐. ศุกร์สัณณลักษณ์ (Friday Night Rag) เป็นเพลงประจำวงดนตรี "ลายคราม" โดยบรรเลงทุกครั้งที่ทรงดนตรีกับวงลายคราม พระราชทานออกบรรเลงครั้งแรกทางสถานีวิทยุ อ.ส. ประพันธ์เนื้อร้องโดย หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

๒๑. Oh I say Oh I Say ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ หม่อมราชวงศ์ เสนีย์ ปราโมช ประพันธ์เนื้อร้องภาษาอังกฤษ แล้วพระราชทานให้นำออกบรรเลงในงานของสมาคมนักเรียนเกาสหรัฐอเมริกาในพระบรมราชูปถัมภ์

๒๒. Can't You Ever See พระราชทานให้นำออกบรรเลงในงานรื่นเริงประจำปีของสมาคมนักเรียนเกาอังกฤษในพระบรมราชูปถัมภ์ เพลงพระราชนิพนธ์ นี้ไม่มีเนื้อร้องภาษาไทย

๒๓. Lay Kram Goes Dixie พระราชทานให้แก่ วงลายคราม ซึ่งเป็นวงดนตรีแจ๊สส่วนพระองค์ ที่ทรงตั้งขึ้นหลังจากเสด็จนิวัตประเทศไทย บรรเลงครั้งแรกทางสถานีวิทยุ

๒๔. คำแล้ว (Lullaby) พระราชนิพนธ์เพลงนี้ขึ้นเพื่อกล่อมพระราชโอรสและพระราชธิดา

๓ พระองค์ ที่ยังทรงพระเยาว์อยู่ มีเรื่องเล่าว่า ครั้งหนึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงอุ้มสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีไว้ในอ้อมพระกรข้างหนึ่ง อีกข้างหนึ่งทรงอิเล็กทรอนิกส์เพลงพระราชนิพนธ์ Lullaby แล้วสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ พระองค์น้อยก็บรรทมหลับไป

๒๕. สายลม (I Think of You) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ นิพนธ์เนื้อร้องทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทย แล้วพระราชทานให้นำออกบรรเลงครั้งแรกในงานของ สมาคมนักเรียนเก่าสหรัฐอเมริกา ในพระบรมราชูปถัมภ์

๒๖. ไกลกังวล (When) หรือ เกิดเป็นไทยตายเพื่อไทย ทรงพระราชนิพนธ์ทำนองขณะประทับอยู่ที่วังไกลกังวล ในพุทธศักราช ๒๕๐๐ เพื่อพระราชทานให้เป็นเพลงประจำวงดนตรี "อ.ส. วันศุกร์" ใช้บรรเลงเป็นเพลงสุดท้ายก่อนเลิกเล่นดนตรี

๒๗. แสงเดือน (Magic Beams) เพลงพระราชนิพนธ์นี้มีลีลาชดช้อย อ่อนหวาน สง่างามเหมาะสำหรับประกอบการเต้นบัลเล่ต์ จึงได้พระราชทานให้อัญเชิญไปประกอบการแสดงบัลเล่ต์ในงานสมาคมนักเรียนเก่าอังกฤษในพระบรมราชูปถัมภ์

๒๘. ฝัน (Somewhere Somehow) หรือ เพลินภูผิงค์ พระราชทานให้นำออกบรรเลงครั้งแรกในงานสมาคมนักเรียนเก่าสหรัฐอเมริกาในพระบรมราชูปถัมภ์ และพระราชทานให้บรรเลงใน

งานสมาคมนักเรียนเก่าอังกฤษในพระบรมราชูปถัมภ์ ต่อมาเมื่อสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถเสด็จฯ แปรพระราชฐานไปประทับ ณ พระตำหนักภูพิงค์ราชนิเวศน์ ทรงประทับพระราชหฤทัยในความงามของอุทยานดอกไม้ นานาพรรณและภูมิทัศน์โดยรอบ จึงได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานทำนองเพลงนี้ให้ท่านผู้ทรงคุณวุฒิ บุนนาค แต่งเนื้อร้อง "เพลินภูผิงค์" ขึ้นอีกเนื้อร้องหนึ่ง

๒๙. มาร์ชราชนาวิกโยธิน (Royal Marines March) ได้โปรดเกล้าฯ ให้วงดนตรีกองทัพอากาศและกองเรือสหรัฐอเมริกา นำออกบรรเลงในวันที่ราชนาวิกโยธินไทยแข่งขันฟุตบอลเชื่อมความสามัคคีกับนาวิกโยธินสหรัฐอเมริกา ณ สนามกีฬาแห่งชาติ เพื่อหารายได้สมทบทุนมูลนิธิ "มหิดล"

๓๐. ภิรมย์รัก (A Love Story) เป็นส่วนหนึ่งของเพลงพระราชนิพนธ์ชุด กินรี หรือ Kinari Suite ประกอบการแสดงระบำบัลเล่ต์ชุด มโนห์รา ทรงแยกและเรียบเรียงเสียงประสานด้วยพระองค์เองทั้งชุด โปรดเกล้าฯ ให้วงดนตรีสุนทราภรณ์ บรรเลงประกอบการแสดงบัลเล่ต์ชุดมโนห์รา

๓๑. Nature Waltz เป็นหนึ่งในเพลงชุด Kinari Suite หรือ กินรี เพื่อประกอบการแสดงระบำบัลเล่ต์ ชุด มโนห์รา ทรงแยกและเรียบเรียงเสียงประสานด้วยพระองค์เองทั้งชุด

๓๒. The Hunter เป็นหนึ่งในเพลงชุด Kinari Suite หรือ กินรี เพื่อประกอบการแสดงระบำบัลเล่ต์ ชุด มโนห์รา โปรดเกล้าฯ ให้วงดุริยางค์ราชนาวิกโยธินบรรเลงประกอบการแสดงบัลเล่ต์ชุดมโนห์รา

๓๓. Kinari Waltz เป็นหนึ่งในเพลงชุด Kinari Suite หรือ กิณรี เพื่อประกอบการแสดง ระบำบัลเลต์ ชุด มโนห์รา

๓๔. แผ่นดินของเรา (Alexandra) ทรงพระราชนิพนธ์โอกาสที่เจ้าหญิงอเล็กซานดราแห่งเคนท์ สหราชอาณาจักร เสด็จเยือนประเทศไทย โดยในครั้งนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จไปรับด้วยพระองค์เองที่สนามบินดอนเมือง ระหว่างที่รอเครื่องบินลงจอดราว ๑๐ นาที พระองค์ก็ทรงตัดสินใจพระทัยที่จะแต่งเพลงต้อนรับเจ้าหญิงในการมาเยือนครั้งนี้

๓๕. พระมหามงคล ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานแก่ครูเอื้อ สุนทรสนาน เพื่อใช้เป็นเพลงประจำวงดนตรีสุนทราภรณ์ ในโอกาสที่ก่อตั้งมาครบ ๒๐ ปี

๓๖. ยุงทอง ทรงประพันธ์ทำนองและพระราชทานให้เป็นเพลงประจำมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยได้ใช้เพลงประจำมหาวิทยาลัยทำนองมอญดูดาว ซึ่งขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์) ประพันธ์เป็นเพลงประจำมหาวิทยาลัย จนกระทั่งวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๐๖ พระองค์เสด็จมาทรงดนตรี ณ หอประชุมใหญ่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และทรงบรรเลงทำนองเพลงที่จะพระราชทานให้เป็นเพลงประจำ

๓๗. ในดวงใจนิรันดร์ (Still on My Mind) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์เนื้อร้องภาษาอังกฤษด้วยพระองค์เองเป็นเพลงแรก

ต่อมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร ประพันธ์เนื้อร้องภาษาไทยถวาย

๓๘. เตือนใจ (Old-Fashioned Melody)

พุทธศักราช ๒๕๑๐ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ท่านผู้หญิงมณีรัตน์ บุนนาค และหม่อมหลวงประพันธ์ สนิทวงศ์ ประพันธ์เนื้อร้องภาษาไทยถวาย

๓๙. ไร้เดือน (No Moon) หรือ ไร้จันทร์

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นายอาจินต์ ปัญจพรรค์ ประพันธ์เนื้อร้องภาษาไทยถวาย ชื่อ "ไร้จันทร์" ท่านผู้หญิงมณีรัตน์ บุนนาค และหม่อมหลวงประพันธ์ สนิทวงศ์ ประพันธ์เนื้อร้องภาษาไทยถวายชื่อ "ไร้เดือน"

๔๐. เกาะในฝัน (Dream Island)

พระราชนิพนธ์ทำนองและเนื้อร้องภาษาอังกฤษ พร้อมกันนี้ใน พุทธศักราช ๒๕๐๘

๔๑. แว่ว (Echo)

ทรงพระราชนิพนธ์ทำนองและเนื้อร้องภาษาอังกฤษพร้อมกันนี้ใน พุทธศักราช ๒๕๐๘ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร ประพันธ์เนื้อร้องภาษาไทยถวาย เพลงนี้วงดนตรีสุนทราภรณ์ นำออกบรรเลงเป็นครั้งแรกในงานสังคีตมงคล

๔๒. เกษตรศาสตร์

เป็นเพลงพระราชนิพนธ์ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานให้เป็นเพลงประจำมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

๔๓. ความฝันอันสูงสุด (The Impossible Dream)

ท่านผู้หญิงมณีรัตน์ บุนนาค ได้รับพระราชเสาวนีย์จากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

ให้เขียนบทกลอนแสดงความนิยมส่งเสริมคนดีให้มีกำลังใจทำงานเพื่ออุดมคติเพื่อประเทศชาติ ออกมาเป็นกลอน ๕ บท โดยถอดความมาจากเพลง The Impossible Dream ซึ่งเป็นเพลงละครบรอดเวย์มาจากเรื่อง Man of La Mancha

๔๔. เราสู้ พระราชทานให้เป็นของขวัญปีใหม่แก่ทหาร อาสาสมัครและตำรวจชายแดน ทรงหยิบซองจดหมายใกล้พระหัตถ์มาตีบรรทัด ๕ เส้น เพื่อทรงพระราชนิพนธ์ทำนอง เสร็จแล้วพระราชทานให้ วง อ.ส. วันศุกร์ ซึ่งกำลังบรรเลงอยู่ในงานวันขึ้นปีใหม่ ๑ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๑๗

๔๕. เรา-เหล่าราบ ๒๑ (We-Infantry Regiment 21) เพลงนี้ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ มีพระราชเสาวนีย์ให้ร้อยตำรวจโท วัลลภ จันทรแสงศรี แต่งเนื้อเพลงให้แก่กรมทหารราบที่ ๒๑ รักษาพระองค์ หรือที่รู้จักในนามว่า "ทหารเสือราชินี" แล้วนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระราชนิพนธ์ทำนองเพลงพระราชทาน

๔๖. Blues for Uthit ทรงพระราชนิพนธ์เพื่อเป็นอนุสรณ์แก่นายอุทิศ ทินกร ณ อยุธยา นักดนตรี วง อ.ส. วันศุกร์ ที่ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๒๒ และได้พระราชทานให้วงดนตรี อ.ส.วันศุกร์ นำออกบรรเลงครั้งแรกทางสถานีวิทยุ อ.ส.

๔๗. รัก บทเพลงพระราชนิพนธ์เพลงนี้ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถกราบบังคมทูล พระกรุณาขอให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ทรงพระราชนิพนธ์ทำนองเพลงสำหรับกลอนสุภาพ ๓ บท ที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระราชนิพนธ์ไว้เมื่อพระชนมายุ ๑๒ พรรษา

๔๘. เมนูไข่ พระราชทานเป็นของขวัญวันพระราชสมภพครบ ๗๒ พรรษา สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ด้วยทรงรำลึกได้ว่า สมเด็จพระเชษฐภคินีโปรดเสวยพระกระยาหารที่ทำจากไข่ เป็นแรงบันดาลใจให้ทรงพระราชนิพนธ์ กอปรกับทรงพบโคลงสี่ "เมนูไข่" ที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงพระราชนิพนธ์ไว้เมื่อ พุทธศักราช ๒๕๑๘ พระราชทานให้พลเรือตรี หม่อมหลวงอัศนี ปราโมช นำไปแยกและเรียบเรียงเสียงประสาน เพื่อให้วง อ.ส. วันศุกร์นำออกบรรเลงและขับร้องในงานพระราชทานเลี้ยงฉลองสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

เพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทุกเพลงมักได้รับการอนุรักษ์มาเล่นหรือบันทึกเสียงในรูปแบบต่างๆ อยู่เสมอ ทั้งจากทำนองเพลงดั้งเดิมก็ถูกนำไปถ่ายทอดในหลากหลายลีลา เพลงร้อง เพลงบรรเลง ทั้งในลีลาเพลงแจ๊ส เพลงคลาสสิก และเพลงสมัยนิยม มีตั้งแต่บรรเลงด้วยเครื่องดนตรีชิ้นเดียว อย่างกีตาร์คลาสสิก หรือเปียโน ไปกระทั่งวงขนาดใหญ่ และวงออร์เคสตรา จึงเป็นข้อพิสูจน์อย่างชัดเจนว่า พระอัจฉริยภาพทางด้านดนตรีของพระองค์นั้นเป็นที่ประจักษ์แก่ชาวไทยและชาวโลก ♦

บรรณานุกรม

กรมศิลปากร. หอสมุดแห่งชาติ. **ภูบดินทร์ปิ่นสยาม**. กรุงเทพฯ : กรมฯ, ๒๕๓๙.

คีตมหาราชสดุดี. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๐.

ดนตรีจากพระราชหฤทัย ศูนย์รวมใจแห่งปวงชน. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ, ๒๕๓๙.

บทเพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช. สืบค้นจาก
<http://kanchanapisek.or.th/royal-music/index.th.html>. (๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๙).

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช”. **พลอยแถมเพชร**. ๘, ๑๘๙ (๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๒) :
๖๔ – ๗๖.

เพลงพระราชนิพนธ์พร้อมประวัติ. กรุงเทพฯ : บริษัทสยามกลการ จำกัด, ๒๕๒๒.

“เพลงพระราชนิพนธ์”. **พลอยแถมเพชร**. ๘, ๑๘๙ (๑๕ ธันวาคม ๒๕๔๒) : ๑๓๘ – ๑๙๐.

เพลงพระราชนิพนธ์. สืบค้นจาก <http://web.ku.ac.th/king72/2530/music.htm>. (๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๙).

ภาธร ศรีกรานนท์. **เลิศล้ำคำกรอง ทำนองแห่งแผ่นดิน : รวมเนื้อร้องเพลงพระราชนิพนธ์ พร้อมเกร็ด
ประวัติ ๔๘ เพลง**. กรุงเทพฯ : สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (องค์การมหาชน), ๒๕๔๙.

แมนรัตน์ ศรีกรานนท์. “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับเพลงพระราชนิพนธ์”. **วารสารราชบัณฑิตยสภา**.
๒๗ (ฉบับพิเศษ ธันวาคม ๒๕๔๕) : ๑๑๙ – ๑๒๒.

สุกรี เจริญสุข. **ในหลวงกับพระอัจฉริยภาพด้านดนตรีทรงเป็นนักดนตรีและเป็นดุริยกวี**. สืบค้นจาก
<http://kanchanapisek.or.th/articles/music.th.html>. (๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๙).

**สำนักหอสมุดแห่งชาติ. ที่ระลึกพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิด
หอสมุดดนตรีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙**. กรุงเทพฯ : สำนักหอสมุดแห่งชาติ
กรมศิลปากร, ๒๕๔๐.

สำนักหอสมุดแห่งชาติ. สื่อบัณฑิตนิตยสาร พระสถิตในดวงใจนักร้อง. กรุงเทพฯ : สำนักฯ, ๒๕๕๐.

เอกกษัตริย์อัจฉริยะ. กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัยร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน,
๒๕๔๐.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จฯ เปิดอาคารหอสมุดดนตรีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙
ในวันพฤหัสบดีที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๐

เย็นศิระเพราะพระบริบาล

กนกอร ศักดาเดช^๑

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่เปี่ยมด้วยพระมหากรุณาธิคุณ ทรงพัฒนาประเทศชาติและประชาชนอย่างแท้จริง พระองค์ทรงลดช่องว่างและความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองและชนบท สร้างโอกาสมากมายให้กับคนที่ยู่ในพื้นที่ห่างไกล ซึ่งบางครั้งคนทั่วไปเมื่อ ๗๐ ปีที่แล้ว

แม้กางแผนที่ก็ยังไปไม่ถึง ข้างเจ้าเติบโตในชนบท มีความทรงจำเกี่ยวกับพระองค์ตั้งแต่เป็นเด็กถูกอบรมสั่งสอนให้รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความทรงจำเล็กๆ ที่จำได้แม้จะขาดหายไปบ้าง แต่ห้าสิบปีที่ผ่านมา...ภาพของพระองค์ที่เสด็จพระราชดำเนินบนแผ่นดินในอำเภอเล็กๆ ของจังหวัดเล็กๆ ยังเป็นหนึ่งในความทรงจำวัยเยาว์ของข้าพเจ้าไม่รู้ลืม ข้าพเจ้าเป็นลูกข้าราชการซึ่งต้องโยกย้ายไปหลายแห่ง

^๑ ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร

ส่วนใหญ่จะเป็นอำเภอรอบนอก มีโอกาสขึ้นลงที่ว่าการอำเภอที่พ่อทำงาน จะเห็นพระบรมฉายาลักษณ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่แม่ซึ่งเป็นครูสั่งสอนเสมอให้กราบไหว้และห้ามทำในสิ่งที่ไม่ดีในสถานที่ราชการของพระองค์ท่านจึงรับรู้ด้วยหัวใจมาตลอดเวลาที่ พระองค์คือพระเจ้าแผ่นดิน ไม่เคยเข้าใจอะไรไปมากกว่านั้นนอกจากคนของแผ่นดินนี้ต้องเป็นคนดี ไม่เคยคิดว่าชีวิตนี้จะได้พบพระองค์จริงนอกจากพระบรมฉายาลักษณ์บนที่ว่าการอำเภอที่กราบไหว้ทุกครั้งเมื่อขึ้นไป เมื่อเริ่มเข้าเรียนชั้นประถมต้นที่โรงเรียนในอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูนวันหนึ่งแม่บอกว่าจะพาไปรับเสด็จฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พຽນนี้ให้อาบน้ำแต่งตัวให้สะอาด แต่งชุดที่สุภาพเรียบร้อย ซึ่งในที่สุดชุดเรียบร้อยที่แม่บอกคือ ชุดนักเรียน แม่พานั่งรถไปไกลแต่เข้าเราไปกันทั้งครอบครัว ไปนั่งรอรับเสด็จฯ ให้ติดเส้นเชือกที่ชิงไว้พอไม่ให้คนล้าไปในเส้นทางเสด็จพระราชดำเนินแคบๆ จึงนับว่าใกล้ชิดมาก พวกเราแอบนำผ้าเช็ดหน้าผืนเล็กๆ วางไว้เพื่อเก็บรอยพระบาทบนผืนผ้า รอยอยู่นานเมื่อพระองค์เสด็จฯมาถึง ทุกคนตื่นเต้นขยับตัวจนฝุ่นคลุ้ง แต่พระองค์เสด็จพระราชดำเนินด้วยพระพักตร์ที่เปี่ยมไปด้วยพระเมตตาบารมี จนพวกเราคลายความกังวลว่าจะทำอะไรที่ไม่สมควร ข้าพเจ้าเฝ้าภาวนาขอพระองค์ทรงวางพระบาทบนผ้าเช็ดหน้าคอยมองไม่ให้คลาดสายตาเพื่อจะเก็บไว้บูชา แต่พระองค์ไม่ได้ประทับพระบาทไว้จึงเก็บผ้าเช็ดหน้าคืน ไม่ได้เสียใจที่ไม่ได้เก็บรอยพระบาทแต่ภูมิใจที่ได้เฝ้า

รับเสด็จฯ พระองค์จริง ข้าพเจ้าเริ่มคิดหวังอยากเป็นข้าราชการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและเริ่มมีการเรียนรู้เรื่องราวของพระองค์แบบเด็กๆ มีความเข้าใจว่านับแต่พระองค์เสด็จฯ มา มีความเปลี่ยนแปลงหลายอย่าง และสถานที่พักผ่อนของนักเรียนอย่างพวกเราคือคันคลอง ฝาย และเขื่อนชลประทานต่างๆ ที่เกิดขึ้นหลายแห่งในจังหวัดลำพูนกับนาข้าว สวนผัก สวนผลไม้ที่เขียวขจีสุดลูกหูลูกตาและชาวไร่ ชาวนามีการปลูกพืชหมุนเวียนแทบจะตลอดทั้งปี พวกเราเติบโตมาด้วยสีสนในชีวิตจริงที่มีบรรยากาศภาพเบื้องหลังไม่เคยซ้ำจนบัดนี้ข้าพเจ้าคิดว่าเรื่องราวของพระองค์ที่ทรงงานเพื่อราษฎรต้องมีมากกว่าที่ถูกบันทึกไว้ เพราะข้าพเจ้ายังสับสนไม่พบว่าที่ข้าพเจ้าไปรับเสด็จฯ นั้น ถูกบันทึกไว้ที่ใดแม้จะใช้เวลาานหลายปีมาแล้วก็ตาม ข้าพเจ้ามีหัวใจดวงเดียวกับคนไทยทุกคนที่เกิดทุนพระองค์ไว้เหนือเกล้าพร้อมตั้งใจที่จะเป็นคนดีของสังคมและช่วยกันพัฒนาบ้านเมืองตามกำลังสติปัญญาความรู้ที่มีจนกว่าชีวิตจะหาไม่

ข้าพเจ้าเรียนจบเข้ารับราชการหมั่นเรียนรู้และตั้งใจทำหน้าที่ มีวินัย ทำงานเพื่องาน น้อมนำกระแสพระราชดำรัสมาใช้ในการดำรงชีวิตหลายประการ ทำได้บ้าง ไม่ได้บ้าง แต่ด้านการงานทุ่มเทเต็มความสามารถ คนที่มีหน้าที่ต่อไปจากเราจะได้ทำต่อได้รวดเร็วไม่ลำบาก งานจะได้เจริญรุดหน้าต่อไปและไม่เคยคิดว่าจะมีโอกาสได้รับเสด็จฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ในหน้าที่ราชการของตนเองแต่เหมือนฟ้ามาโปรด

เมื่อพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระมหากรุณาธิคุณเสด็จพระราชดำเนิน เปิดหอสมุดดนตรีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร และข้าพเจ้ามีโอกาสได้รับเสด็จฯ ใกล้ๆ แบบต่างๆ ด้วยเป็นข้าราชการชั้นผู้น้อย แต่ข้าพเจ้าจำได้ทุกพระราชอิริยาบถของพระองค์ และภาคภูมิใจยิ่งนักที่ได้แต่งเครื่องแบบปกติขาวรับเสด็จฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในหน้าที่ราชการของตนเองเป็นครั้งแรกและครั้งเดียวในชีวิตราชการ ข้าพเจ้าเป็นข้าราชการในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ตั้งแต่วันแรกของชีวิตราชการและจบจนวันสุดท้ายแห่งพระชนม์ชีพของพระองค์ วันพฤหัสบดีที่ ๑๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๙ เวลา ๑๕ นาฬิกา ๕๒ นาที เสด็จสวรรคต ณ โรงพยาบาลศิริราช ด้วยพระอาการสงบ สิริพระชนมพรรษาปีที่ ๘๙ ทรงครองราชสมบัติได้ ๗๐ ปี ตามประกาศสำนักพระราชวัง ข้าพระพุทธเจ้า ขอน้อมเกล้าน้อมกระหม่อม รำลึกในพระมหากรุณาธิคุณหาที่สุดมิได้

เช้าวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๙ ท่ามกลางบรรยากาศเศร้าสลด อธิบดีกรมศิลปากรเรียกประชุม เวลา ๐๗.๓๐ น. ณ ห้องประชุมกรมศิลปากร ซึ่งอยู่ใกล้กำแพงพระบรมมหาราชวัง เพียงถนนหน้าพระลานกัน ข้าพเจ้าไปถึงแต่เช้า ถนนปิดทำความสะอาดและจัดเตรียมสถานที่โดยรอบพระบรมมหาราชวัง ข้าพเจ้าเดินจากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร ทุกอย่างเงียบสงบ

หมองหม่น บ่ายวันนี้จะมีพิธีเคลื่อนพระบรมศพ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช จากโรงพยาบาลศิริราชสู่พระบรมมหาราชวัง ข้าพเจ้าคิดมีหน้าที่หลายอย่างที่หน่วยงานราชการต้องดำเนินการให้เรียบร้อยตามประกาศของรัฐบาล แต่สิ่งหนึ่งที่พวกเราข้าราชการ พนักงานราชการ

และลูกจ้างสำนักหอสมุดแห่งชาติร่วมกันทำได้ใน
ห้วงเวลานี้คือการแสดงความอาลัยด้วยการผูกผ้า
ดำ-ขาว ตลอดแนวรั้วหน่วยงานในสังกัดทั้งที่อาคาร
ถาวรวัตถุ ถนนหน้าพระธาตุ และแนวรั้วหอสมุด
แห่งชาติ ถนนสามเสน ซึ่งถ้านำมาต่อกันจะยาวจนสุด
สายตาให้แล้วเสร็จทันขบวนพิธีเคลื่อนพระบรมศพ
จากโรงพยาบาลศิริราชสู่พระบรมมหาราชวัง

เราต้องการผ้าจำนวนมากที่ต้องรับหาซื้อซึ่งยากที่
จะหาได้โดยเร็วเนื่องจากเป็นความต้องการสูงใน
ขณะนั้นและการจราจรเริ่มติดขัดแต่พวกเราช่วยกัน
ทำงานสำเร็จที่อาคารถาวรวัตถุก่อนเที่ยงท่ามกลาง
ประชาชนจำนวนมากที่มาถวายน้ำสรงพระบรมศพ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
น้อมเกล้าน้อมกระหม่อมส่งเสด็จสู่สวรรคาลัย
เบื้องหน้าพระบรมฉายาลักษณ์ ซึ่งประดิษฐาน
ณ ศาลาสหทัยสมาคม ในพระบรมมหาราชวัง ตั้งแต่
เวลา ๘ โมง ๓๐ นาที ถึงเวลา ๑๒ นาฬิกา พวกเรา
ออกจากบริเวณสนามหลวงเพื่อกลับไปดำเนินการ
ต่อที่หอสมุดแห่งชาติ ถนนสามเสน ซึ่งการเดินทาง
ค่อนข้างลำบากเนื่องจากประชาชนที่เริ่มเข้ามารอ
ขบวนพิธีเคลื่อนพระบรมศพเนืองแน่นแต่ที่สุดก็มา
ช่วยกันผูกผ้าแสดงความอาลัยโดยรอบรั้วหอสมุด
แห่งชาติซึ่งเป็นรั้วที่ยาวมาก งานสำคัญที่ตั้งใจทำ
เพื่อแสดงความอาลัยก็เรียบร้อยก่อนพิธีเคลื่อน
พระบรมศพจะแล้วเสร็จ ปวงข้าพระพุทธเจ้า
ขอน้อมเกล้าน้อมกระหม่อม รำลึกในพระมหา
กรุณาธิคุณหาที่สุมิได้ ข้าพระพุทธเจ้า ข้าราชการ
พนักงานราชการ และลูกจ้าง สำนักหอสมุดแห่งชาติ

วันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ข้าพเจ้า
กราบถวายบังคมพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระ
พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศร
รามาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช
บรมนาถบพิตร บนพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทใน
พระบรมมหาราชวัง...ไม่อยากให้มีวันนี้ ผ่านไปแล้ว
ห้าสิบกว่าปีของชีวิตข้าพเจ้า และผู้คนอีกจำนวน
มาก “เย็นศิระเพราะพระบริบาล”

แสงตะวัน วันนี้ ยังสีหม่น
ความร้อนรน ในหัวใจ ไม่จางหาย
อยากเอื้อมดูด หยดตะวัน ไม่วางวาย
ให้เหมือนคล้าย วันพระองค์ คงพระชนม์
แม่แรงรุด สุดกำลัง รังมิได้
หวังสุดท้าย เกินไขว่คว้า น้ำตาหล่น
สิ้นพระบาท สมเด็จฯ ภูมิพล
มิได้ยล สิ้นแล้ว แสงตะวัน ♦

ปวงข้าพระพุทธเจ้า ขอน้อมเกล้าน้อมกระหม่อม
รำลึกในพระมหากรุณาธิคุณหาที่สุดมิได้

ข้าพระพุทธเจ้า ข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้าง สำนักหอสมุดแห่งชาติ

ภาพปก : พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิด

"หอสมุดดนตรีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙"

วันพฤหัสบดีที่ ๒๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๐

www.nlt.go.th